

2.458

MEDICINA POPULARA

POVEZI DATE

MUMELOR DE FAMILIE, INFIRMIERILOR,
FEMEILOR DE CARITATE,
PROFESORILOR ȘI DIRECTORILOR DE ȘCOLE PUBLICE ȘI PRIVATE,
DIRIGENȚILOR DE ATELIERE ȘI FABRICI,
CU ABETAREA PRIMELOR INGRIJIRI CE TREBUIE SA SE DEA IN CASURI DE
ACCIDENTE GRAVE, PANA LA SOSIEREA MEDICULUI.

PUBLICATA DE
DR. C. D. SEVERENU

Redactor al „Gazetei Medico-Chirurgicale.”
Medic primar al spitalelor civile.
Membru al societății științelor medicale și al societății geografice.
Ofițer al Stelei României.

TOMUL I.

27 MAY 2004

BUCUREȘTI
TIPOGRAFIA ACADEMIEI ROMÂNE
19. STRADA ACADEMIEI. 19.
1880.

INSTANȚA DE CENZURĂ

52-599

Donuilor

Principe D. Gr. Ghica,
Doctor Carol Davila,
Grigorie C. Cantacuzino,

Efortii aî Spitalelor Civile din București; spre semn de recunoscință pentru ajutorul material ce au dat la tipărirea acestei cărți.

Premergătorul medicinei în România.

D. N. Cretzulescu.

Omagiu și stimă.

A. S. R. ELISABETHA

DÓMNA ROMÂNILOR

și

PROTECTÓREA INSTITUTELOR DE CARITATE

Măria Ta,

Cu ocazia resbelului, ce România a avut să pórte în cursul anilor 1877 și 1878, Alteța Vóstră Regală, Ați luat sub directa Augustei Vóstre îngrijire spitalele militare. Pentru acésta Ați și patronat și încuragiat prin varii sacrificiuri, morale și materiale, diferitele societăți și comitete, organizate de multe dómne cu inimă caritabile. În decurgerea acestor evenimente, Alteța Vóstră Regală s'a putut încredința, că, pe lângă meșlúcele pecuniare, necesare îngrijirei unui pacient, sunt indispensabile și surorile de caritate, cari să posédă óre-cari cunoscințe medicale.

Crâncenul rebel din 1870—71, ce a avut loc între două state, celle mai civilizate, a făcut să se vadă cum că lipsa surorilor de caritate era uă mare lacună în spitale pe timpul unui rebel.

Majestatea Sa Augusta, Impărătesa Germaniei, inspirată de sentimentele de umanitate, a ordonat să se construiască la Berlin un spital model, purtând numele Majestății Salle. — Acest stabiliment, Măria Ta, este un spital în miniatură, în ceea ce privește numărul pacienților ce se caută în el; dară el este în același timp uă mare scōlă, în care femeile diligente pot câștiga uă instrucție, prin ajutorul căria, pot să 'și creeze uă carieră onorabilă pentru elle și folositoare omenirei suferinde.

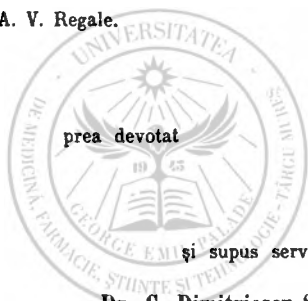
In cursul anului 1877, înainte de a începe rebelul, sub-semnatul a avut marea onóre de a 'i fi încredințat on. societate «Crucea roșie» dificila misiune de a da óre cari instrucțiunii elementare la câte-va dómne, cari oferiseră serviciile lor. Din puținele lecțiuni ce am făcut m'am putut convinge că femeilor noastre nu le lipsesce nici capacitatea, nici aptitudinea; elle nu adastă de cât ocasiunea favorabilă, pentru a se instrui. Timpul însă a fost prea scurt, căci bubuitul tunului ne-a chemat pe toți în apropierea câmpului de luptă, așa că am fost nevoiți să întrerupem ori-ce prelegeri.

În urmă, Alteța V. R. înființând și la noi uă scōlă pentru instrucția medicală a femeilor, Ați făcut un mare bine, căci Ați înlesnit meșlócele la multe femei din societatea noastră, — unele scăpătate, altele cu

aptitudinî naturale, pentru asemenea sfârșit, — să se sustragă din valurile greutăților sociale.

Basat pe sentimentele umanitare ce caracterisă pe A. V. Regală, m'am decis a da la lumină acest op, lucrat înadins, pentru instrucțiunea medicală a femeilor, și pe care cu tot respectul îl pun astă-đi sub protecțiunea Alteței Vóstre Regale.

Sunt al A. V. Regale.

CĂTRE CITITORII.

Cum că este de folos uă carte care să învețe pe popor în ce chip să preîntimpine uă mörte prea timpurie, credem că nu o va tăgădui nimeni. Greutatea cea mare însă este cum să fie făcută acea carte, ca să o înțelegă el. Dcă săracul nu pöte avea tot-déuna la îndemână un medic, va putea însă, cu unū preț apröpe de nimic, să'si procure uă carte care să'l arate cum trebuie a'si da celle 'd'intăiū îngrijiri, la cas de suferință, căci de la acestea atărnă mai totū-déuna viața lui.

A vorbi poporul în limba lui, și mai ales de medicină, este tot ce pöte fi mai dificil, mai cu sémă când acéstă limbă nu este încă formată. Până acuma există abea duoë cărți de felul acesta. Cea d'intăiū o datorăm d-ruului Stefan Episcopescu (Manega) și a duaă este *Medicina practică* a stimatului și mult laboriosului dr. A. Fétu de la Iași.

Noi am căutat a face ceva mai complet; și pentru acésta, pe lângă alte îmbunătățiri aduse, am

dat și câte-va noțiuni din anatomia și fiziologia omului.

Convenim și noi că această carte poate avea multe lacune, dară comptăm pe buna voință a cititorilor și avem totă speranța că ei ne vor ajuta în viitor a împlini lipsurile.

Cititorii vor vedea poate cu ochi răi diferența ce există între aceleași cuvinte scrise ca titluri și în text. Am păstrat la titluri ortografia termenilor proprii, așa cum ne vin din alte limbi, și mai cu seamă din cea greacă, pentru a se putea găsi mai cu înlesnire, când va dori cine-va a consulta un dicționar; pe când în text le-am scris cum se pronunță, pentru a înlesni citirea și a le popularisa.

Cu această ocazie ne permitem a ruga pe toți cititorii să bine voiască a ne aduce la cunoștință greșelile făcute și a ne comunica și termenii populari, pe cari îi vom fi pus greșii, seú alții, pe cari nu i-am pus, din scăpare de vedere seú din cauză că nu am putut până acuma a-i cunoște din gura poporului.

«De nimic — dice un doctor engles contimpuran (1) — de nimic umanitatea nu suferă mai mult în zilele noastre ca de lipsa de respect pentru corpul omului. Cea mai mare parte de oameni, adaugă el, chiar printre clasele cele mai bine crescute, își petrec viața în cea mai completă ignoranță despre organizațiunea corpului și a legilor lui. Simpatiile active pentru aceea ce îl privește, interesul trebuitor la sănătatea și la patima sa, îngrijirea amănuntelor ce le produc : toate sunt lăsate medicilor, și publicul nu se îngrijesc nici de gândul, nici de scopul, nici de modul cum doctorii lucrează. Educațiunea dată în copilărie și tinerețe, nu coprinde cunoștința corpului — instrucțiune necesariă pentru a dirige viața fizică. Se neglige d'a se întipări respectul legilor fizice, d'a învăța aspirațiunile către escelința fizică. Frumusețea formei, această sorginte de plăcere neperitoare, acest mare semn de noblețe, ce trebuie a se continua în trecerea generațiunilor succesive, departe de a fi arătată ca un obiect de venerațiune, ca scopul stărnințelor statornice, este mai lesne considerată ca uă cursă periculôsă, ca uă desșertăciune ce pôte înlătura pe oameni de la calea virtuții. Forța fizică este depreciață de aceia cari cultivă

(1) *Elements des sciences sociales*, Londres 1869.

«inteligința; și tinerii, cărora le plac jocurile și exercițiile corporale, sunt aproape desprețuiți ca având gusturi vulgare și înjositoare. Sănătatea corpului, această probă manifestă a unei vieți fizicament virtuoasă, nu este propusă ca unul din scopurile principale ale silințelor noastre, nici considerată ca uă onóre pentru acel ce o posedă. Ea este privită aproape ca un bine datorit Providenței, sau mai bine părinților,—bine la care individul însuși, n'are, relativemente, de cât uă prea mică parte. Legile sanitare sunt asemenea puțin respectate și înțelese. Pe când violarea unei legi morale implică culpabilitatea cea mai mare și atrage pedepsele cele mai aspre, — chiar pedepse eterne, — violarea unei legi fizice, care desvoltă patima, nu este de fel considerată ca uă greșelă, ci numai ca uă nenorocire. Pasiunile dobitocești și sensuale, cum le numesc unii, sunt judecate cu dispreț; se spune tinerului ca se feri de ele; i se sfătuesce a se obicinui cu întrebuințarea, mult mai nobilă, a facultăților sale morale și intelectuale, facultăți privite cu mult mai superioare altora ce elle au misiunea de a le controla și dirige. În teoriile lor, ómenii prețuesc puțin viața, pe care unii affecteză chiar a o privi ca uă penitență, și consideră mórtea ca una din cele mai mari fericiri. Uă viață lungă, uă viață care ajunge la singurul stérșit adevérat frumos și adevérat natural, la cea mai adincă bétrânețe, după stingerea gradată a tutului forțelor vitale, — uă ast-fel de viață, nu este de fel luată pentru nobilul scop ce omul trebuie să urmărească. Spiritul rău dirigét se retrace în fața ideei de perire naturală, și se pune a admira martiriul, acest destin deplorabil, sau mórtea prematură, în óilele înfloritóre ale tinereței, mórte care nu

«este de cât pedépsa dată de natură pentru că 'i s'a necunoscut legile. Universul material este întreg neglijet, «ca și corpul ce 'l represintă în om. Sciințele fisice, comóră de minuni și de noutate. nu sunt studiate de cât «de câți-va adepti devotați, iar pentru restul ómenilor, «elle rămân un ce necunoscut. . . . .

«Uă viața morală bine condusă. silințele neobosite pentru «a înălța condițiunea spirituală a ómenilor, aũ drept la «cea mai căldurosă admirațiune. Dară ómenii. n'aũ idee «despre uă viață fizică virtuósă. . . .

«Interesele nóstre de corp și de spirit, sunt nedespăr- «tit legate. Nicı uă parte din noi însine nu se pôte nicı «ridica, nicı înjosi, fără ca restul s'o urmeze. Rêul fizic, «implică în tot-dé una un rêu moral și reciproc. Corpul «nu pôte fi într'uă stare suferindă fêră ca spiritul să «devie și el pătimaș.

«Este de datoria tuturor ómenilor de a studia legile cor- «pului. de uă potrivă ca pe acelle alle spiritului lor. Déca «nu o fac, déca nu respectă indetul corpul, veghiând «asupra regulatei salle desvoltări, fie la ei, fie la alții; décă «'i violéză legile, ceea ce nu pot lipsi d'a face, ignoranța «nu le va fi de cât uă scuză debilă. S'ar putea pleda a- «semenea ignoranța pentru orı-ce păcat moral; dară na- «tura nu admite ast-fel de scuză. Guvernământul vieței «nóstre fisice, este tot așa difcil ca acella allü vieței mo- «rale. A duce uă viață fisicamente virtuósă, este a in- «rita atâta admirațiune, atâtea laude, ca și pentru «uă viață moralemente virtuósă. A înălța corpul nostru, «ca și pe allü altora, este un scop tot așa de nobil ca și

«cum ar înălța sufletul. Puteți avea un spirit curat fără un creere curat? Nu; acesta este peste putință...

«A viola uă lege fizică, este tot atâta vinovăție ca și a «viola uă lege morală!!...»

Am reprodus în capul lucrării noastre sfătuirile precedente, pentru că vin de la uă voce puternică prin autoritatea de care cu drept cuvânt s'a încongiurat : pentru că au fost inspirate autorului lor de un simțiment de în-naltă generositate, de uă nobilă compătimire pentru starea deplorabilă de nepăsare și de neingrijire în care se resfață molatic imensa majoritate a contimporanilor, când este vorba de cellū mai indispensabil element allū esistenței lor fizice, de sănătatea vieței omenesci. Credem dară a aduce printr'acesta un omagiū de recunostință savantului nostru confrate din Londra, și uă mărturisire francă din parte-ne că, la elaborarea lucrării ce presintăm, am fost indemnați de dorința ce ne-a inspirat de a înlesni societății noastre, de uă cam-dată, câte-va elemente esențiale pentru măsurile de luat în casuri de suferințe.

Cea mai mare parte de omeni, într'adevăr, crede ca uă zadarnică pierdere de timp d'a se ocupa să cunoscă, cellū puțin, principiile absolut trebuitorē la ingrijirea corpului în diferitele peripeții alle vieței; pe când, adevărata pierdere, nu de timp, ci pierderea ființelor drage nouē : rude, amici, cunoscuți, — omeni folositori familiei, patrii lor și une-orī chiar umanității, — pierdere cumplită, — rezultă tocmai din necunoscința physiologiei omenesci și a măsurilor de precauțiune ce trebuiesc luate indată ce simptomea unei afecțiuni s'a manifestat, indată ce dintele morții începe a se înfige.

Invățăm cu stăruință legile afecțiunei și iubirei; cău-

tăm a ne inobili mereu inimile, a ne îndulci din ce în ce simțimintele. a ne înălța pînă la sublim. Pré bine facem. Dară acei pentru cari ne silim la tóte acestea — în-lăturând egoismul nostru — ce bine pot avea de la noi, când, cu tótă ardórea afecțiunei, cu tótă iubirea înflăcărată ce le păstrăm. nu vom putea, din simpla cauză a nepriceperei, să le alinăm suferința unei maladii fizice prin mēsuri proprii? Negreșit, nu vor avea nici un bine, nu vor trage nici un profit real. din dragostea noastră. Din contra: starea suferindului se va agrava; suflarea morții, rece și fiorósă, va începe să plutescă în jurul patului său, și nu va rămâne atunci de cât uă chestiune de timp pentru ca morméntul să se deschidă.

A plânge lângă patul pacientului, a ne încrucișa brațele și rădica ochii către cer implorând pietatea divină, fără a i da un ajutor urgent și eficace, este tot așa ca și cum am privi la pólele eșafodului decapitarea unni condamnat. Cel suferind, ca să nu ajungă în pericol, are nevoie de îngrijiri adoptate după starea afecțiunei lui, nu de mărturisiri banale despre afecțiunea noastră. Îngrijire și iar îngrijire; étă icóna salvatóre a suferindului. Îngrijirea morală și îngrijirea fizică. adică modul d'a i întreține curagiul și d'a menagia susceptibilitățile lui, ce, prin agitarea sistemului nervos, devin mai exiginți de cât în starea normală a vieței, și modul de a i administra tóte necesitățile fizice. cu cât vor fi mai repeđi și bine date, cu atăt se va pune mai în siguranță viața lui, cu atăt mai mult dovedim un adevérat interes, uă adevérată iubire, și putem avea satisfacțiunea de a ne încununa cu recunoștința lui.

Nenumérate casuri întempinate în viața noastră practică

și experimentală, ne-aū încredințat că afecțiunea, iubirea cea mai nemărginită, nu lipsesce membrilor familiei său amicilor unui pătimaș. Mume, surorī, soții, se întrec a dovedi cellū mai înalt grad de abnegațiune când maladia atinge pe uă ființă dragă lor, și devotamentul, curagiul și stăruința le sunt atât de sublime, în cât primesc cu plăcere a'și sacrifica viața lor pentru a scăpa pe a suferindului. Câtă activitate și energie, câtă putere de caracter nu se desfășurā din partea acellora ce încongiorā pe un pacient. Nu este dramă mai sfășietore ca aceea ce se petrece între membrii familiei lui când se întâmplă accidentul: egoismul individual încetēzā; veselia se schimbă în tăcere posomorită; noptile de cântece și de jocuri devin nopti de veghiere, de grije și de lacrămī!

Afecțiunea darā, nici uă dată nu pōte lipsi, pentru că dēnsa este cea mai de căpetenie dintre cualitățile omului. Ceea-ce lipsesce adese orī este priceperea de a folosi suferindului, și tocmai din acēstā nepricepere isvorāsc cele mai multe nenorocirī.

Când patima se arată, une-orī se negligezā a se aduce medicul fără întârziere. spre a o putea combate de timpuriū: alte orī se aduce tocmai când presința lui devine abia uă mângâiere, și în tote casurile, se așteptā totul numai de la doctor, căruia adesea i se dā raporturī greșite sau i se ascunde uă parte din împrejurările ce aū determinat maladia. Adăogând apoi că el nu pōte sta în permanință lângă pacient, fiind chemat numai d'a prescrie rețetele și măsurile cele-l'alte, se esplică ușor pentru ce adesea se întâmplă neisbānde în vindecarea suferinșilor.

A executa cu punctualitate ordonanțele medicului, a urma întocmai prescrierilor sēlle, este uă datorie nestră-

mutată pentru cei ce incongióră pe suferind. Dară acésta nu este destul: căci, câte uă dată, medicul nu are timpul suficient a aréta cu minuțiositate tot ce trebuie să se facă unuî suferind. Rémâne prin urmare la priceperea cellor ce'l îngrijesc d'a îndeplini ceea ce medicul n'a recomandat să se facă. De câte orî nu sunt ei siliți a potoli dorințe vătămătóre saũ a satisface pe acele ce ar fi un balsam pentru pacient! Câte lacrămî inecate cu un suris forțat, câte consolațiuni de dat, câte jurăminte contra consciinței pentru a convinge pe suferind, câte în fine alte ajutóre trebuiesc date, după împrejurările momentului, pentru a'î alina durerile! Apoi, pentru tóte acestea un devotament nemărginit nu este d'ajuns. Inima, tesaur neprețuit al simțimintelor, este în stare numai a ne înlesni meșlóccele morale, consolațiunea pentru pătimaș; dară pentru a'î ușura fiscesce, trebuie mai mult, trebuie să scim a'î îngriji.

Un mare chirurg francez, Ambroise Parés, a căruia credință religioasă era tot atât de mare cât și talentul său, dicea, vorbind de un mare răsboinic: *«Eũ îl pansez, și Dumneđeũ îl vindecă.»*

Da, Dumneđeũ îl vindeca; pentru că A. Parés scia să'l panseze.

Natura omuluî este ast-fel făcută: sciî s'o îngrijescî — li păstrezi sănătatea complectă; nu sciî—o sfăramî. Prin urmare, étă necesitatea unuî studiũ special, studiul artei de a îngriji pe cei suferinđi.

Arta d'a căuta pe pacient, ar trebui să facă neapărat parte din instrucțiunea primară a femeilor, elle avénd mai tot-dé-una acéstă generoasă sarcină. Din nenorocire însă nimenî nu se ocupă în sensul acesta, și cine crede a sci

ce-va, nu cunósce de cât un fel de practică băbéscă. adesea vătămătóre, prin amestecul unei mulțimí de prejudețíi tradiționale.

Până când dară puterile legale alle țerei vor lua dispozițiúni pentru răspândirea unor cunoscínțe sistematice, după un program ad-hoc, pentru îngrijirea suferinđilor, ne facem uă datoriă plăcută a pune aci la dispozițiunea doritorilor d'a sci cum să îngrijescă pe pacienți, pe lângă altele, și câte-va noțiúni elementare din anatomia și fiziologia omului.

PARTEA I.

ANATOMIA ȘI PHYSIOLOGIA OMULUI

Anatomia omului este știința care tratează despre organizația corpului uman : ea ne arată forma . structura . situația și legătura dintre organele noastre .

Cu totă importanța acestui studiu , el este cu totul necunoscut de cea mai mare parte a publicului care . in orî-ce minut , vorbește de organizația umană . fără să înțeleagă admirabilul ei mecanismu . Adesea , în convorbire , se ia un muschiu sau un tendon drept un nerv . sau vênă , uă arteră pentru uă vênă , uă bôlă a stomacului pentru uă afecțiune a inimii : se vorbește de grămădirea sângelui în unele locuri , etc .

Ar fi de dorit a se popularisa noțiunile cele mai obișnuite ale anatomiei și fiziologiei , atât din punctul de vedere hygienic cât și din acela al răspândirii cunoștințelor medicale .

Corpul uman este compus de părți sau organe diferite care . fie-care din elle . își are rolul său în funcțiunea generală : așa : *ochiul* , *nasul* . *brațul* , *gamba* . *pulmonul* . *inima* . *ficatul* , etc . sunt *organe* .

Dacă Anatomia ne face cunoscut structura organelor *pe cadavre* . Fiziologia cercetează să vedă cum funcționează elle în *timpul vieții* .

Anatomistul se p $\acute{o}$ te compara cu un mașinist care studiază uă mașină în nemișcare, desșurupând fie-care bucată, una după alta, și ved $\acute{e}$ nd mecanismul după care elle se imbucă între d $\acute{i}$ nselle; physiologistul, din contra, examină și cercetează mașina în mișcare, spre a'și putea apoi da s $\acute{e}$ mă de cauzele care o pun în mișcare. Corpul omului este uă mașină prea delicată și f $\acute{o}$ rte perfecționată în t $\acute{o}$ te amănunțimile ei. Prin urmare, este de interesul tutulor acellora care îngrijesc de suferinđi ca să'ı cunoscă t $\acute{o$ te dispozițiile, pentru ca să 'ı p $\acute{o}$ tă da îngrijire cu băgare de seamă, bl $\acute{a}$ ndețe și înțelepciune.

Nu vom da aci de c $\acute{a}$ t uă mică prescurtare de anatomie și physiologie, fiind-că cadrul acestei lucrări nu ne permite a ne întinde at $\acute{a}$ ta c $\acute{a}$ t cere importanța acestui subiect.

Vom reprezenta unele din părțile corpului prin mai multe figuri, ce vom intercala în ac $\acute{e}$ stă lucrare.

Anatomia coprinde: *osteologia* saű studiul óseler; — *syndesmologia*, studiul *ligamentelor* saű miđl $\acute{o}$ cele de unire care l $\acute{e}$ gă ósele între elle; — *myologia*, descrierea muschilor, organe care dau óseler mișcările celle mai diferite, și *aponevrosele*, care servesc a imbrăca și a ține muschiı și tendónele lor, precum sunt tecile fibróse care str $\acute{a}$ ng organele întocmai ca nisce inele: aceea-ce se observă la m $\acute{a}$ nă și la picior: — *splanchnologia*, descrierea *viscerelor* c $\acute{o}$ ținute în diferitele cavități alle corpului, precum organele respirațiunei, digestiunei și aparatul genito-urinar; — *angiologia*, studiul vaselor, adecă al inimei, arteriilor, venelor și sistemului lymphatic; — *neurologia*, studiul nervilor și al aparatului nervos ganglionar; — în fine *esthesiologia* saű studiul *simpțurilor*.

I.

DESPRE ÓSE (OSTEOLOGIA).

S C H E L E T U L .

Împreunarea tuturilor óselor corpului formează *Scheletul*. Dăcă ligamentele care unesc normal ósele ar fi păstrate, scheletul s'ar numi *natural*; în scheletul artificial, ósele sunt reunite prin legături mecanice : cu fire de sîrmă. spre exemplu.

Scheletul este cu totul simetric, adecă așa că partea dreaptă sémănă întocmai cu partea stîngă. El se compune de uă axă centrală reprezentată printr'un lung trunchiú osos, numită *colónă vertebrală*, formată din reunirea a duoë-đeci și patru óse numite *vertebre*, și se termină în sus printr'ua umflătură mare, *cranul*, în jos prin osul crucei, *sacru* și *coccys*, formate și elle prin reunirea mai multor vertebre.

Înainte de acéstă colónă osósă și de prelungirile ei, găsim niște apendice care sunt înainte de cran : fața.

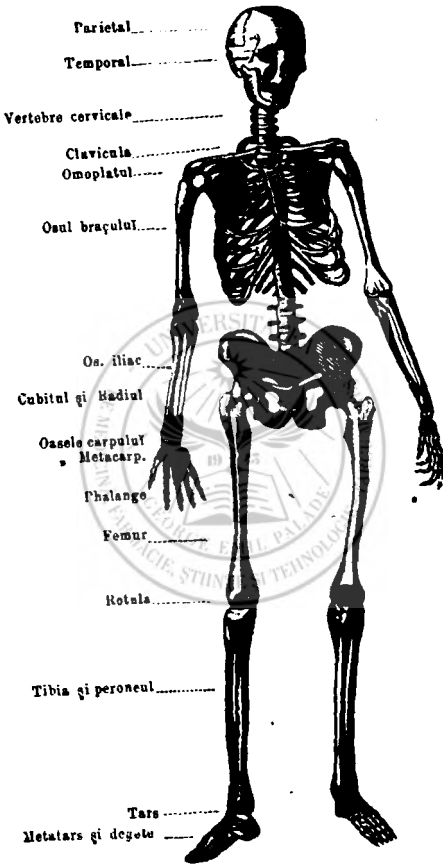

FIG. 1. SCHELETUL OMULCI.

unde se găsesc cele două fălcă și cavitățile în care se adăpostesc aparatele hotărâte pentru organele simțurilor.

Înainte de colona vertebrală, sunt două-deci și patru arcuri osoase, *cóstele*, care se reunesc înainte cu *sternul*, și formează un fel de colivie ososă, *thoracele*, sau *coșul peptului*, cu facultate de a se lărgi și strimtora, și în care se află inima și pulmonii.

Înainte de sacru se află *ósele iliace*, care formează cu el un fel de centură ososă ce apără organele urinare și a-cellea ale generațiunei. Ósele iliace se pot considera ca partea de sus a membrelor inferioare.

La aceste părți ale scheletului se lipsesc nisce prelun-giri. *membrele*: *Două superioare* sau *thoracice*, *două infe-riore* sau *abdominale*.

Fie-care membru se compune de patru părți : cea d'întăi, de care se reazimă cele-l-alte, este fixă sau prea puțin mobilă. La membrele superioare ea este formată de *claviculă* și *omoplat* sau *spată*, puțin mobilă pe coșul pieptului; iar pentru membrele inferioare, prin *ósele iliace*, cu totul fixe.

Cele trei alte părți ale membrelor se bucură de uă mare mobilitate.

Toți anomiștii nu sunt de acord asupra numărului total al óselor omului. Acésta derivă de acolo că unii consideră ca óse ale scheletului și ósele urechii, osul hyoid, dinții, rotula, ósele sesamoide, etc.; pe când alții nu.

Numărul őselor este de :

	Vertebre . . .	24		12
Colóna vertebrală.	{	Sacrum . . .	1	—
		Coccyx . . .	1	—
		Cranul . . .	8	4
Capul	{	Faça . . .	14	2
		Ósele urechiil.	8	>
Gâtul	{	Osul hyoid . . .	1	1
		Cóste . . .	24	>
Thoracele.	{	Sternum . . .	1	1
		Umărul . . .	4	>
		Braçe . . .	2	>
Membrele superioare.	{	Antebraçe . . .	4	>
		Carp . . .	16	>
		Metacarp . . .	10	>
		Phalange . . .	28	>
		Basin . . .	2	>
Membre inferioare .	{	Cópsa . . .	2	>
		Rotula . . .	2	>
		Gamba . . .	4	>
		Tarsul . . .	14	>
		Metatars . . .	10	>
		Phalange . . .	28	>
		Dințiil . . .	32	>
		<u>240</u>	<u>10</u>	<u>115</u> *

Ántăia colónă arătă numărul total al őselor, în a doua, ösele fără pereche și în a treia ösele cu pereche.

Cea mai mare parte din öse sunt perechi, prin urmare nu avem a studia de cât 125 öse, în care intră dințiil și ösele urechiil; căci cele din partea stângă se asemăná cu cele din partea dreaptă; iar ösele neimperechiate se pot studia numai pe diumătate pentru că uá parte se asemăná cu partea cea-l-altă.

1. Capul. — Capul se imparte în *cran și față* (fig. 2.)

Cranul este un fel de cutie oșoasă de formă ovalară, care ocupă partea posterioară și superioară a capului și în care se află creierul. El se compune din opt oșe : 1, *frontalul* sau *coronalul* înainte; 2, cele două *parietale* în sus; 3, cele două *temporale* în laturi; 4, *occipitalul* în napoi; 5, *ethmoidul* și al 6-a *sfenoidul* la basă.

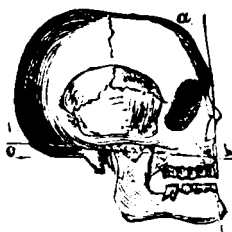

FIG. 2. CAPUL.
a, b, c. reprezintă unghiul lui Camper.

Afară de aceste două din urmă, toate au o formă de foițe subțire, concave, cu dinți pe marginile lor care se îmbucă cu acelea ale oșelor vecine. Reunirea lor, incompletă în prima copilărie, se numește *cusetură*. La cele două extremități ale cuseturei parietale se găsește, la copii, două locuri triangulare numite *fontanele*.

Fața este formată prin reunirea a patru-spre-zece oșe de diferite forme : 1, *maxilarul inferior* având forma unei potcove, constituie singur falca de jos, extremitățile lui înduite se termină prin două scoșeturi, una anterioară *apophysa coronoidă*, cea-l-altă posterioară, *condylul*, un fel de cap articulat cu cavitatea glenoidală a temporalului; în tot lungul lui, prin mijloc, este *canalul dintar*, prin care trec nervul și vasele dintare: — 2, *maxilarele superioare*, cele mai voluminoase la față, pe care se rezază celelalte oșe; ele prezintă către mijloc și în afară uvertura sub-orbitară, mai jos gropița căinească, și contribuiesc la formarea gropilor nasale; — 3, oșele pomelilor sau *malere*, care formează partea cea mai ridicată a obrașilor, înapoiu se află puntea zigomatică și groapa tâmpelor; —

4, *palatinele* sau *ósele cerului gurei*, care se unesc cu sphenoidul; — 5, *ósele nasului*; — 6, *ósele unguis* sau lacrimale la unghiul intern al ochiului, având forma unei unghii; — 7, *cornetele inferioare*, în interiorul gropilor nasale; — 8, *Vomerul* sau plugul așezat vertical în meșlocul gropilor nasale.

Între ósele capului se mai pune de unii și osul *hyoid*, care are forma unui V, așezat la partea superioară a gâtului, unde ține laryngele.

Pe lângă acestea trebuie să considerăm și *dinții* în număr de trei-zeci și două, (fig. 3). Ei se pot reprezenta prin formula următoare : incisivi $\frac{4}{4}$, caninii $\frac{2}{2}$, întâiele măsele $\frac{2}{2}$, adevăratele măsele $\frac{2}{2}$ = 32.

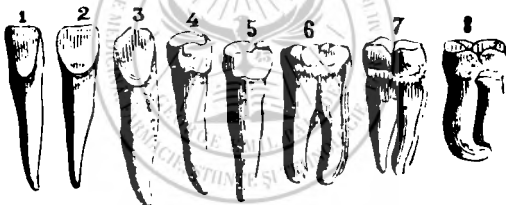

FIG. 3. DINTII.

Dinții la-și din partea dreaptă a maxilarului unui om de trei-zeci ani.
1. incisivul din meșloc. 2. incisivul lateral. 3. caninul. 4. întâia măsea. 5. a doua măsea. 6. întâia măsea mare. 7. a doua măsea mare sau rignița. 8. a treia măsea mare sau de minte, a căreia una din rădăcini se termină în formă de cârlig.

Fața reprezintă cinci cavități mari : *gropile orbitare*, în care se află așezate organele vederii; *gropile nasale* pentru organele mirosului, și *gura* pentru simțul gustului.

2. **Trunchiul.** — Partea cea mai importantă este *colóna vertebrală* (fig. 4) sau *Rachidia*, un fel de stâlp osos care susține capul și se sprijine pe basîn. Ea este for-

mată din douăzeci și patru osse superpuse, numite *vertebre*, strins legate între ele prin fibrocartilaje. Ea este pătrunsă de un canal în care se află *măduva spinării* și pe care o protejează contra loviturilor. Vertebrele se numesc : *cervicale* (7), *dorsale* (12), *lombare* (5), după cum sunt așezate la gât, la spate și la medii.

La fiecare vertebră, deosebim corpul, canalul vertebral, două scoșeturi în napoi (*apophysis spinosă*), două scoșeturi transversale (*apophyse transversae* și articulare) și două fețe articulare. Pe părțile laterale se văd două canale, numite de *conjugare*, prin care iasă nervii ce iau naștere din măduva spinării. Vertebrele se deosebesc în fiecare regiune prin numărul lor de ordine : Se dice întâia, a doua, a treia dorsală. Cele două dintâi cervicale se numesc : întâia *atlas*, și a doua *axis*.

La fiecare din cele douăsprezece vertebre dorsale vine să se lipescă două perechi de arcuri lungi și turtite, *côstele*, (fig. 5), care formează două cingătoare împrejurul trunchiului, un fel de colivie ososă în

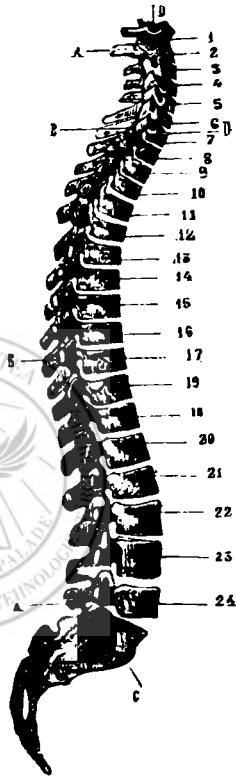

FIG. 4. COLONA VERTEBRALA. A. Apofizele spinose. B. B. Facetele articulare ale apofizelor transversale dorsale. C. Faceta articulară a sacrului. D. Canalul apofizelor transversale pentru trecerea arterilor vertebrale; 1-7 vertebre cervicale. 8-19 vertebre dorsale. 20-24 vertebre lombare. E. coccygul (osul nedei).

care se adăpostesc inima și pulmonii. Celle d'ânteiu șapte

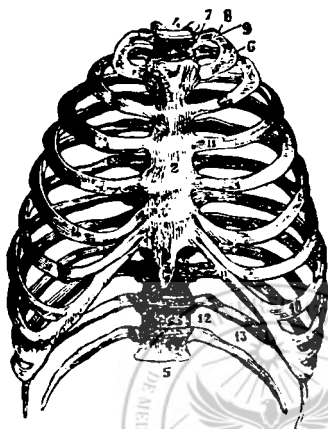

FIG. 5. THORACELE. (cozul peptului)
vădut pe fața dinainte.

1 2. Sternu. 3. Apendicul xyphoid. 4. Corpul ănteiiei vertebre dorsale. 5. Corpul a două-spre-de-acea vertebra dorsală. 6. Ȃnteiia cōstă. 7. Capul acesteii cōste. 8. Găutul ei. 9. Tuberositatea ei. 10. A șeptea și cea din urmă cōstă sternală. 11. Cartilagiul ce prelungesce acōstă cōstă. 12. Celle din urmă două cōste noudeverate săă cōste libere.

FIG. 6. BASINUL (LIGHIANUL)

cōste, care vin să se prindă de un os turtit ce se află

1. 1. Spina iliacă anterioră. 2. Basa osului crucii. 3. Unghiul pubisului. 4. 4. Créata óselor iliace. 5. 5. Cavitățile cotiloide. 6. 6. Tuberositățile ischionilor. 7. 7. Apertura ovală de sub pubis. 8. 8. Spinele iliace anteriori și inferiori. 9. 9. Intrarea superioară a basinului. 10. 10. Adăncăturile iliace interne.

la međiloc și la partea dinainte a peptului, numit *sternul* (fig. 5: [1, 2]), sunt numite *coste adevărate*; din cele cinci din urmă, care nu ajung pêne la stern, trei se unesc cu cele de sus, prin cartilaje, iar două nu se numesc *coste false* (fig. 5 [12 13]). Sternul este terminat prin *apophysul xyphoid* (fig. 5 [3]).

3. **Basinul** (fig. 6). este o cavitate mare ososă, așezat la partea de jos a trunchiului: el este compus din patru oșe: 1, *Sacrul* și osul crucei; 2, *coccysul* sau osul nădeii înapoiu. ca urmare din colona vertebrală, și 3, cele două *coxale* sau *iliace* (oșele șoldului), în latură și înainte (fig. 7). Partea de sus a osului iliac se numește *ilion*, cea de jos, *ischion*, și partea anterioară *pubis*; această din urmă se reunește cu cea din partea opusă, formând *symphisa pubisului*. Basinul în totalitatea lui, prezintă pe marginea superioară scoșetură, numite spine, și pe marginea de jos, scoșitura ischiatică cea mare.

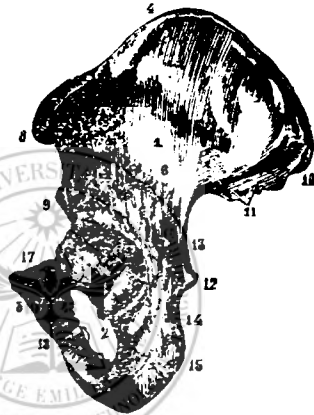

FIG. 7. — OSUL ILIAC SAU AL ȘOLDULUI.
vădit pe fața externă.

1 Porția superioară sau ilionul. 2 Porția inferioară sau ischionul. 3. Porția anterioară, pubisul. 4. Creșta osului iliac. 5. Groșa iliacă externă. 6. Facetă acoperită de micațlesier. 7. Adâncătura cotiloidă. 8. Spina iliacă anterioară și superioară. 9. Spina iliacă anterioară și inferioară. 10. Spina iliacă posterioară și superioară. 11. Spina iliacă posterioară și inferioară. 12. Spina ischiatică. 13. Scoșitura ischiatică cea mare. 14. Scoșitura ischiatică cea mică. 15. Tuberositatea ischiatică. 16. Ramura urcătoare a ischionului. 17. Ramura orizontală a pubisului. 18. Ramura coboritoare a pubisului.

În năuntru se deosebesc, basiful cel mare și cel mic.

FIG. 8. BASINUL.

Văzut pe partea superioară.

1. Diametrul antero-posterior; 2, 2, 2, 2, diametrele oblice; 3, 3, diametrul transversal; 4, 4, distanța între crestele iliace,

FIG. 9. BASINUL.

Văzut pe partea inferioară.

1. Diametrul antero-posterior; 2, 2, diametrele oblice; 3, diametrul transversal.

despărțite prin uă margine ososă numită *dunga superioară*, al cărui diametru antero-posterior este de 11 centimetri, diametrele oblice de 12 centimetri, și diametrul transversal

de 13 centimetre (fig. 8). Aceste diametre sunt micșorate cu 2 centimetre prin părțile moi. Diametrele marginii inferioare au toate 11 centimetre (fig. 9). Basinurile care nu au aceste dimensiuni sunt strâmțorate și rău conformat, și facerea naturală este foarte grea. decât nu cu neputință, pentru că, cel mai mic diametru al capului unui copil este de 9 centimetre (fig. 10).

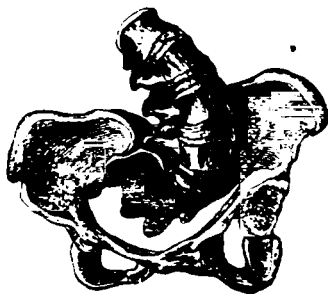

FIG. 10. BASIN. REU CONFORMAT.

4. Membrele. — Deosehim membre superioare și thoracice și inferioare, abdominale și pelviene. Membrele superioare se compun din umăr, din braț, antebraț și mână.

I. Umerul are două oase :

a) omoplatul și spata și
b) clavicula și undreoa gâtului. Omoplatul (fig. 11) este un os mare, turtit, triunghiular, care ocupă partea superioară și esternă a spatelui; pe el vine capul brațului în cavitatea glenoidienă, foarte mică, în

FIG. 11. OMOPLATUL
văzut pe fața posterioară.

1. Adâncitura sus spinosă, 2. Adâncitura subspinosă, 3. Marginea coracoidienă, 4. Despăcătura coracoidienă, 5. Marginea axilară, 6. Cavitatea glenoidă, 7. Unghiul inferior, 8. Groșița pentru prinderea porției colței lungi a tricepsului, 9. Marginea internă, 10. Spina omoplatului, 11. Fațeta triunghiulară pe care alunecă aponevroasa de prindere a trapezului, 12. Acromionul, 13. Fațeta inferioară a spinii, 14. Apofoza coracoidă.

cât lasă să iasă capul brațului în căderi : de aci rezultă și frecvența scrintirilor brațului. Clavicula este un os subțire și rotund, în formă de ~ și așezat la partea de sus și din nainte a peptului, el se întinde ca uă proptea de la stern la omoplat.

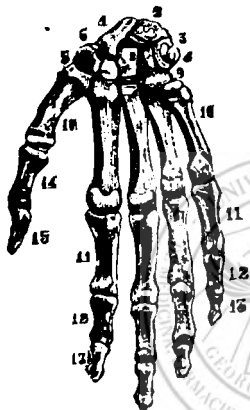

FIG. 12, MANA.

Văzută pe fața anterioară sau palmară,

1 Scafoidul, 2. Semilunarul, 3. Piramidalul, 4. Pisiformul, 5. Trapezul, 6. Sghebutelul, prin care trece tendonul mușchinelui marele palmar, 7. Trapezoidul, 8. Osul cel mare, 9. Osul cu cârlig, 10. Metacarpul, 11. Culoa distală phalange ale celor din urmă patru degete, 12. Al doilea rând de phalange sau phalange, 13. Al treilea rând de phalange sau phalange, 14. Intăia phalangă a policelul, 15. A doua phalangă a policelul.

II. *Brațul* este format de un singur os; extremitatea lui superioară este voluminoasă, este rotundă, se articulează cu omoplatul, și cea-l-altă, mai mică, puțin turtită, are două gropițe în care intră apofisa coronoidă și olecranul, de la cubit, și două feluri de trochlee sau scripete, pe care se îndoesce antebrațul.

III. *Antebrațul*, este format de două oșe : radiul, în afară și cubitul în năuntru ; elle se articulează în sus cu osul brațului și în jos cu oșele carpului.

IV. *Mâna*, compusă de două-deci și șapte oșciore, se împarte în trei : *carp*, *metacarp* și *degete* (fig. 12).

1. *Carpul*, este format din două rânduri de oșciore, fiă-care de câte patru oșe, acestea sunt : (antăiul rând) *a*) scafoidul, *b*) semi-lunarul, *c*) piramidalul și *d*) pisiformul ;

(al doilea rând) *e*) trapezul, *f*) trapezoidul, *g*) osul cel mare și *h*) osul cu cârlig.

2. *Metacarpul*, este partea cuprinsă între carp și degete, el este compus din cinci oșe lungi cu care se articulează phalangele și ia numele de 1-iu al 2-lea al 3-lea etc. începând de la acella al policelui.

Degetele aii, fiă-care câte trei phalange, afară de police, care nu are de cât două.

Degetele se numesc : police sau pus, arătător, meșliociu, inelar și oricular.

Membrele inferioare, se asemănă membrilor superioare; ele sunt formate de cósă, gambă și picior.

I. *Cósă*, este formată dintr'un singur os, lung și gros, *femur*, care, la partea lui superioară, este strimb și prezintă uă tuberositate mare și una mică, (trocanter mare și mic), apoi gâtul, terminat printr'un cap rotund care se articulează cu cavitatea cotyloidă a osului iliac; extremitatea lui inferioară, se articulează cu gamba, formând genunchiul.

II. *Gamba*, ca și ante-brațul, are două oșe; unul în năuntru, *tibia*, care este gros și tare, și altul în afară, *peroneul*, care este subțire.

Înainte articulației femoro-tibiale, este așezat un os rotund și scurt, *rotula* sau *cozonacul*, care împiedică fleșiunea gambei înainte.

III. *Piciorul*, ca și mâna, are trei părți : *tars*, *metatars* și *degete*.

Tarsul este compus de șapte oșe, așezate în două rânduri; cel d'ântăi rënd coprinde a) *astragalul* sau arșicul care singur se articulează cu oșele gambei, și b) calcaneul. sau osul călcăiului; înainte acestuia, se găsește al doilea rënd, format de c) cuboid, d) scaloid și e) cele trei cuneiforme (de aceeași formă).

Oscioarele metatarsului și ale degetelor, sunt așezate întocmai ca la mână.

Töte aceste öse, sunt unite între elle prin faöete articulare, și susöinute prin *legäturi* fibröse. Acestea sunt acele legäturi care, fiind întinse repede, în räsucirea piciorului, produc umflätura.

II

DESPRE LEGĂTURI ȘI DESPRE ARTICULAȚIUNI

Legăturile sunt niște panglice lucioase, foarte rezistente și puternice care încongiură incheeturile, ale căror oșe le fixează și de care se prind.

Legăturile sunt mai mult sau mai puțin numeroase și se deosebesc după cum articulația este fixă sau mișcătoare.

Articulațiile mișcătoare sunt și ele formate de *cartilaje*, părți tari, care trosnesc între dinți, de *fibro-cartilage*, și de *membrane synoviale*; ele au forma de sac închis, care conține *synovia*, un lichid transparent și lipicios hotărit a înlesni mișcările articulare, și micșorând frecarea.

Articulațiile fixe sunt în general cu dinți sau neegale și se imbucă între ele. Oșele cranului ne dau exemplul cel mai pipăit de articulații fixe.

III

DESPRE MUSCHII (MYOLOGIE)

Muschii sunt organe cărnoase, cu fibre contractile, aşezate una lângă alta, care, prin adunătura lor, alcătuiesc formele, exterioare, şi prin contractilitatea lor, produc mişcările.

Se deosebesc muschii voluntari şi involuntari, care se contractează sau nu, după voinţă. Cei d'antăiū servesc la starea verticală şi la diferite mişcări, cei-l'alţi pentru viaţa internă, ast-fel sunt muschii inimii, ai stomacului, etc.

Muschii se numesc *congenari* sau *antagonisti*, după cum acţiunea lor se ajută sau se combate.

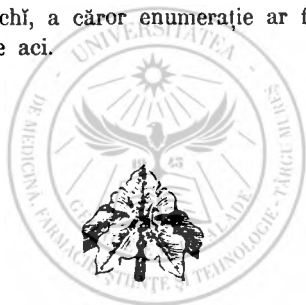
Se mai numesc încă *fleşisori* sau *extensori*, *aducători* sau *abducători*, *pronatori* sau *supinatori*, după cum îndoesc sau întind, apropie sau depărtează, răsucesc membrul înăuntru sau în afară.

Prinderea muschilor pe oase nu se face d'a dreptul: ea se face prin meşlocirea unei materii fibröse, care îi invelisce sau care pătrunde în interiorul lor. Acastă substanţă fibrösă, albă şi lucitoare are când forma unei *aponevroasă* (panglică invelitoare); când se asemănă cu uă

sfără mai mult sau mai puțin lungă, sau *tendon*. În unele locuri, precum la mână, tendónele forméză ridi-cături pe care omul de rënd le numesce nerve sau vine, cu tóte că elle nu aũ nici uã asemănare cu acestea.

Muschii proprii ȃși sunt ceea-ce numim carnea marcă, partea grósă, móle și roșie. Ei se prind de schelet prin căpătâiele lor tendinóse sau aponevrotice; prin urmare, contractându-se, ei se scurtéză și mișcă din loc osul care arată mai puțină resistentă și îl trage către acela care servește de punct de rēdim.

Corpul omului are în total cincǐ sute duoě-decǐ și șapte (527) muschǐ, a căror enunerație ar fi prea lungă pentru a o pune aci.

IV

DESPRE NERVI (NEVROLOGIE).

Systemul nervos coprinde masa *encephalo-rachidiană* și *nervi* cariî nasc d'a dreptul din ea, adecă aceia care țin de viața de relațiune, și *nervi ganglionari*, sau aceia care ajută funcțiunea de nutrițiune.

I. *Systemul nervos cerebro-spinal* sau *encephalo-rachidian* (fig. 13) coprinde : A.A. *creerul cel mare*, *creerul cel mic*, *protuberanța cerebrală* și *măduva spinării*. Creerul este învelit în trei membrane (meningele) care sunt din afară în năuntru : *Dura matera*, (cămașa grosă), *arachnoida* (ca pânza de păjejen), și *pia matera* (cămașa subțire).

Arachnoida este uă membrană seroasă, subțire și transparentă, semănând cu un sac fără gură și induoîl asupra lui însuși, sau mai bine cu uă scufă de bumbac; ea înconjoră creerul fără a'l avea în cavitatea ei.

Creerul cel mare este partea cea mai considerabilă a encephalului : el ocupă partea superioară a cranului ; el este împărțit în două hemisfere prin tăetura lui Sylvius, și presentă un mare număr de scosături rotunde numite *convoluții*, despărțite prin adâncături numite *enfractuosități*. Celle două hemisfere sunt reunite printr' uă lamă sau pardoseală, numită *corpul culos*, sub care se găsesc *ventriculele*, *corpul pătați* și *straturile optice*. Pe din

FIG. 13. SYSTEM. CEREBRO-SPINAL.

- A A. Cerebrul sau creierul cel mare
- B. Despicătura cerebrului.
- C. Lobii cerebrului.
- D. Cerebelul sau creierușul.
- E. Căda calului.
- 1 — 3. Cete nouă perechi de nervi cervicali.
- 10 — 21. Două-spre-dece perechi de nervi ai regiunii dorsale.
- 22 — 26. Cete cinci perechi de nervi ai regiunii lombare.
- 27 — 32. Cete șase perechi ai regiunii sacrale.

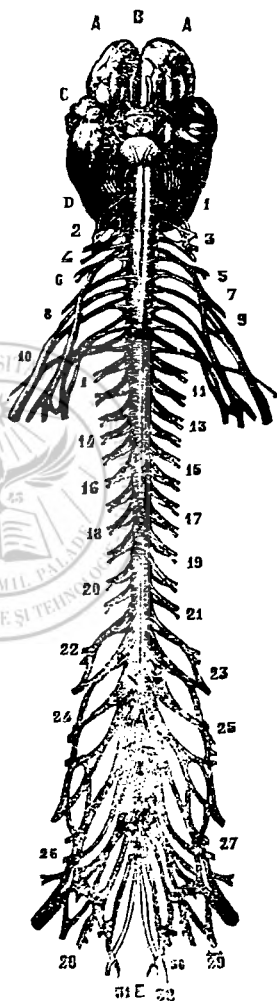

FIG. 11. SISTEMUL NERVOȘ LA OM.

a, creierul; b, creieruțu; c, măduva spinării; d, nervul facial; e, plexul brachial format din ramurile mai multor nervi cari
 pleacă din măduva spinării; f, nervul opt; g, nervul trigeminal; h, nervul ciliar intern al brăului; i, ner-
 vul radial și nervul musculocutanat al brațului; j, nervul cubital; k, plexul ciliar intern al brăului; l, nervul
 femoral format din mai mulți nervi lom-
 bari și dând naștere nervului principal al membrului inferior; care se di-
 vide în următoarele: m, nervul peroneu extern; n, nervul peroneu intern; o, nervul așplen intern, etc.

afară și din nainte înapoi, se vede *comisura nervilor optici, tuberculul cenușiu, glanda pituitară, tuberculele manilare*, și în fine *protuberanța cerebrală* sau puntea lui Varol care unesce creierul cu creierușul.

Fie-care hemisferă, presentă trei lobii.

Substanța cerebrală este albă în năuntru și cenușie la suprafață; în această din urmă este locul sentimentelor afecțiunii și al facultăților înțelepciunii.

Cerebelul sau creierușul, (fig. 13, [d,]) așezat la partea din napoi a creierului, este asemenea împărțit în două hemisfere, presentă în năuntru o substanță cenușie și albă așezată în formă de arbore, numit *arbor vitae* sau al vieții.

Unii din fiziologii cred că el este escitatorul organelor reproducțiunii; alții îl cred ca regulator al mișcărilor; dară funcțiunile lui sunt încă puțin cunoscute pînă astăzi.

Măduva vertebrală sau *bulbul rachidian*, este un cordon gros, nervos, formându o prelungire a creierului și a creierușului într'un canal de os care se întinde pînă la sacru sau osul crucii, și dând naștere, în tot lungul lui, unui mare număr de perechi de nervi cari au să se împartă în mușchi.

Printre nervii encephalici, sunt două perechi care iasă din cran (*nervi cranieni*) fig. 15 și trei-șase perechi cari iasă în tot lungul măduvei spinării (*nervi rachidieni*) fig. 13.

Acești nervi sunt ca niște mici sforicele alburii, formate din reunirea unui mare număr de firicele și acoperite de un înveliș comun, *nevrilem*. Aceste firicele nu se contopesc între ele ci se reunesc sub-același nevrilem; ele păstrează fibra lor primitivă pînă la masa centrală. Ei

merg împărțindu-se către periferie, unde se termină prin *papile*.

Aceștia sunt *agenții simțirii* și ai *mișcării*.

Acești nervi se întelnesc cu alții și se amestecă cu acestea (anastomose) sau mai bine, ei formează nisele numeroase împleciturii (*plexus*).

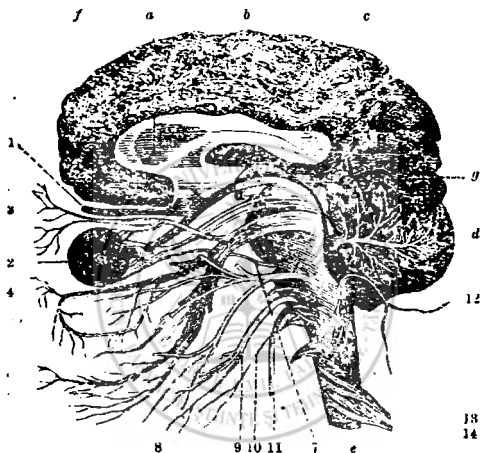

FIG. 15. TAETURA ANTERO-POSTERIOARA A CERERULUI. A CERERUȘULUI ȘI A MEDUVEI LUNGUATA.

a, lobul anterior al creierului; b, lobul din mijloc; c, lobul posterior al creierului; d, creierușul; e, mădava spinală; f, taetura corpului calos, așezat în fundul depresiunii care desparte cele două hemisfere ale creierului; de asupra acestei bande transversale, formată de o materie albă, se află ventriculii laterali ai creierului; g, loburile optice ascuțite sub față inferioară a creierului; 1, nervii olfactivi; 2, ochiul în care se termină nervul optic, ale cărui rădăcini se pot urmări pe părțile laterale ale protuberanței anulare până la lobii optici. Din dărătul ochiului se vede nervii de la a treia pereche; 3, nervul de la a patra pereche, care se împarte, ca și cel de sus, în maschii ochiului; 4, ramura maxilarului superior ce vine din nervul de la a cincea pereche; 5, ramura ophthalmică de la același nerv; 6, ramura maxilarului inferior de la același nerv; 7, nervul de la a șasea pereche care merge la mușchii ochiului; 8, nervul facial; sub originea acestui nerv se vede un trunchi din nervul acustic; 9, nervii de la a noua pereche, sau nervii glosopharyngieni; 10, nervii pneumogastrici; 11, nervii de la a unsprezecea pereche sau nervii hypoglosi; 12, nervii de la a douăsprezecea pereche sau nervii spinali; 13, 14, nervii cervicali.

Nervii cranieni (fig. 16) sunt : 1. (22-22) *Nervii Olfactivi* ;

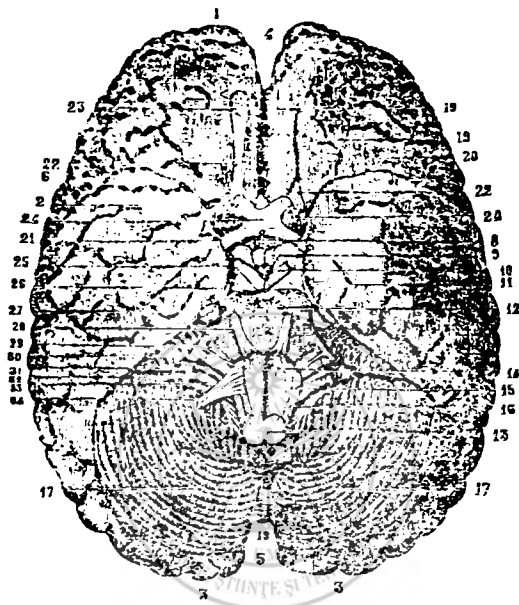

FIG. 16. DASA ENCEPHALULUI.

1. Lobul anterior sau frontal 2. Partea sfenoidală a lobului posterior. 3. Partea occipitală a aceleiași lob 4. Extremitatea anterioară a despăcăturii creierului. 5. Extremitatea posterioară a aceleiași despăcături 6. Despăcătura lui Sylvius. 7. Porția cerebrală a despăcăturii celor mari cerebrale a lui Bichat 8. Tuberculul cenușiu și trunchiul pituit. r. 9. Tuberculul mamelar. 10. Spațiul dintre peduncule. 11. Pedunculul cerebral. 12. Protuberanța anulară 13. Bulbul rachidian. 14. Piramida anterioară 15. Corpul maslinii 16. Corpul restiform. 17. Hemisferele cerebeloase. 18. Despăcătura mediană a creierului 19-19. Circonvoluțiunile satelite ale nervului olfactiv 20. Circonvoluția care mărginesc despăcătura lui Sylvius 21. Circonvoluția hipocampului 22. Nervul olfactiv drept. 22' Nervul olfactiv stâng pentru a arăta forma lui prismatică 23. Bulbul nervului olfactiv. 24. Chiasma nervilor optici. 25. Nervul mișcător comun al ochiului 26. Nervul patetic 27. Făcșina grosă și cea subțire a trigemenului. 28. Nervul mișcător extern al ochiului. 29. Nervul facial. 30. Nervul acustic unit cu facialul prin nervul lui Wrisberg. 31. Nervul glosopharyngien. 32. Nervul pneumogastric. 33. Nervul spinal. 34. Nervul marele hipoglos.

ei servesc a cunoaște mirosurile ; 2. (24) nervii *optici*, care se termină la retină și servesc la vedere, 3. (25) nervii *oculomotorii comuni* care merg la mușchii ochiului ; 4. (26) nervul *patetic* care dă expresiunea ochilor ; 5. (27) nervii *trigemenți* care trimit o ramură la ochi și câte una la fiecare maxilar ; 6. (28) nervii *motorii oculari externi* ; 7. (29) nervii *faciali* a căror parte tare produce expresiunea feței, și partea molică înlesnesce auzul ; 8. (31) nervii *Glosso pharyngieni* cari se duc la limbă și la partea posterioară a gurei ; 9. (32) *pneumogastricii* cari se duc la gât, pulmon și stomac ; 10. (34) *Hypoglosul* care se împarte în limbă și 11. (33) nervul *spinal* la gât.

Nervii cervicali (fig. 15, [13,14]) începând din măduva spinării prin două rădăcini, ies prin orificiurile de conjugare. Se numără nouă perechi *cervicale* (fig. 13 [1-9]) cari formează pe părțile laterale ale gâtului *plexul cervical* (fig. 13) iar la superioară *plexul brachial* (fig. 14, [e]) de unde pleacă nervii brațului ;—12 perechi dorsale (fig. 13, [Nr. 10—21]) 5 lombare (fig. 13, [Nr. 22-26]) cari formează un plex (fig. 14 [k]) și 6 sacrale (fig. 13, [Nr. 27-32]) care formează *plexul sacral* sau *sciatic* (fig. 14 [l]) de unde iasă nervii basinului și ai membrilor inferioare, între alții *nervul sciatic*.—Acest nerv se coboară de la partea posterioară a cõpsei și se împarte în dreptul genuchelui în două poplitee, unul intern și altul extern.

II. *Systemul nervos ganglionar sau marele sympatic* (fig. 17, [Nr. 24-30]) acesta este format prin mici trunchiuri nervoase, umflăte, numite *ganglioni* ; ei sunt așezați în năuntrul corpului mai mult pe părțile laterale ale colonei vertebrale și se unesc unii cu alții între ei, precum și cu *systemul nervos cerebral*, prin mici firicele nervoase ; ei

trimit[asemenea firicele la inimă , la ficat , la pulmon[, la intestine și inlene[precum am [is mai sus func[tiunile digestiunei , cari[nu sunt supuse vointei.

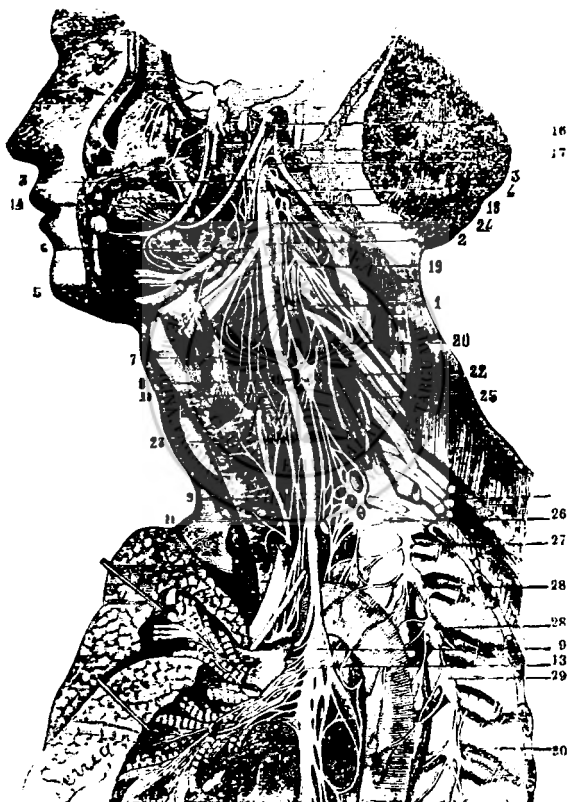

FIG. 17. NERVUL PNEU-MO-GASTRIC.

1 Nervul pneumo-gastric și nervul cerebral. 2,3,4,5. Anastomoze la triplu ve-

nite de la marele sympatic și împărțindu-se la pulmonii, la stomac, etc. 6,7,8. Ramuri de la pneume-gastricarii se duc la larynge. 9,9. Nervul recurent sau laryngeul inferior, urcându-se de la baza gâtului la larynge 10,11. Ramuri cardiace, ducându-se la inimă. 12,13. Plexul ganglionar inferior sau thoracic, și Plexul pulmonar. 14. Nervul limbii. 15. Partea terminală a nervului marele hypoglos. 16. Nervul gleso-pharyngien. 17. Nervul spinal. 18. Nervul cervical de la a doua pereche. 19. Al treilea nerv cervical. 20,22,23,28. Al patrulea, al cincilea, al șeselea, al șeptelea și al optulea nerv cervical, anostomosindu-se cu cel d'ântăiș nerv dorsal, pentru a forma plexul brachial. 24. Ganglionul cervical superior al marelui sympatic. 26. Ganglionul cervical inferior. 27—30. Ganglionii dorsali.

V

DESPRE VISCERE (SPLACHNOLOGIA).

Organele digestiunii.

Se deosebesc sub numele de *Viscere*, organele *digestiunii*, *respirațiunii*, ale *circulațiunii*, ale *reproducțiunii*, ale *secrețiunii urinei*, ale *vederei*, ale *auzului*, și ale *mirosului*. Vom da aci în puține cuvinte, descrierea generală a acestor organe.

Organele digestiunii se compun din *tubul intestinal* care se întinde de la *gura* până la *anus*, luând diferite numiri, și din organele accesorii cari sunt : *glandele salivare*, *ficatul*, *pancreasul*, *splina*, *peritoneul* și *epiploul*.

I. *Tubul intestinal*. — A. Cea d'antăiū parte a tubului intestinal este *gura*, care e în destul de cunoscută. Nu vom vorbi aci de cât de *perdeaoa cerului gurei*, un fel de capac incomplet, care desparte gura anterioră de cea posterioară sau pharynge, și care presintă în međloc *omuşorul* și înapoiū, între două stâlpi, se află *amygdalele*, corpī glanduloși, cari secretă un muc destinat a umecta gūtlejul.

B. *Oesophagul* este un canal musculos care urmēză după pharynge și se întinde până la stomac.

C. *Stomacul* este uă pungă musculo-membranosă, având forma unei pere recurbată și care servește de rezervoriū alimentelor.

El este situat în partea superiōră a abdomenului, sub diaphragmă. Orificiul seū superior se numește *Cardia* și cel inferior, care are uă valvulă, se numește *Pylor*. El secretă *sucul gastric* care giōcă un rol important în digestiune.

D. Tubul intestinal se continuă de la pylor, prin *duodenum*, ast-fel numit pentru că lungimea sa este de două-spre-șce grosimi de deget. El priimesce lângă pylor deschidătura comună a canalelor bilei și al canalului pancreatic.

E. *Jijunu* și *Ileon*, (sau intestinul subțire) este uă continuațiā a intestinului precedent, făcând numeroșe încolăciturī. Aceștea sunt fixate de colōna vertebrală prin *peritoneū* care se înfășurā și formēzā uă mare înduoirură cunoscută sub numele de *mesenter*.

F. Urmēzā apoi partea tubului intestinal numită *intestinul gros*, adică : *Coccul*, *Colonul* și *Rectul*. Coecul în punctul unde se uneeșce cu intestinul subțire presintă valvula *Ilio-cecala*, un fel de clapă, destinată a împedica întōrcerea materiilor fecale și pe care nici clismele nu o pot învinge. Colonul se împarte în *ascendent* (la drēpta) *transvers* (în sus) și *descendent* (la stānga); el se termină în formă de S la laturea stāngă a basinului prin *rect*; cea din urmă parte a intestinului gros are la extremitatea sa anală un muschiū constrictor, *sfincterul*, care îl ține închis.

Lungimea totalē a tubului intestinal la om este de șapte orī mai mare de cât lungimea corpului. Membrana care cāptușeeșce fața internă a viscerelor cu cavitate,

precum este gura, stomacul, intestinul și vesica, se numesc *mucosă*.

II. *Organele accesorii*.—A. *Glandele salivare* sunt: *parotivalele*, așezate înaintea urechilor: *sub-maxilarele*, așezate sub falca de jos, și *sublinguala* sub limbă. Ele secretază saliva, care este alcalină și conține uă materie specială numită *ptyalina*, acesta este un ferment.

B. *Ficatul* este cea mai voluminoasă din toate glandele. El primește tot sângele care se urcă de la intestine la inimă și deosebesce ca uă strecurătoare *bilă* și *zahar*. El este situat în dreapta și înaintea sub diaphragmă în dreptul celor din urmă coste false, și de sub care nu trece mai jos. El este ținut prin mai multe îndouituri ale peritoneului, numite ligamente. Cel mai remarcabil se numește *ligamentul suspensor al ficatului* care pare că împarte această glandă în două jumătăți inegale, lobul cel mare și cel mic sau al lui Spigeliu. Fierea conținută în *vesicula biliară* are de conduit canalele hepatic și cystic.

Acestea, reunindu-se, formează canalul choledoc care se deschide în duoden. Billa se varsă în prima parte a intestinului subțire (*duodenum*) treptat și după intensitatea necesităților digestiunii.

C. *Pancreasul* este uă glandă analoă glandelor salivare, așezat adânc la partea posterioară a stomacului. Funcțiunea lui este de a secreta suctul pancreatic.

D. *Splina* este un organ spongios, situată în hypochondrul stâng îndărătul mării curbături a stomacului. Funcțiunile sêlle nu sunt încă bine cunoscute. Ea se mărește foarte mult de volum în frigurile intermittente și constituie ceea-ce vulgul numește *venin*.

E. *Peritoneul* este uă membrană seroasă care căptu-

sesce cavitatea abdominală și care se induoesce asupra celloi mai multe din viscere. Celloe duoă foi ale sêlle sunt humectate de uă serositate care inlesnesce alunecarea viscerelor. El forméză mai multe induoituri, din carî celloe mai mari sunt : *mesanterul*, *meso-colon* și *meso-rectul*. El forméză asemenea un fel de șorț asupra intestinelor pentru a le sustine. Acesta este *epiploul*, partea care se umple mai mult de grăsime în obesitate.

F. *Rinichit*, numiți de vulg rărunchii, sunt duoă glande carî, situate profund de fie-care parte a vertebrelor lombare, secretéză urina din sângele roșu. Urina, adusă prin canalicule în basinet, ajunge în bēșica udului prin *urctere*, canale lungi și strîmpte.

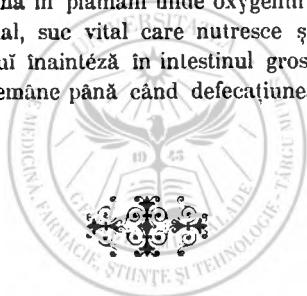
G. *Vesica* este situată la partea de gîos a abdomenului în dosul symphisei pubiene. Nu se simpte la pipăit de cāt când ea este umflată printr'ua mare cuantitate de urină. Fața sa anterioră este în raport cu pubisul și fața posterioră cu rectul la bărbat, și cu matricea la femeia.

Physiologie.—*Mecanismul digestiunei.*—Digestiunea este acca funcțiune prin care alimentele sunt transformate într'un fluid asimilabil, *chylul*, pentru a remedia perde-rile continue ale economiei.

Dupa actul pregătitor al *masticățiunei* și al *insaliva-țiunei*, alimentele sunt trâmise prin *diğlutifiune* în esophag, pe urmă la stomac. Acolo, pe de uă parte *ptyalina*, saū diastasa salivară (principiul salivei), care lu-créză ca un ferment transformând alimentele *feculente* în *dextrină*, pe urmă în *glycosă*; de altă parte, *pepsinu* saū gasterasa (principiul activ al sucului gastric), disolvă materiile *albuminoide* saū azotate, și le transformă în al-

buminose sau *peptone*, substanțe solubile. Comprimat prin contracțiunile stomacului, bolul alimentar numit *chym* trece puțin câte puțin în duoden unde sucul pancreatic ajută digestiunea, emulsionând corpiș grași și lucrând asupra feculei, pentru a o transforma în glycosă. *Bila*, licuid saponos, adaugă acțiunea și materia colorantă. *Materia chymosă* înaintază, ajutată de mișcările peristaltice ale tubului intestinal subțire unde *vasele chylice* și *lymphatice* (fig. 18) absorb elementele nutritive, *chylul*, pe care îl conduc în canalul thoracic și care și el însuși merge și se varsă în vena sub-clavieră stângă. De acolo trece de la inimă în plămâni unde oxygenul le transformă în sânge arterial, suc vital care nutrește și vivifică. Rămășița *chymului* înaintază în intestinul gros unde capătă fetiditatea și rămâne până când defecațiunea se face.

VI.

DESPRE ABSORBȚIUNE.

Absorbțiunea este funcțiunea prin care organismul introduce în masa fluidului nutritiv substanțele depuse la suprafața sa, sau în interiorul său, cu scopul de a da nutrițiunei materialele asimilabile. Ea este înteiū legată de uă altă funcțiune contrarie, *exhalațiunea* și *secrețiunea*, care au de scop de a elimina particulele desasimilabile.

Aceste două funcțiuni se exercită continuū; căei orice ființă veuitore nu trăesce de cât cu înduoita condițiune de a și încorpora materiile care o încongiură și de a arunca pe acelea întrebuințate sau neasimilabile.

Deosebim: 1. *Absorbțiunea Cutance* care, prin intermediul vaselor absorbitoare externe, face ca băile și topicile medicamentose să pătrundă prin pelle în economiă. Prin modul acesta umiditatea produce rheumatismul.

2. *Absorbțiunea intestinală*, despre care am vorbit mai sus și *absorbțiunea pulmonară*, care deosebesce aerul necesariū hematosei și miasmele morbifice alle unor afecțiuni contagiöse.

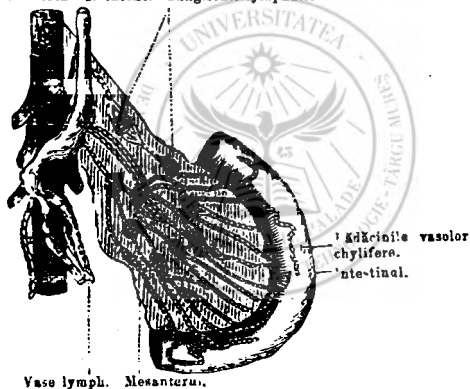
3. *Absorbțiunea serosă sau exhalațiunea* care se produce asupra licuidelor din diferitele cavități. Aceea care se produce în țesături, pentru a estrage particulele nefolositore sau neasimilabile, constituie *Secrețiunile* și *excre-*

țiunile (saliva [scuipatul], transpirația [nădușala], mucositățile, urina, excrementele, etc.).

Mai este uă absorbțiune particulară, dișă *pathologică*, care se întâmplă în unele casuri morbide, precum este absorbția purulentă.

Mecanismul absorbțiunei. Se credea altă dată că vasele absorbitoare aveau gură deschisă la extremitatea lor: dară physiologii moderni au probat că absorbțiunea nu se face de câtă prin *imbibațiune* și după legile de *endosmosă* și *exosmosă*, un fel de strecurare cu încetul și în sens invers. Vasele *lymphatice* și *chylifere* (Fig. 18) absorb

Arter. aorta C. thorac. Ganglionii lymphatici.

F. 18. VASELE CHYLIFERE.

și macină cu încetul produsele asimilabile digestiunei, pe care canalul thoracic le varsă în vena sub-claviera stângă. Înainte de a ajunge la inimă.

Absorbțiunea venoșă este mai abundentă și mai repede de cât cea lymphatică.

Experiențe și aplicațiuni. — 1. După uă clysmă de camphor, îndată se simte mirosul în aerul expirat.

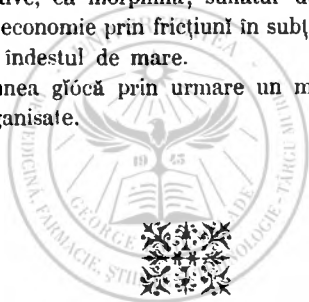
2. Se constată în urină prezența unor săruri îndată după ingestiunea lor.

3. Cine nu scie că substanțele virulente, corosive, fac îndată a se simți acțiunea lor deleteră asupra economiei?

4. Se vîd adesea persoane nutrite prin clysmă cu bulion cari nu pot să se hrănescă prin gură.

5. Când nu se pot administra prin gură, unele medicamente active, ca morphina, sulfatul de chinină, se introduc în economie prin fricțiuni în subțiori unde absorbțiunea este îndestul de mare.

Absorbțiunea gîocă prin urmare un mare rol în viața ființelor organizate.

VII.

ORGANELE RESPIRAȚIUNII.

Aparatul respirației. unul din cele mai importante ale organismului, cuprinde : *Laryngele*, *trachea-arteră*, *bronchele*, *plămânii* și *pleurele*.

A. *Laryngele* (fig. 19.

[1]) este organul voci: el este o cavitate cartilajinoasă, situat la partea anterioară și superioară a gâtului. la baza limbii. El se termină în sus prin *epiglotă*, un fel de capac care închide complet deschidătura superioară a laryngelui în timpul înghițirii și împiedică astfel intrarea bucatelor în căile respiratorii. În laturi se găsesc *córdele vocale* ale căror vibrațiuni și întindere mai mult sau

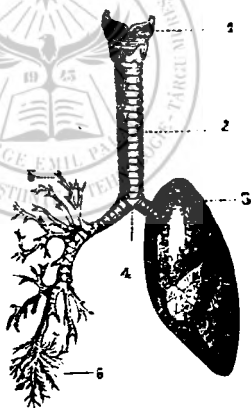

FIG. 19. PULMONII SI TRACHEEA ARTERA LA OM.

(Unul din pulmoni este întreg, cel-lalt este distrus pentru a se vedea împărțirea bronchelor).
 1. Laryngele (beregata). 2. Tracheea arteră. 3. Pulmonul întreg. 4. Bronchele 5. împărțirea bronchelor. 6. Rămurelele bronchice.

57.599

mai puțin puternică produc și sunete mai mult sau mai puțin ascuțite.

B. *Trachea-artera* (fig. 19. [2]) este un tub care se întinde de la larynge până la a treia vertebră dorsală, unde se bifurcă și dă naștere la două ramuri *Brochiile* (fig. 19. [4. 5. 6]) care se subdivid și ele într'ună infinitate de tuburi mici; ast-fel în cât să pôtă a trimite uă mică ramură (tuburi capilare), la fie-care vesiculă pulmonară. Membrana mucosă care căptușesce bronchiile, produce un fel de mucus sau flegmă, expectorată așa de abundentă în catarrhul pulmonar.

C. *Plămânii* (fig. 19, [3]), și (fig. 20) sunt două organe

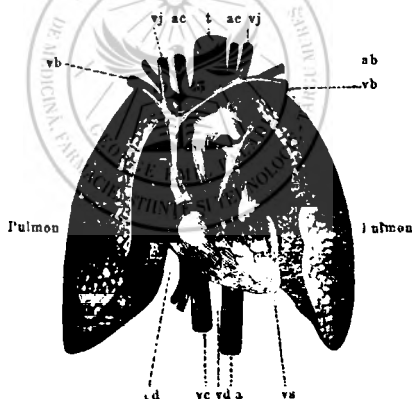

FIG. 20. PULMONUL, INIMA SI PRINCIPALELE VASE ALE OMULUI.

spongioase, moi, dilatabile, cari, împreună cu inima, umplu cavitatea peptului (fig. 21).

Plămânul drept mai scurt și mai larg ca cel-l-alt; else

împarte în trei lobi; cel stâng n'are de cât două. Fie-care lob se împarte în *lobulli* uniți prin țesătură celulară și prin vase care se află răspândite în el în toate direcțiile.

Parenchymul său țesătura proprie a plămânului este preșerată de mulțime de celule; numite *vesicule pulmonare*, unde se termină ramificațiunile bronchice, arteriale și venoase, și cari comunică între elle.

Inflamațiunea acestui organ constituie *pneumonia*.

D. *Pareții* peptului sunt căptușiți pe din năuntru cu două membrane seroase, *plevrele*,

a căror foie se resfringe peste plămâni și îi acopere. Această seroasă are ca și cele-l-alte forma unei scufe de humbac întorsă în ea, și care prin urmare se găsește în raport cu ea însăși. Ea secretază uă mică cantitate de serositate pentru a înlesni alunecarea foilor în actul respirațiunei.

Inflamațiunea acestei seroase ia numele de *pleuresie*.

Physiologie. Mecanismul respirațiunei. — În *inspirațiune* capacitatea peptului se măresce și aerul pătrunde în vesiculele pulmonare. Aerul lasă atunci oxygen sângelui care îi dă în schimb acid carbonic și vaporii de apă. În acest act (hematosă), sângele, din *roșu negricios*, după cum

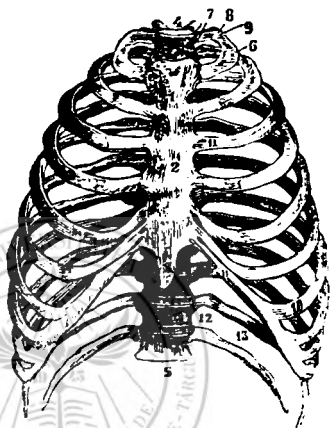

FIG. 21. THORACICILE (coșul peptului).
vădută pe fața dinainte.

era (sânge venos), devine *roșu închis* (sânge arterial), și de la 31 de grade se ridică la 32.

În *expirațiunea* care urmează, peptul se strânge comprimând plămânii și gonesc aerul conținut în vesicule, fiind modificat prin schimbul de 4 pentru 100 de acid carbonic contra unei cantități ecuivalente de oxygen.

Mișcările de inspirațiune și expirațiune sunt produse prin mușchii peptului și prin *diaphragmă*, care forneză uă despărțitoare între pept și abdomen.

VIII

ORGANELE CIRCULAȚIUNEI

Circulațiunea este uă funcțiune prin care sângele, plecând de la inimă, este condus de arterii și vasele capilare în toate părțile corpului, pentru a le da materialele necesarii nutrițiunei lor, și iarăși se întorce prin vene, încărcat de elemente, care trebuie să fie eliminate sau modificate

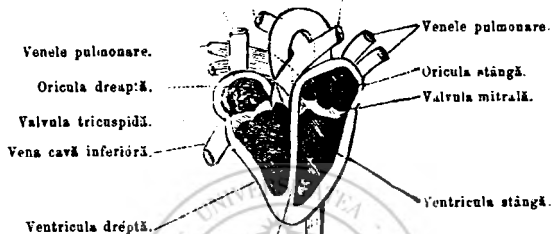
A. *Sângele*, pe care unii îl numeau *carne curgătoare*, este un fluid roșu, viscos, puțin sărat, conținut în inimă și vasele sângelui.

În urma unei lăsări de sânge, el se închiagă și presintă uă parte solidă, *cuagulul*, și uă parte licuidă *zerul*. Cuagulul este uă țesătură de firicele albe, elastice (*fibrina*) coprinđend între elle uă materie roșie numită *Cruor*, care conține nisce corpuscule microscopice (globulele sângelui).

B. *Inima* este organul principal al circulațiunei (fig. 22). Ea este aședată în pept între plămâni și culcată puțin la stânga (fig. 23). Ea este acoperită de pericard. Inima este musculosă, contractilă, de mărimea pumnului și împărțită în două cavități prin uă diafragmă completă care o împarte în inima stângă și inima dreaptă. Fiecare din aceste două cavități este divizată în alte două superpuse, *oricula* și *ventricula*, comunicând între elle prin

orificiul auriculo-ventricular, unde se află uă valvulă saă supapă numită *tricuspidă* la drépta, și *mítrală* la stânga.

V. cav. super. Art. pulm. Aorta. Art. pulmon.

Despărțită ea Aorta

FIG. 22. TAFURĂ TEORETICĂ A INIMEI OMULUI.

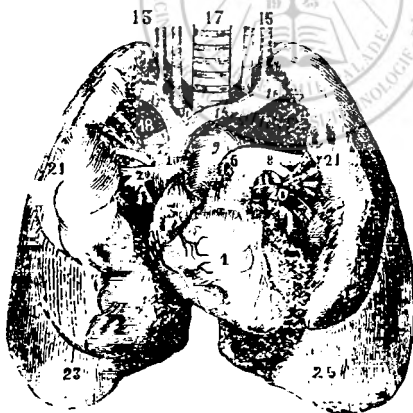

FIG. 23. APARATUL CIRCULAȚIUNII ȘI RESPIRAȚIUNII.

- 1 Ventrículel drépt, 2 Ventrículel stîng, 8 Oricula dréptă,
- 4 Oricula stîngă, 5, 6, 7, 8 Artería pulmonarî, 9 Cross aortel,
- 10 Vena cava, 11 Artería sãgî jume, 12 Vena și artería sub-claviculară, 13, 14, 15, 16 Carotidela 17 Trachea-arteră, 18, 19 Bronche, 20, 20. Venele pulmonilor, 21, 21. Lobul supertor, 22 Lobul meșlociă, 23, 25. Lobul inferior

Aceste valvule sunt ast-fel dispuse în cât permit sângeului a trece din oriculă în ventriculă, dară elle se opun, închidându-se, la întorcerea sângelui. Orificiile care fac să comunice fie-care ventriculă cu arteria corespondentă, aū asemenea valvule, ñise *sigmoide*.

În acest organ central al circulațiunei, vin de se varsă *vene* ce aduc sângele negru. Din oricula dréptă, acest sânge trece în ventricula dréptă, de unde este împins la plămâni prin *arteriile pulmonare*. De acolo, după ce a fost revivificat și devenit arterial, este întors în oricula stângă prin *vene* *pulmonare*; apoi trece în ventricula corespondentă care dă nascere *Aortei*. Acest trunchiū arterial se dirige mai întâiū în sus și la drépta, apoi se curbéază îndată, formând ceea-ce se numesce *croasa aorta*, se cobóră inaintea colónei vertebrale și se divide de-a-supra lighianului în iliacele primitive și dă nascere în trecerea sa la uă mulțime de *arterii*, cari se sub-împart și elle în uă mulțime de *arteri*ore, până la *vasele capilare*. Acestea sunt cele din urmă și cele mai mici ramificațiuni alle arteriilor și alle venelor între extremitățile căroră se află.

C. *Arteriile* fig. 24, sunt, cum vędurăm, nisce vase care, eșind din cord prin aortă, se divid și se sub-împart de mii de ori, pentru a duce la tóte părțile corpului sângele roșiu încárcat de materiile necesare nutrițiunei și crescerei corpului. Arteriile sunt constituite din trei membrane superpuse; elle aū uă mare elasticitate, ceea-ce face că reinân deschise când sunt tăiate.

D. *Venele* nasc din rețéoa capilară unde se termină arteriile; elle devin din ce în ce mai gróse și mai puçin numeróse cu cât se varsă unele în altele și nu for-

mézză mai mult de cât două trunchiuri principale, *vene*le *cave*, care se varsă în oricula dreptă a cordului. Trebuie

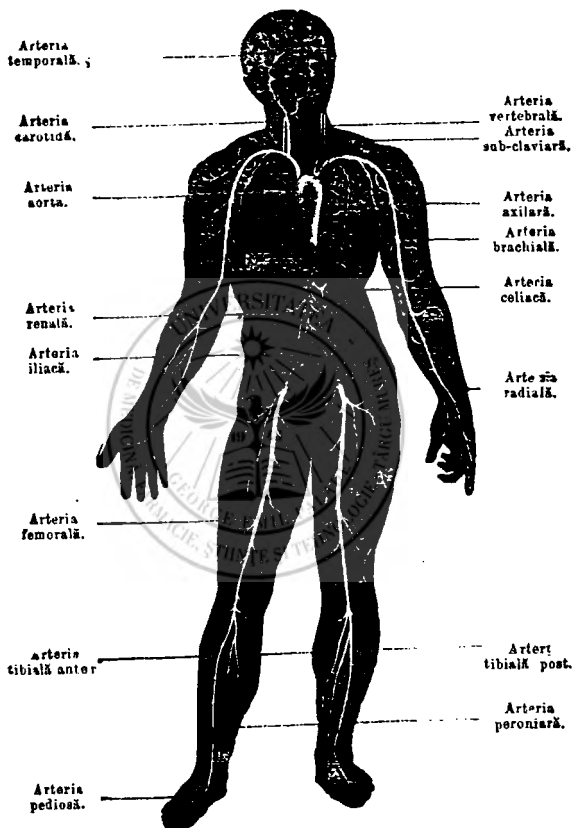

FIG. 24. SISTEMUL ARTERIAL AL OMULUI.

să adăogăm *vena porta* care rezultă din venele întregului aparat digestiv, de la splină, de la ficat și care se perde în ficat.

Physiologie. Mecanismul circulațiunei. — Din espunerea ce am dat asupra aparatului circulator se înțelege mecanismul acestei funcțiuni. — S'a vădut că sângele venos se adună din toate părțile corpului în oricula dreptă, care, prin contractiunea sa, îl face să treacă în ventricula dreptă. — Acésta se contractă la rindul său și gonesce sângele în arteria pulmonară, care îl duce la pulmonii.

În timpul acestei contractiți, valvula tricuspidă se ridică pe deschidătura auriculo-ventriculară și împedică sângele de a se întorce în oriculă: de acolo trece în arteria pulmonară, a căria valvulă sigmoidă se oppune la întorcerea lui. După ce s'a oxygenat în contact cu aerul, în celullele pulmonului, el se întorce prin venele pulmonare în oricula stângă, de unde trece în ventricula stângă, și de acolo prin uă contractiune ventriculară, în aorta și în toate arteriile; în acellasi timp valvula mitrală îl împedică de a se întorce în oriculă.

Contractiunile oriculelor se fac în acellasi timp, acellea alle ventriculelor le urmăză asemenea de uă dată: aceste din urmă se simpt în tot arborul arterial determinând aceea mișcare vibratoriă ce se numesce *Puls*.

Mișcarea contractiunei se numesce *systola*, și aceea a slăbirei *diastolă*.

Cursul sângelui arterial este mai repede de cât cel venos. Cercul circulator care merge din cordul drept în cordul stâng, trecend prin pulmonii, a priimit numele de *circulațiune mică*, cel care merge din cordul stâng, parcurand tot organismul, formeză *circulațiunea cea mare*.

Circulațiunea sângelui în ficat se numește circulație *hepatică*, iar a creierului se numește circulație *cerebrală*.

Cuantitatea totală a sângelui la un adult este evaluat de la 12 pînă la 15 kilograme. Circulațiunea pruncului în pînțelele mamei se deosebesce de circulațiunea unui adult pe care o descrierăm mai sus.

Funcțiunca circulațiunei a fost descoperită de Harvey, medic engles, la anul 1619.

Intre fenomenele pathologice care țin de circulațiune, se observă palpitațiunile, syncopele, sgomotele cordului, chlorosa, embolia, etc.

IX

SYSTEMUL LYMPHATIC.

Acest system coprinde vasele și ganglionii lymphatici.

A. *Vasele lymphatice* sunt ast-fel numite pentru că ele conduc lymphă, fluid alb, analog cu plasma sângelui. Ele iaă nascere prin nisce rădăcini subțirele, fie în țesătura organelor, fie pe supra-fața intestinelor, anastomosindu-se și reunindu-se pentru a forma mai multe trunchiuri mari (canalul toracic cel mare și cel mic) care se varsă în systemul venos.

Deosebim vase lymphatice propriu și vase chylifere; care conduc chylul, (fig. 18).

Canalul thoracic cel mare, nasce din reunirea vaselor chylifere îndată după eșirea lor din mesanter, în dreptul vertebrei a doua lombară, și se întinde în lungul rachisului pênă la vena sub-claviară stângă în care se deschide acest canal, după ce priimesce cea mai mare parte din vasele lymphatice.

Canalul thoracic cel mic sau vena *lymphatică* cea mare nu are de cât câte-va centimetre în lungime și priimesce cea-l-altă parte a vaselor *lymphatice* (acellea alle braçului drept, de la jumătatea dreptă a gütului și de la cap). Ea se deschide în vena *sub-claviară* dreptă în punctul unde se întâlnesc cu jugulara internă.

B. *Ganglionii lymphatici* sunt niște mici corpi sferici moi și de uă mărime variind de la aceea a unui bob de linte pêne la aceea a unei migdale, situați în cursul vaselor lymphatice și cari par a fi formați din incolăciturile acestora. Ei se află în număr mai mare la mesantere (de la 120 până la 150), la părțile laterale ale gâtului. în vintre și în subțioră.

Predominarea systemului lymphatic dă loc afecțiunilor scrofulose și câte-ua-dată unei cachexii speciale.

X

ORGANELE SIMȚURILOR

Simțurile sunt niște aparate, prin međiulocul cărora omul și animalele se pun în raport cu obiectele exterioare. Se deosebesc cinci simțuri : *vederea*, *auzul*, *mirosul*, *gustul* și *pipăitul*.

A. *Vederea*.—Acest aparat, unul din cele mai complicate, coprinde :

1. *Plepele* care servesc a apăra ochiul ; ele sunt împodobite cu *gene* destinate a depărta grăunțete de pulbere, ele sunt căptușite cu oă membrană mucosă numită *conjunctiva*, care se resfrânge pe globul ochiului și acoperă sclerotica pînă la marginea corneei ; 2. *Sclerotica* (fig. 25 [6 și 7]), membrană fibrösă, albă, care formeză cu corneea invelișul extern al ochiului ; 3. *Corneea*, (fig. 25 [9]), membrană transparentă, încadrată în centrul scleroticeii, ca oă sticlă de orologiü ; 4. *Choroida*, (fig. 25 [15]), induoi-tură vasculară a scleroticeii pe care o desparte de retina ; 5. *retina* (fig. 25 [19]), căptușială interioară a choroidii, ea este formată din desfacerea nervului optic : acesta este organul direct al vederii ; 6. *Iris*, (fig. 25 [29]), un fel de despărțitoare *contractilă*, având la centru oă uvertură rotundă, *pupila* (fig. 25 [30]), care se mărește sau

se restrânge după intensitatea rașelor luminoase. Irisul prezintă diferite culori de unde și ochii iaă numele de ochi albaștri, ochi brunî, ochi verșî, căprui, etc. În nainte și îndărât de iris se află două spașiiuri, *camera anterióră* și *camera posterióră* (fig. 25 [31, 32]), care, comunicând între ele prin pupilă, sunt umplute cu *licuidul apos*; 7. *Cristalinul* (fig. 25 [28]), corp de forma unei lentile de cristal aședată între licuidul apos și *corpul vitros* (fig. 25 [23]), acest din urmă este uă altă humóre care ocupă cele trei sferțari posterióre ale globulii ocular: 8. *muschi* în număr de opt care fac a se executa diversele mișcări ale ochiului.

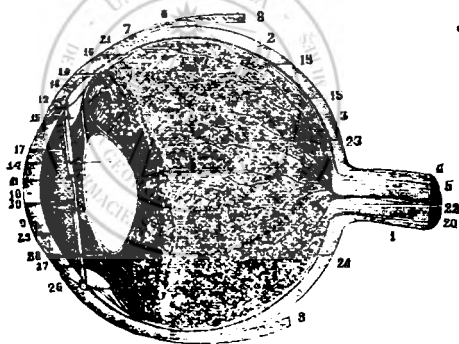

FIG. 25. TAETURA VERTICALA SI ANTERO-POSTERIOARA A OCHIULUI.

1. Nervul optic; 2. Partea meșlocie a scleroticeii; 3. Partea posterióră a acestei membrane; 4. Tunica externă a nervului optic prelungindu-se cu stratul extern al scleroticeii; 5. Tunica inte nă a acestui nerv; 6,7. Partea anterióră a scleroticeii; 8,8. Muschi dreptul superior și dreptul inferior; 9. Corneea transparentă; 11. Membrana licuidului apos; 12,13. Unirea scleroticeii și a corneei la părșile lor superióră și inferióră; 14. Canalul lui Fontana sau cercul venos al irisului; 15. Choroida; 16. Zona choroidienă insemnată prin culórea ei întunecóșă și marginea cu ciucari care e limitează îndărât; 17. Ligamentul ciliar; 18. Corpul ciliar; 19. Retina; 20. Originea retinei; 21. Marginea anterióră a acestei membrane; 22. Arteria centrală a retinei; 23. Corpul stictos; 24. Membrana hysloidă; 28. Cristalinul; 29. Irisul; 30. Pupila; 31. Camera posterióră; 32. Camera anterióră

Physiologie. Mecanismul vederii. Pentru a înțelege acest mecanism este necesar a cunoște de mai înainte principalele noțiuni de optică. Ochiul se compară cu uă cameră întunecată căptușită de retină.

Cristalinul, corp transparent și la suprafață convex, îndeplinește rolul unei lentile și servește ast-fel a produce asupra retinei imagina obiectelor. Ca și lentilele ordinare, el dă pe un ecran bine așezat, imagina obiectelor situate înaintea lui. După acesta, rațele luminoase, ple-

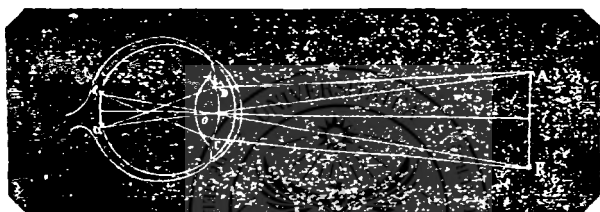

FIG. 26.

(Reprezintă trecerea rațelor luminoase prin lentilă)

- A, B. Obiectul văzut.
- A o B. Unghiul vizual
- b a Imagina obiectului A B, întorsă în fundul ochiului pe retină.
- A D și B E linii colaterale care convergă în lentilă și se încrucișă în corpul sticlos.

când de la un obiect luminat, trecă prin corneea care le refractă prin humoarea apoasă și prin pupilă, și care, prin dilatațiunea sa și prin contractiunea sa, măsoră cantitatea luminei; după această primă refracțiune, ele întâlnesc uă altă refracțiune mai mare în cristalin, care le adună și le conduce convergând prin corpul vitros pînă la retină pe care se formază imagina obiectului. Această imagină este resturnată (fig. 26). Impresiunea primită de retină este transmisă creierului prin nervul optic și inteligența are atunci

conștiință de forma și de culórea obiectului. Cu tóte că imagina póte fi resturnată, noi vedem obiectul drept prin faptul obicinuinței ochiului.

Când corneea sau cristalinul este prea convex, rațele sunt prea convergente, și focarul, în loc de a se forma pe retină, se produce înainte, dând uă imagină confusă; acesta este *myopia*. Acest viciu se remediază apropiindu-se obiectul de ochi, sau servindu-se de ochelari cu sticle biconcave (fig. 27, [LL]).

FIG. 27.

(Reprezintă un ochi cu vedere scurtă [myop]).

R. Reprezintă obiectul.

L L. Lentila biconcavă.

F. Focarul punctului K strămutat în F adevărat pe retină așa în cât fără sticlă imaginea s'ar fi format înainte de retină și cel cu vederea scurtă ar trebui să apropie obiectul de ochi sau ochiul de el; ceea ce se îndreptă prin sticle biconcave.

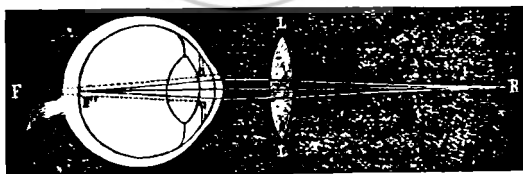

FIG. 28.

(Reprezintă un ochi cu vedere depărtată, ochi de om bătrân [ochi presbit]).

LL. Reprezintă lentila biconvexă.

F. Este locul unde ar trebui să se focareze punctul R.

R. Punctul văzut de ochi.

F. Este focarul din F adus prin lentila LL pe retină, pentru a forma imaginea la R.

Când, din contra, radele luminoase nu sunt destul de convergente, imaginea are să se formeze dincolo de retină și nu devine curată de cât depărtând obiectul : această este *presbytia*. Acest viciu se remediază prin intermediul lentilelor biconvexe (fig. 28).

B. Auđul. — Avem să considerăm : 1. *Urechia externă*; ea prezintă *pavilionul* (fig. 29) format de un fibro-cartilagiū care are mai multe ridicături (helixul, tragus și antitragul) și mai multe scobituri care servă a aduna undele sonore. Cea mai mare din aceste cavitați este *scotca* care se află înaintea *conductului auditiv*.

FIG. 29. PAVILIONUL URECHII

Canalul auđului, lung de 10 până la 12 linii, se întinde pênă la urechia međilocie de care este despărțit prin membrana *tympanului*.

2. *Urechia međilocie* (toba); ea presintă cutia *tympanului* în interiorul căreia se găsește patru mici osciōre, (fig. 30) 1-3

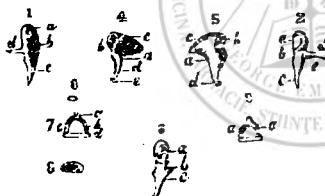

FIG. 30. OSCIOARELE AUĐULUI.

1. Ciocanul vîđul pe partea internă. a. Capul; b. Fișta articulară; c. Mănerul; d. Apofiza subțire. — 2. Ciocanul vîđul pe partea externă. — 3. Ciocanul vîđul pe partea posterioară — 4. Nicosala pricită pe partea sa internă. a. Corpul; b. Fațeta articulară; c. Kamura scurtă; d. Kamura cea lungă; e. oul lenticular lipit de nicosală — 5. *Nicosala pricită pe partea sa externă.* — 6. *Ozul lenticular* 7. *Scrișigora pricită pe partea superioară* : a. Capul; b. Kamura posterioară; c. Kamura anterioară; d. Basa; e. Basa scrișigorei 9. *Scrișigora* a căreia bază a fost tăiată în parte.

ciocanul, 4-5 *nicovala*, 6 *osul lenticular* și 7 *scara*. Această cutiă are două pereți, unul extern, membrana tympanului; altul intern, prezentând două deschidături: ferestra ovală, care comunică cu vestibulul urechei interne, astupat aproape complet prin osciorul numit scară, și ferestra rotundă. De la urechia medie se află un canal numit *trompa lui Eustache*, care merge pînă la pharynge.

3. *Urechia internă sau Labyrinthul*, este situată în grosimea stîncei și compusă din mai multe cavități osoase. *Vestibulul*, *melcul* și *canalele semi-cerculare*, unde se distribuie nervul acustic.

Physiologie. Mecanismul auzului. — Vibrațiunile corpurilor sonore, comunicate aerului și adunate prin pavilionul urechii, vin de lovesc membrana tympanului care le trece la lanțul osciodelor: acestea le transmit la rândul lor în vestibul, prin ferestra ovală, și în melc prin ferestra rotundă și fac să tremure lichidul conținut în canalele semi-cerculare unde se perd expansiunile nervului auditiv. Acest nerv conduce la creier impresiunea sonoră. Aauzul se perfecționează prin obișnuință și prin reflexiune.

C. **Olfacțiunea sau mirosul.** — Aparatul olfactiv se compune din nas și din fosele nasale. Acestea presintă în lungul lor trei cavități sau sghéburî și sunt căptușite prin mucosa olfactivă, sau *pituitară* care se mai numește și membrana lui Schneider, așa că ea secretază mucul pe care vulgul îl numește impropriu (*guturaiu* de creeri) cu toate că el nu vine nici de cum de la creeri.

Physiologie. Mecanismul olfacțiunei. — Curentul emanațiilor mirositoare trece prin orificiurile nasale sau nări. se respîndesc în diversele cavități care depind de nas și sbesc mai cu sémă unele locuri ale mucosei nasale, unde

se distribue nervul olfactiv. Impresionabilitatea asupra odorilor variază după indiviđi: căci unele substanțe sunt mirositoare pentru unii și puturose pentru alții.

Unele animale, ca cănele, au simțul mirosului foarte dezvoltat.

D. **Gustul.** — Mucósa gurei întregi concură la gustățiune sau percepțiunea savorilor; dară *limba* este organul special. Acest organ este format de mușchi și acoperit de uă membrană care are numeroase asperități sau papile, învelind uă rețea vasculară și nervoasă foarte simțitoare. Mucósa formeză sub limbă uă legătură, numită *ața limbei*, care câte uă dată, la copii, împiedică mișcările pentru a suge și pentru a vorbi și pe care trebuie să o creștam.

Physiologie. Mecanismul gustului. Corpurile nu impresioneză organul gustului de cât în stare licuidă: Soliđii nu au gust de cât disoluți. Nervul limbei duce impresiunea gustului la creier.

Gustul, ca și mirosul, are un raport intim cu nutrițiunea: el are proprietatea de a da noțiunii asupra nature corpilor.

E. **Tactul.** — Acest aparat se compune din *pelle*, membrană grosă care formeză învelișul general al corpului. Pellea conține două straturi principale suprapuse, de care se lęgă alte părți accesorii. Acestea sunt:

1. *Dermul* sau corionul, stratul cel mai gros al pellei, formând uă țesătură fibrósă de foite încrucișate și prezentând numeroase orificiuri pentru trecerea vaselor și a nervilor care formeză *papilele*. El conține asemenea glandulele sudorifere și glandulele sebacee.

2. *Epidermul*, strat superficial foarte subțire, care este ca uă rețea aruncată peste corpul papilar.

Acest simț ne face să cunoșcem calitățile palpabile ale corpurilor; adică tăria sau fluiditatea, uscăciunea sau umiditatea lor.

Tactul perfecționat se numește *pipăit*. Pipăitul este în stare de a dobândi prin exercițiul un grad înspăimântător de perfecțiune, după cum se observă adesea la orbi din naștere, care ajung să deosebescă prin pipăit cu mâna diversele culori ale unei stofe.

Physiologie. — *Mecanismul tactului.* Impresiunile ce le produc corpi în contact cu pielea, sunt simțite de papilele dermului care le transmite prin nervi la creier, căci acolo se află locul înțelepciunii.

PARTEA II

REGULI PENTRU INGRIJIREA PACIENTILOR.

I

CAMERA SUFERINDULUI.

Camera suferindului este regatul medicului.

Camera în care stă un pacient, trebuie să aibă cât se poate mai multă lumină și mai mult aer curat : mai multe ferestre și uă sobă. Cabinetele întunecose (alcóvele) cămăruțele de pe sub scări, în fine odăile strimpte, sunt nesănătóse. Emanatiunile corpului, ale hainelor și gazurile cșite din respirație, forméză în aceste celule uă atmosferă grea, și cei cari locuiesc acolo, se asfixieză, decă șed totă nóptea. Fetele mai cu sémă, capătă în asemenea celule uă colóre palidă și afecțiuní putrede de formă typhoidă, cari ucíd prin orașe pe sic-care an mulțime de ființe.

În casuri morbide, să se transporte îndată suferindul într'uă cameră bine aerată. Căminurile și sobele sunt un meșloc puternic pentru curățirea aerului. Iarna, focul determină un curent care gonesce pe coșu aerul rău

din cameră și permite să intre pe ferestre și pe uși aerul curat de afară. Vara însă, curentul pe coșu este mai slab și atunci deschiderea ferestrelor este necesară cât se poate de des; dară, nici uă dată să nu se facă acesta când pacientul este în transpirație, căci îl espune la răcire.

De multe ori căldura excesivă a verei, devine supărătoare celui ce suferă. Pentru a micșora căldura, să se deschidă ferestrele și să se atârne câte un ciarșal ud la feréstră. Apa, pentru a trece în stare de vapori, are trebuință de multă căldură. Prin urmare, până să se usuce cărpa, umiditatea răspândită în aer scade temperatura împrejur de la 5 până la 6 grade, și ast-fel căldura din casă devine mai puțin supărătoare pacientului. Prin acest sistem, în timpurile cele mai căldurose, pătimășii se află într'un fel de atmosferă răcorită, întocmai ca după uă furtună cu plóie. Cu chipul acesta se ușurează mult cei afectați de febră typhoidă, pe cari căldura prea mare îi aruncă într'uă stare de *crethism* nervos, sau într'un mare neastâmpăr.

Iarna este de ajuns uă temperatură de +16 centigrade pentru a se putea da suferindului în camera sa ori-ce îngrijire.

Căminurile în cari se face foc cu vâlvătae, sunt preferabile sobelor, și mai cu sémă cellor de fer sau tuciú; încălđitul cu cărbuni și cok, trebuie evitat, căci sunt îndestul de vătămătoare emanațiile din patul suferindului, pentru a nu se mai adăoga și emanațiile gazurilor din cărbuni. Pe sobă să se pue un vas cu apă fenicată, din care să se ridice aburii pentru a humecta aerul și face căldura mai puțin supărătoare.

Camera să fie tot-dé-una întreținută într'uă perfectă

curăţenie; să nu se lase prin casă rufe murdare, căci în elle se incuibă miasele cari strică aerul. Aerul, primul şi cel mai trebuitor aliment al omului, să se caute a fi tot-dé-una curat. Un aer curat, se compune din :

20, 8 oxygen	} în volum.
79, 2 azot	

Saū :

23,13 oxygen	} în greutate.
76,87 azot	

Afară de aceste elemente, aerul mai coprinde acid carbonic $\frac{1}{2000}$, vapori de apă şi diferite corpuri in suspensiune.

Curăţenia camerei pacientului, este prin urmare tot aşa de necesară ca şi bucatele, ca şi medicamentele ce i se dau.

Când un pacient este în casă, decă voim să nu'l supărăm mobilele din casă să nu se misce din loc.

Uă masă să fie hotărită numai pentru ţinerea medicamentelor. Medicamentele să se aşeze cu îngrijire pe acea masă, celle de bēut deosebite de celle externe, ca să evite ast-fel ori-ce greşelă periculoasă s'ar putea face prin schimbarea lor.

II

PATUL SUFERINDULUI.

Când se pregătesce patul unui pacient, trebuie să se aibă în vedere obiceiul lui și felul suferinței. Pe un suferind, care este obișnuit a se culca pe un pat mai turtit sau mai bombat, îl supără un pat care ar fi alt-fel preparat.

Pe de altă parte, când avem a face cu o afecțiune a creierului, nu este bine a pune perine de puf, căci ele produc o mare căldură la cap, ci trebuie a pune perini de pleavă de ovăz, de păr de cal, sau de iarbă de mare. Pentru asemenea patimi, patul să fiă înclinat așa ca picioarele să stea cu mult mai jos de cât capul.

Pentru afecțiunile peptului, trunchiul să fie mult mai ridicat prin perini: cu chipul acesta se ușurează foarte mult suferințele pacientului. Un fotoliu plecat pre spate și cu puține perini îndeplinesc adesea acest scop.

Când avem a face cu o inflamație violentă a unui membru, să căutăm a-l așeza pe un plan înclinat așa în cât extremitatea să fie mai sus. Cu modul acesta înlesnim circulația sângelui și răsipirea inflamației.

În unele afecțiuni putrede, ca variola, typhosul, febra typhoidă. etc., trebuie a schimba cât de des rufele patului, pentru a feri pe suferind de propriile lui emanațiuni. Unele persoane sunt dominate de ideia că boala crește decât se schimbă prea des rufele patului, dară acesta este numai un eres băbesc. Din contra, suferința se declară cu atât mai lesne cu cât cel afectat va rămâne ca într'ua baie în vaporii morbiđi și sudorea infectafă.

Chiar în afecțiuni care predispun la *metastase*, ca rușeola-scarlatina și miliaria, trebuiesc schimbate rufele patului, însă cu mai multă îngrijire, pentru a feri corpul de răcelă.

Pentru a schimba un cêrșaf, trebuie executat procedeul următor: Pacientul se împinge la uă margine a patului: se reșucește cêrșaful ca să descopere saltéoa, care trebuie bătută și răsfoială puțin, se pune peste ea un cêrșaf curat și imbetit; se va încălđi acest cêrșaf cu un fer cald sau cu uă sticlă plină cu apă ferbinte: se trece suferindul pe acest cêrșaf: se ridică cel murdar și se întinde cel curat.

Uă dată terminată această mică operație, se lasă pătimășul liniștit. Pentru a schimba pe cel d'asupra urméză tot după maniera d'ântéiș, trecând pe sub plapomă un cêrșaf curat și înduoit, și trăgând pe cel murdar.

Tôte rufele murdare, scóse de la pat, se vor duce îndată afară din cameră, și acelea ce provin de la patimși infectioșe, să se arunce îndată într'un hârdău cu apă fenicată sau chlorurată. Aceste măsuri sunt indispensabile, mai cu sémă când predomin unele epidemii infectioșe, precum este ciuma și cholera, carși se știe că se desvoltă mai cu sémă din fermentațiunea ma-

terilor excrementiale. Lipsa acestor măsuri igienice a făcut de s'aŭ perdit mai multe familii. Când un pacient se murdărește des, se trece numai sub meșilocol lui uă compresă induoită în mai multe, numită *Alesă*, și care se pôte schimba mai cu înlesnire.

Pentru a schimba alesa, este destul a cöse una curată de cea murdară, și, pe când un ajutor ridică puțin pe pacient, altă persoană trage alesa murdară.

Bucuria ce simpt morboșii când li se schimbă rufele este foarte mare, și ei primesc voios acéstă operațiune, mai cu sémă atuncea când sunt în integritatea facultăților lor mintale. Cu schimbarea desă a rufelor, se împedică și formarea de gangrene, cari se arată pe părțile pe care șade pacientul.

Când voim a încălzi patul unui pacient, trebuie a ne servi de urciore de pământ sau de sticle gröse, umplute cu apă caldă și înfășurate cu cârpe, pentru a nu arde pe suferind. Obiceiul de a încălzi cu ferul și cu cărămiđi este foarte defectos, căci pe de uă parte se pôte aprinde patul, iar pe de alta se degagiază căldură acră, neplăcută.

Un pacient trebuie învelit atât cât cere el. Nică uă dată să nu i se pună prea multe plăpumi, sub pretext de a'l face să transpire; să nu'l năbușescă, și tot-d'auna capul să ȳ fie afară, spre a putea respira aerul curat al camerei, iar nu pe cel infectat de sub plapomă.

Transpirațiile provocate prin prea multă acoperire, de parte de a vindeca uă suferință, pot arunca pe cel suferind într'uă stare de debilitate așa de mare, în cât adesea se perde numai din cauza acésta, căci nu mai pôte re-

sista la gravitatea afecțiunii, lipsindu-i orî-ce putere de reacțiune.

Regula cea mai bună pentru odihna unui pacient, consistă în a-l pune în pozițiunile care îi convin lui, după ce s'a pregătit patul așa ca frigul să nu-l atingă și căldura să nu-l supere.

III

TOALETA UNUI SUFERIND

Când uă femeie este suferindă, cea d'antoiu îngrijire este de a-i împleti părul. Din cauză că nu se pădesce această regulă, părul, în loc de a deveni uă podobă a unei figuri frumoase, este un defect. În timpul unei suferințe *glandele de grăsime*, care se află la rădăcina părului nu mai secretă lichidul lor : părul se aspresce, se frică de perină, se încurcă și se rupe. Acesta este și cauza căderii părului în unele afecțiuni grave. Făcându-l cōdă se evită neplăcerea de a rămâne uă femeie chială.

Capul nu trebuie să se învelască mai mult de cât obișnuit ; tulpanul trebuie păstrat în multe cazuri, dară, decă este vorba de uă afecțiune a creierului, trebuie lăsat capul desvelit.

Aceia dintre pacienți, cari obișnuiesc a purta flanele, să le ție și când sunt în pat.

Hainele cu care se îmbracă un pacient, să fie lungi și trase pe corp în lung fără a ridica pe suferind.

Pentru a schimba cămașa, trebuie a scōte mânecile celei murdare și a pune pe alle celei curate: a înduoi pe acesta peste cap și a o desface în lungul corpului enă la piciore, pe unde se scōte cea murdară, fără a

ridica plapuma. fără a obosi pe pacient și fără a l'espune la răcelă.

Este cu totul greșită ideea aceea de a nu spăla pe pacienții pe cât timp sunt în pat. A spăla mâinile și figura cu uă cărpă udă, este tot ce poate fi mai sănătos. Aceste spălături înlesnesc funcțiunile pielii și produc uă plăcere pacienților, curățându-i de mirosul neplăcut al căldurei corpului, care este uă cauză permanentă de nemulțumire pentru aceia cari sunt obișnuiți a trăi în curățenie.

Gura pacientului cere uă îngrijire deosebită : băuturile acide și saccharate au uă acțiune vătămătoare asupra dinților: încărcătura limbei dă un gust neplăcut; plantele microscopice ce se desvoltă în gură din cauza febrei, depun produse fermentescibile și putrede, pe cari trebuie să le distrugem. Pentru a face acésta, pacientul nu are de cât să își spele gura cu apă cu spirt, în proporție de una la dece. Dacă în timpul afecțiunei se formeză *fuliginosități*, (un deposit negru pe buze și pe limbă), se ridică cu mare înlesnire prin frecături cu uă felie de lămâie.

Ochii trebuie asemenea îngrijiți : când pleopele sunt lipite prin secrețiuni muco-purulente, să se spele cu apă cu oțet, în proporție de uă lingură de oțet la un pahar cu apă. și pentru a impiedica relipirea, să se ungă genele cu puțin unt de migdale.

În unele febre cu delir. pacienții țin pleopele deschise mai multe zile. În aceste cazuri *sclerotica*, partea albă a ochiului, se injecteză; pentru a impiedeca însă acésta, se va pune comprese ude reci pe ochi. Cu chipul acesta se înlesnesc secrețiunea naturală a o-

chiului, și lacrămile care sunt predestinate a ține umiditatea conjunctivei în starea de sănătate; fără această măsură, sunt mai puțin fluide și în mai puțină cantitate în cursul afecțiunilor grave.

Într'un cuvânt, orî-ce îngrijiri de curățenie se vor da unuî pacient, vor fi în folosul seû.

Este bine înțeles, că acei ce îngrijesc pe suferinđi trebuie să fie cu desăvêșire curați și să șî spele mânele cât se póte de des, când au aî da veri un ajutor de natură aî atinge figura.

IV

SURORILE DE CARITATE

Tóte îngrijirile despre care am vorbit mai sus, trebuiesc executate de nisce persóne, cari să aibă óre-care cunoscințe de ce vrea să ȃică a îngriji pe cei suferinđi; de aceea, in familiile cu dare de mână, se iaú tot-d'auna asemenea persóne. La noi, asemenea îngrijiri s'aú indeplinit și se indeplinesc încă de persóne cu totul incompetente, și ast-fel elle sunt mai mult uă sarcină pentru pacienđi de cât uă mână de ajutor.

Cualitățile ce caută să însușescă asemenea persóne sunt fórté numeróse. Elle trebuie să aibă uă instrucție preparatóre, ceea ce lipsesce la cea mai mare parte. Necesitatea de femeí cu asemenea cunoscințe, a făcut pe Împărátésa Augusta a Prusiei a fonda un spital model in Berlin. Acolo, îngrijitórele obțin uă instrucție specială. Altețea Sa Regală Dómna Elisabetha, cu ocazia reshelului din 1877—1878, observând lipsa unor asemenea ajutóre, a inființat un institut de caritate cu propriile Alteței Salle cheltueli. Sperám că prin stáruința ce Altețea Sa va pune, acest institut va da bune surori de caritate. Ca să ajungă aci institutul ȃis ar trebui să fie atașat pe lângă un spital, saú să aibă chiar in localul s'eu un numér óre-care de paturí, sistem care ni se pare mai potrivit scopului ce și-a propus fundatórea.

Sunt multe femei : mōșe, călugărițe, etc., cărora adesea le lipsește strictul necesariū; elle, déca s'ar ocupa să învețe a îngriji pe pacienți, ar putea câștiga hrana de tōte ȃillele într'unū mod onorabil, și ar aduce tot-d'uădată un serviciū omenirei suferinde.

Îngrijitōrele de pacienți, trebuie să fie curat îmbrăcate, modeste și nesupărăciōșe: elle trebuie să caute a dobîndi încrederea suferinȃilor, ca să 'i pōtă împedica de a ajunge la disperare din cauza durerilor și a prelungirei afecțiunei.

Intimitatea în care se pun aceste îngrijitōre cu familiile, le face să fie martore la multe scene, pe care sunt datōre să le ție secret : discrețiunea lor este necesară în unele afecțiuni, căci fără discrețiune, s'ar putea perde viitorul unor persoane. Tăcerea este uă datorie sântă în aceste circumstanțe.

Afară de aceste cualități morale, îngrijitōrele trebuie să fie cu băgare de sēmă și cu răbdare în fața suferinȃilor încredințați îngrijirei lor. Elle să aibă cuvinte pentru fie-care, să știe a se stăpîni de a face mișcări de supărare, de nemulțumire și de brutalitate, pe care nisce pretențiunī prea mari ale celor suferinȃi le-ar putea provoca: să nu vorbescă prea mult cu pacienții de lucruri ce 'i oboseșe și de care femeile mai cu sēmă, caută mai mult a face us, creȃnd a le folosi : să aibă mișcări ușore de mână, făcute cu măestrie, fără a produce sȃuduirī pacientului, ori de câte ori i se priminesc rufele sau i se dă vre uă îngrijire: în fine, să aibă grije de tot ce va fi folositor și plăcut suferinȃului ; să puie mai cu sēmă la loc tōte lucrurile de care se serveșe, și să nu uite nici un minut că elle trebuieșe să fie un element de orîndială, de asigurare, și de odihnă în familia ce le chiamă

in ajutor in momentul nenorocirei. Asemenea aceia care conduc familia, când intilnesc una din acele naturi plăcute: ce știu să se sacrifice cu abnegație și cu devotament, expunându-și esistența pentru ușurarea durerilor pătimașului. să nu uite datoria ce are de a o trata și d'a o stima ca pe uă amică, căci sunt prea puține acele persoane carii să însușescă calitățile unor hme îngrijitoare de pătimași.

V.

VISITA MEDICULUI

Cea mai mare parte din cei ce sufer, se p^ortă cu medicul ca și cu u^ă divinitate : ei ch^omă pe medic. când îi d^ore ce-va, îl iubesc pe cât timp îl ușur^oză, și îl ur^oesc pe dată ce se v^od t^omăduiți.

Suvenirile unui medic.

În multe casuri, abia sosesc medicul, așteptat cu at^ol^ota impaciență, și i se spune felurimi de lucruri asupra cauzelor și tratamentului afecțiunii, după cum acei ce vin a^o raporta sunt admiratori ai lui *Raspail*, *Morison*, *Holovay*, etc. Mai cu s^omă când este vorba de suferința vre unui copil, i se spune f^orte mult de limbrici, de venin, de nervi, de spasme, etc...

Din t^ote acestea medicul nu ține în s^omă de cât aceea ce crede necesar. Raportatorul însă să bage bine de s^omă la expunerea împrejurărilor, căci u^ă mică neglijență p^ote da naștere la u^ă mare er^ore de diagnostic.

U^ă idee preconcep^ută, care s'ar spune unui medic. p^ote da naștere la nise consecințe f^orte grave și f^orte pericul^ose. — Să se lase medicul singur să și formeze opiniunea: să nu se caute a^o lumina, ci să se respundă numai la întrebările ce el va face: să i se spună numai ceea ce s'a putut vedea; să nu i se agraveze sau denatu-

reze simptomele, și, credințioși povestitori, să i se spună fără a afirma, și mai cu seamă fără a rezona asupra cellor ce s'aũ petrecut. În medicină, este ca și în politică : totă lumea pretinde a ști, fără a fi învățat ceva. Deci, omul de știință, în care trebuie să avem totă încrederea, urmază neapărat să tragă concluziuni din faptele și observațiile făcute asupra pacientului, mai mult de cât rudele, când ele sunt profane de medicină.

Rudele să se mărginescă a lumina pe medic într'un mod cât se poate de scurt și lămurit, despre caracterul suferindului și despre împrejurările în care bolă s'a ivit. Îngrijitorii, să stăruiască ca examenul să fie complet; să indemne pe medic, cu multă delicateță, ca să asculte pe suferind, căci adesea se întâmplă multe greșeli de diagnostic numai din cauză că medicul n'a fost pus în pozițiune d'a avea totă băgarea de seamă, într'ua vizită pripită mai cu seamă în ceea ce privește afecțiunile pulmonilor.

Pătimașul trebuie să spuie totul medicului; să uște ori-ce sentiment de pudore, când este vorba a arăta afecțiunea de care suferă, căci, inducând în eróre pe medic, dă naștere la nisce rezultate periculoase.

Medicul trebuie adesea să caute a se folosi de toate simțurile pentru a stabili natura unor afecțiuni; dară frica unora din pătimași este une ori cauza unor greșeli nereparabile. Munele, și prin elle medicii, se lasă câte uă dată prea mult a se afecta. Deci, spre a evita rēul, să nu se bage în seamă plânsul copiilor, când medicul voesce a examina uă parte a corpului lor. Câte angine nu aũ devenit mortale numai din cauză că medicul, cedând in-sistenței părinților ademeniți de plânsul copiilor, n'a examinat totul! Nu trebuie a căuta să schimbe na-

tura umană alt-fel de cum este făcută : Cum s'ar putea ca medicul să nu cedeze înaintea încăpăținării unui copil, care îl face să piardă un timp precios, deca părinții nu îi ar veni în ajutor? Îngrijitoarele au în asemenea cazuri aceleași datorii ca și membrii familiei. Mai în cunoștință de cauză, cu mai multe amănunte, ele trebuie să dea toate deslușirile, fără explicații și fără resonanțe. În cas când ar fi fost impresionate de nisce simptome particulare, să le spuie, și să caute ca examenul pacientului să fie cât se va putea de complet.

VI

PRESCRIȚIUNILE MEDICALE

Ingrijitorile de pătimași, să asculte cu slințenie recomandațiile medicului; să nu se sfiească de a'i cere orice deslușire, de care vor avea necesitate. Medicul va fi tot-dé-una gata a da explicațiuni ca să lumineze pe acei ce înconjoră pe suferinși. După plecarea medicului, nu trebuie nimic schimbat din ordonanțele lui; mai cu seamă să nu se dea alte medicamente, sub pretext că a-cellea date de medic nu sunt de ajuns. Urmările neîncrederii în recomandările medicului, pot fi funeste.

Sunt unele familii care consultă de uă dată mai mulți medici, și pe rind, unul după altul la puțin interval; onorabilii praticianți sunt chemați a'și da părerea: unul fără scirea cellui-l-alt, și din aceștia, se alege unul din ei, adesea nu tocmai sub punctul de vedere al științei. Cei bogăți, în orașele mari, sunt mai des expuși la asemenea înșelătorie făcută în paguba lor; ei cred că ast-fel vor fi mai bine îngrijiți; că: «cu chipul acesta controlează mai bine pe medicul curant». Straniu control, alle căruia cheltueli le plătesce pacientul! De câteva ori s'a observat mórte din cauză că două medici, de uă potrivă învățați, au prescriș două medicamente diferite, din care a rezultat mórtea individului. Exemplu: un me-

dic prescrie un gram de Calomel ca purgativ, un al duoilea, ne sciind ce a dat cel d'ântêi, dă uă limonadă cu acid chlorhydric; de aci rezultă un bichlorur de mercur, otravă foarte solubilă și periculósă. Un alt exemplu: primul medic prescrie un purgativ drastic, iar secundul dă un alt purgativ după indicație: de aci rezultă inflamația mucóseii intestinale, dysenterie și chiar mórte. În fața ómenilor, doctorii strică în asemenea casuri, iar pacientul plătesce cu viața sa înșelătoria ce a cređut că face medicilor.

Încă uă dată dară, îngrijitórele să nu iasă din ordonanța medicului, în care familia și pacientul aű deplină încredere și pe care trebuie să'l lase să facă ce scie. La cas când nu s'ar părea îndestul de capabil, și familia ar avea dorința a'l controla, să'l róge ca să mai cheme pe un alt confrate pentru a se consulta. Să fie bine înțeles că aci vorbim de *visite'e consultațiunii*, iar nu de acea ce se numesce la noi un *consult*.

Consulturile propriu ăise se fac numai pentru a scăpa de responsabilitate pe un medic, și numai într'un fel de lume vanitósă care crede a se aduce familiei uă mare onóre cu acésta. Consulturile însă în definitiv, nu sunt de cât međilóce de a consola pe un pacient în ultimile momente alle vieței salle; pe când *visitele consultațiunii*, făcute de duoí medici și în tóte ăilele, produc un fel de emulațiune, de amor propriu între cei duoí medici și 'i obligă a fi mai atenți la pacient. Afară de acestea se scie că patru ochi vđl tot-d'a-una mai bine de cât duoí, și decă ar scăpa din vederea unuia un simptom, este observat de cel-l-alt.

Ingrijitórele să aibă tot-d'a-una în memorie prescrierea

medicului. Elle, pentru a fi mai sigure că nu o va uita, să o noteze și să o îndeplinească întocmai. Numai astfel se va putea scăpa pacientul.

În cât privește darea medicamentelor, infirmierele trebuie să ceară orî cât de multe explicații de la medic. Căci, după cum am arătat, medicul rare orî pôte intra în toate amănuntele; acesta este mai mult de datoria farmacistului a da toate deslușirile asupra modului de întrebuintare așa cum ordonă medicul său. decă acesta nu arată, după cum ți indică farmacopeea, surorile de caritate să pretindă acesta.

Unii au obiceiul de a scrie ordonanța pe uă fôie de hârtie și modul preparării și al întrebuintării pe altă fôie: atunci infirmiera să nu uite a duce amênduoë foile la farmacie. Acest mod de prescriere ni se pare foarte greșit din causă că se pôte întîmpla ca să se amestece duoë sau mai multe ordonanțe, fie la farmacie sau în casa pacientului și explicația dintr'uă fôie să se aplice la ordonanța la care se raportă uă altă explicație și vice-versa: de aceea este mai practic a se scrie și medicamentul și modul preparației și al administrației tot pe aceeași fôie, pentru a evita greșelile ce s'ar putea face din partea farmacistului și a familiei sau a infirmierilor.

Unii medici au rêul obiceiul de a scrie ordonanțele în limbă streină, mai cu sêmă în franțuzesce, la persône care nu cunosc această limbă. Acest mod de prescriere se pôte considera ca uă fanfanoradă fără nici uă importantă.

VII.

PHARMACIA POPULARĂ

Pharmacia este arta care ne învață cum să preparăm *medicamentele*, adică substanțele cari, luate într'ună câțâșime ôre-care, pot potoli unele accidente sau vindeca unele afecțiuni în puterea acțiunii mai mult sau mai puțin energică, cu care ele lucrăză asupra corpului omului.

Considerate dintr'acest punct de vedere, medicamentele se împart în mai multe clase după cum ele slăbesc țeseturile (*Emoliente*), strâng (*Astringente*), amorteșesc (*Narcotice*), potolesc (*Antispasmodice*), imputernicesc (*tonice*), descăptă (*stimulante sau perturbătoare*) inflamatoirii (*rubeficante și vesicante*), destructoare (*caustice*) etc...

Medicamentele se aplică când pe din năuntru, adecă prin înghițitóre, ca hrana și bėutura, ca să fie absorbite prin intestine (*pi'ule, poșioni, tisane*), sau ele lucrăză direct asupra mucóșei intestinale, precum sunt purgativele. acestea sunt *medicamente interne*. Cele-l-alte sunt aplicate pe din afară, precum diferitele feluri de plasturi, de alifii, cataplasme etc.: acestea sunt *medicamente externe*. Fiind-că aplicarea medicamentelor externe este mai puțin periculósă, se pot lăsa și la discreția pacienților sau asistentilor fără ordonanța medicului. Vom vorbi cu altă ocașie despre aceste medicamente și modul lor de aplicare.

---

§ 1.

Lista medicamentelor ce se pot păstra într'ună pharmacie portativă

Vom arăta aci substanțele medicamentose după puterea lor de acțiune. Cea mai mare parte vor fi erburii cari se pot cultiva în grădini sau să se culégă de pe câmp, unde ele cresc natural.

Rugăm pe toți aceia cari locuiesc la țară și cari au grădini să cultive plantele ce se pot întrebuința ca medicamente, cu atât mai mult cu cât ele sunt foarte frumoase la vedere, și cu miros plăcut, așa în cât se poate decora uă plantațiune din grădină.

Vom face asemenea, la finele acestui articol, uă comparație între diferitele greutate și măsuri cari trebuie să se aște în pharmacia portativă.

1. *Narcotice. Afion (Opium).* — Intr'ună pharmacie portativă este bine să se găsească tot-d'auna un număr orecare de hapuri (pilule) cu opium (de un centigram de extract în fiă care pilulă). Acestea sunt foarte folositore la insomniile prelungite, la tusea nervosă, la durerile vii, mai cu sémă de natură nevralgică sau reumatismală, în colicele nervose, etc. Elle trebuie să se dea mai cu sémă noptea. Fără prescripția unui medic se pot da la ómenii mari pênă la patru pilule în timpul unei nopti, la intervale de la uă oră pênă la duoé ore între fiă-care pilulă.

Laudanul liquid al lui Sydenham. — Acastă preparație este uă soluțiune de opiū cu șofran și cu alte plante aromatice făcute cu vin de Malaga. Duoă-șeci de picături represintă cincî centigrame de opiū. Se întrebuintează la adulți, în dose de la șeci pênă la cincî-spreșeci picături, într'un clistir, sau într'ua hētură potolitōre.

Capete de mac, uă duzină pentru uă pharmacie : — verdî, elle aū mai multă putere de cât uscate; prin urmare trebuie a da dosa pe dîumătate ca să producă același efect. În prescripțiunî, se dau tot-d'auna celle uscate. Când se întrebuintează capetele de mac pe din afară, în spălături sau clistire, se pot lăsa și semințele cari sunt numai cleioșe, dară, când este să se dea de hēut, trebuie a le scōte, căci elle fac liquidul prea gros.

Florî de mac (paparōne). — Să fie și de acestea uă cantitate ôre-care într'ua pharmacie. De și fōrte puțin narcotice, elle se întrebuintează cu bun succes în ceaiuri în casurile de tuse cu sgăriitură pe piept.

Foi de mătrăgună (Atropa belladonna) de māsălarită (Hyosciamus niger), de zirnotă (Solanum niger), tōte împreună se întrebuintează numai pe din afară, în spălături, cataplasme, fomențații, injecțiuni.

Apă distilată de simburî de cireșe amari (Aqua Laurocerasi). — Principiul activ în acastă apă este acidul prusic, dară în mică cuantitate. Acastă apă se dă mai cu sēmă de hēut în iritațiile nervōse alle peptului; uă linguriță de cafea într'ua cēșcă de ceaiū sau de apă cu sacchar, luată din timp în timp.

2. Antispasmodice. — *Picături de poftă de mănecare, (Ether sulfuric),* se dă de mirosit în atacurile de nerve și în sincope. Pe din năuntru se dă în dose de câte-va picături

(5—10) pe uă bucată de sacchar saŭ de la cinci-spre-țece pêne la duoă-zeci și cinci de picături într'un pahar de apă cu sacchar.

Camphor în praf pus într'un flacon cu gîtul larg. Se dă pe uă farfurie spre a se mirosi în tusele nervoase, în tusea măgărăscă și gripă. De bătut trebuie să fiă scris de un doctor. Pe din afară, se dă în clistire și pe pelle contra brânței (*Erysipelului*).

Apa de flori de portocale. Se dă pentru a masca gustul și mirosul neplăcut al medicamentelor.

Flori de tei, amestecat cu flori de portocale, se dau cu ceai în afecțiunile nervoase.

3. Stimulante generale.—Ceaiul, Cafeaua, Isma, Edera. Socul. Melisa, Isopul, Lavendula, Rosmarinul, Romănița (Mușetelul), Coda șoricelului, etc., din toate acestea se pot face ceaiuri după voință. Semintele de Anisă, de Pheniculă, de Chiunion, de Coriandră etc., acestea se dau în ceaiuri contra gazurilor intestinale, mai cu sêmă la copii. Foile de Pelin și de Peliniță, se dau sub formă de ciaiuri în oprirea periodului.

4. Vomitive. — Emeticul (*Tartratul antimoniatic de potasă*). Să fiă mai multe pachete de câte cinci centigrame fiecare. Se dă pentru a produce vîrsături în diferite împrejurări.

Ipecacuanna în praf și rădăcină. Se dă singură saŭ amestecată cu emeticul. Pentru copii și persoanele delicate se dă numai ipecacuana. Este foarte recomandată în casuri de dysenterie și în tusea cu multă flegmă.

5. Purgative.—Purgativele energice, precum sunt: *untul de Croton-tiglium, Jalapa, Scamoneia, Aloës (Saburul)*, nu se dau de cât în unele casuri, după prescripția medicului.

Siminichie, (Foliculile de Sena). — Foarte bun purgativ

care se dă mai cu sémă în clistir, singură sau amestecată cu sare amară. De băut să se dea amestecată cu cafea, căci îi face gustul mai plăcut.

Facă cum se face : Se ferbe câte-va minute, opt péné la dece grame de siminichie cu cinci-spre-dece grame de cafea bună măcinată, într'ua sută două-deci de grame de apă, se streacă și se pune sacchar spre a o îndulci. Această dosă este pentru un om mare.

Rercentul, Rhubarba (Rheum) adesea ori întrebuințat în dosă mică ca tonic pentru deschiderea poștei de mâncare, iar în dosă mare e bun purgativ.

Magnesia. Escelent purgativ: se ia în uă linguriță mică într'ua diimpătate pahar de apă cu sacchar, puindu-se puțină apă de flori sau unt de ismă, spre a masca gustul de pământ al magnesiei. Se dă foarte adesea ori în afecțiunile nervose ale stomachului cu rigăituri acriciose. La copii se dă amestecată cu ciocolată. În otrăvirile cu *acide*, această substanță joacă un mare rol fiind foarte bună.

Sarca amară, Sare engleză, Sulfatul de sodiu (sarca lui Glauber), sulfatul de magnezie (sarca lui Epsom), bune purgative, foarte ușore luate în doze de la trei-deci péné la șese-deci de grame într'un pahar cu apă, sau în bulion cu erburî aromatice, în trei rinduri, la intervale de câte un cuart de oră.

6. **Sudorifice.** -- Mai toate bănturile, când se iaă calde, provocă nădușela, dară mai cu sémă substanțele aromatice și escitante (ceaiul de Rusia, florea de tei, socul, cōda șoricelului etc.), vinul cald și ponciul sunt foarte bune sudorifice. Sunt unele plante cari se recomandă mai cu sémă ca sudorifere specifice între cari este jaborandul, luat în doze de patru grame pentru un pahar de ceai. Câte-va

picături de spirt de țiperig (spiritus Mindereri), într'un pahar de apă caldă cu sacchar, produce indată transpirația. Când se iaū aceste bēuturi, pacientul să fiă culcat în pat și bine învelit.

7. Diuretice. — Se numesc diuretice tōte medicamentele cari produc mult udū. Precum bēuturile calde produc multă transpirație, asemenea și bēuturile *apōse*, în mare *cuantitate*, provocă și excită secrețiunea udului. Cu tōte acestea, pentru a înlesni și mai mult acēstă secrețiune, trebuie a mai adăogi și alte substanțe reputeate *diurrtice*. Intre acestea cel mai necesar și mai la îndemână, este nitratul de potasă (*silitra*), care se pōte da în dosă de la două pēnē la patru grame într'ua litră de tisană sau ceaiū.

8. Emoliente. — Intre acestea putem enumera gumma-arabică, florile de nalbă mică, florile și rădăcinile de nalbă mare, florile de micșiunele (Tămăiōră, Toporaș), florile de luminărică munteană (*Verbascum Tapsus*), tărățele și făina de in.

În general se dau de preferință, pentru tisane (ceaiuri), flōrea de nalbă mică; pentru spēlături și fomentații (oblojelī), fierțuri de rădăcinī de nalbă mare: pentru băi, apă de tărăte. Acestea sunt substanțe care se pot găsi pretutindenī. Se mai pōte adăogi untul de migdale sēu untul de olive (unt de lemn).

9. Tonice. — Cōja de chină este cea mai recomandată dintre tonice.

Sulfatul de Chinină, de și este scump, trebuie să se găsēscă în fie care farmacie de la opt pină la deșegrame. La țerră se pot înlocui acestea, de și cu mai puțin succes, prin rădăcina de gențiană, cintaula cea mică.

cója de salcie care se găsește mai pretutindenți hameiul și foile de nuc.

Reventul (Rubarba). — Acéști rădăcină se întrebuințéază ca aperitiv, se dá pêně la trei-șeci de centigrame pe și într'ua lingură de supă, urmând cinci-șese șile pe rând.

10. *Astringente.* — Între astringentele vegetale, cari se află mai la îndemână, sunt cója de cer, gogoșile de tufă și iarba roșie, bistorta (*Poligonum bistorta*).

Apa lui Rabel, fórte mult recomandată contra emorațiilor. Se dá de bėut câte-va picături, într'un pahar de apă cu sacchar.

Oțetul de plumb (sub-acetatul de plumb licuid), fórte mult întrebuințat. Amestecat cu apă în proporțiune de patru la sută, forméază apa de plumb care se întrebuințéază pe din afară la umflături, la arsuri, etc.

Peatră acră (Alumen), în praf. Se dá topit în apă pentru clătirea gurei și a gútului în casuri de inflamații.

11. *Excitaute, rubeficante și vesicante.* — Spiritul de camphor, făina de muștar, spiritul de țiperig. Acest din urmă se dá într'ua mulțime de casuri; se dá ca sudorific, pe din ântru, și pe din afară amestecat cu unt de olive (*liniment*), în fricțiuni contra rheumatismului, se pune pe piele d'a dreptul ca să producă ua vesicatóre repede. Cu el se ard și mușcăturile de animale veninóse (cum : câini turbați, șerpí, năpărci, vipere, gărgăuni etc.)

Plasturile de vesicatóre, asemenea să nu lipséscă din farmacie; iar în cas de lipsă se va amesteca în proporție de 1 la 10 praf de gândăcei sau praf de ardei cu făină de grău și se va aplica pe locul unde trebuie să facă visicătórea.

12. **Caustice.** — Afară de spirtul de țiperig, în fie-care farmacie să se găsească și creioane de piatra iadului, (*Lapis infernalis*).

13. **Desinfectante.**—Ca desinfectante, farmacia să aibă uă sticlă cu apă de Labaraque, apă de Javelle, *acid fenic*, *acid salicylic*, phenol, chlorur de var uscat, etc.

14. **Aparate pentru pansament.**—Comprese. bande, scamnă, plasture de diachylon, plasture englezesc, iască, pachete de primul pansament al lui Esmarck, vată fină, bureți, uă spatulă, uă pensă de pansament, uă pereche fórfeți bune, și mai multe atele, etc.

15. **Grentăți și măsurı.**—Fie care farmacie să aibă uă pereche de balanțe și mai multe măsurı pentru licuide.

16. **Măsurı de capacitate în raport cu greutățile :**

<i>Uă lingură de masă</i> conține . . .	15 grame.
<i>Uă lingură de cafea</i> > . . .	4 grame.
<i>Uă picătură</i> > . . .	5 centigrame.

Uă mână, pöte conține de la două până la trei sute de grame, măsură care se recomandă pentru ierburile cu puțină putere : foi de nuc, flöre de soc, orz, nalbă, etc., și mai cu sémă pentru oblojelı, pentru băi, etc.

Cât se apucă între degete, se pöte evalua la câte-va grame, ca ceaiurile aromatice, excitante, siminichia, etc.

Dosa pentru un adult fiind hotărită, același medicament se pöte da în doze diferite după etățile următöre :

Până la un an . . .	$\frac{1}{15}$ până la $\frac{1}{12}$
> la 2 anı . . .	$\frac{1}{8}$
> la 3 > . . .	$\frac{1}{6}$
> la 4 > . . .	$\frac{1}{4}$
> la 7 > . . .	$\frac{1}{3}$
> la 14 > . . .	$\frac{1}{2}$
De la 16—18 anı . . .	$\frac{2}{3}$

§ 2

L a f a r m a c i e .

Cu ordonanța medicului în mână, te duci la farmacie. Farmacistul trebuie să grăbescă expediția medicamentelor. După ce veți primi medicamentele din mâna farmacistului, mai întrebați cum să le întrebuințați, însă ferescete de a-și face întrebări pe când el prepară medicamentele, (adastă să termine și să transcrie ordonanța în registru, căci întrebările în cursul preparării, dau loc la greșeli și la multe scăpări din vedere). Acesta ca uă încredințare mai mult pe lângă cele scrise de medic pe ordonanță, spre a nu se face nici uă confuziune.

Ingrijitorii să nu confunde medicamentele între ele; ci să cêră de la farmacist ca cele externe să se dea cu etichete galbene și cele de bêtut cu etichete albe; êră cele otrăvitoare cu etichetă roșie.

Medicamentele secrete, recomandate ca miraculoase, ar trebui eliminate din tratamentul suferinșilor.

§ 3

Medicamentele ce se pot face în casă.

Afară de medicamentele ce sunt preparate de omul artei, sunt unele care din obiceiul său din lipsă de mijloace, ori pentru înlesnire, se pot prepara în casă.

Felul preparației nu este rău să-l cunoască cei cari îngrijesc pe pacienți, și ori cât ar părea de puțin serioasă această cestiune, totuși trebuie să fiă cunoscută de îngrijitorii pacienților.

Un celebru medic a zis : «Medicina este ca și bucătăria, totul se compune din părțilele.»

Precum de la farmacie se dau medicamente de băut și pentru a se aplica pe din afară, așa și cele preparate la domiciliu sunt de două feluri : *interne* și *externe*.

1. *Medicamentele interne*. Băuturile ce se prepară la domiciliu sunt *infuziunile*, *ferturile* și *băuturile recovitoare*. Aceste trei cuvinte s'ar părea identice și cu toate acestea ele înseamnă trei forme diferite de medicamente.

Infuziunea se face puind peste ierba medicamentosă apă ferbinte sau rece ca să-i extragă principul activ, și, după ce se strecoră, se dă de băut pacientului; ast-fel sunt : florea de Tei, ciaiul de China, Angelica, Lipanul. Cicorea, Valeriana, Capilaria, Melissa, Socul, Nalba, Micsunelele. Anisa. etc., toate acestea ast-fel se prepară.

Când este vorba a aromatisa apa cu un miros vegetal solubil, infusiunea cu apă caldă sau rece este de ajuns.

Puterea medicamentosă a infusiunilor este recunoscută de pacient, și medicii nu au a se feri de a le administra.

Decocțiunea sau fertura se face puind uă plantă să fiarbă mai multe ore. Cu chipul acesta apa extrage nu numai principul aromatic, dară chiar ceea ce farmaciștii numesc extract apos, adică toate principurile plantei care sunt supuse la soluțiune.

Tot asemenea se prepară acelea care se dau în infusiune precum și toți corpi mucilaginoși, feculenți, saccharați, bogați în extracte medicamentose, precum este nalba, orezul, prunele, quinquina, etc.

Ferturile sau decoctiunile sunt doctorii puternice, ale căror efecte sunt sigure și pe care medicul le prescrie, având grije de a formula dozele, pentru că prin natura lor principurile ce conțin aceste băuturi, ar putea deveni otrăvitoare sau prea hrănitore pentru pacienți.

Unele din aceste decocturi, numite altă dată *Apozeme*, sunt așa de încărcate de materii în suspensiune, în cât pentru a le putea bea trebuiesc strecurate printr'ună cârpă.

Tisane, se numiau altă dată amândouă aceste feluri de medicamente, precum și toate băuturile cunoscute sub numele de ape mineralizate sau animalizate. Acest nume a început de mult a se perde din formularele medicale. Trebuie ca îngrijitorii pacienților să nu iasă din prescripția medicului și să nu confunde, când el recomandă, uă infusie cu fertura.

Cu toate acestea, când există ore care îndoiială asupra felului de doctorie recomandată de medic, îngrijitorii să se gândescă la ce rezultat ar fi voit medicul să obțină.

Dacă el ar fi avut în gând să stimuleze pe pacient, atunci să i dea uă băătură stimulentă sau amestecată ; ărá dacă ar exista ceva semne nervöse, atunci să caute a le potoli cu băătură năduşitoare. Când însă pacientul este slăbit de suferinţe, să caute a l imputernici; în fine, în orî-ce cas să i dea doctoriile făcute în casă, după cum raclamă casurile de suferinţe. În unele case nu se fac doctoriile după nişte reguli conforme cu sciinţa: de exemplu, apa feruginösă, care ar trebui făcută, lăsând să stea în apă cuie de fer ruginite, ca să se oxydeze conţinutul, şi să solveze un sesqui-oxyd de fer, capabil de a se absorbi în stomac, din contra, ea se prepară în chipul următor: se móie în apă un fer încălđit până la roşu şi il scóte îndată. Prin acest procedeu se căleşce ferul şi nimic mai mult, dară apa nu este de loc mai feruginösă în urmă de ce era mai nainte de călirea ferului.

Pentru tisanele lăptöse nu trebuie a ferbe laptele; căci nu se mistuesce lesne; este destul a l amesteca eu uă decoctie sau infusie, la uă temperatură mai jos de 60°. — Laptele curat sau amestecat este mai bine mistuit când se neutraliséză cel mai mic esces de acid butiric prin bicarbonatul de sodă sau prin sare de bucate. Uă băătură fórte folositóre şi căntată de bolnavi este *Zerul*.

Pentru a l prepara repede şi curat, se face în chipul următor: Se ferbe lapte curat şi pentru uă oca se aruncă în el, pe când este încă la foc, 2 grame acid tartric (stirighie) solvat într'uă lingură de apă. Laptele se brânzesce şi zerul rămâne limpede pe care, pentru mai multă siguranţă, să l limpedescă cu un albuş de ou şi să l strecóre printr'uă cârpă désă, după care să l dea pacientului să bea.

2. *Medicamente externe.* Aceia carî dic că medicamentele

aplicate pe pelle nu pot produce accidente, cad într'ua mare eróre. Pellea este organul cel mai puternic pentru absorbtíunea substanțelor active.

Îndată ce aceste substanțe sunt puse în contact cu pellea, sunt absorbite de vasele capilare și lymphatice și de aci pot resulta accidente periculoase și chiar mórte: astfel se întâmplă cu plasturile de thapsia, cu plasturile stibiat, cu oleiul de croton, laptele cucului (sucul lăptos al plantelor euphorbiacee, etc.). Prin urmare trebuie a avea multă îngrijire, chiar în aplicarea medicamentelor pe pelle. a nu facea dară acesta de cât după ordonanța medicului. Când medicul curant ordonă ca îngrijitorii să prepare singurii medicamentele ce ar trebui aplicate pe pelle, acestia să aibă cea mai mare îngrijire în prepararea lor. căci de acolo atárnă sănătatea și chiar viața suferindului.

Când s'ar cere a se face uă fumegație uscată, să se caute ca curentul aerului să conducă fumul cald tocmai pe partea care voesce a afuma.

Se vöd adesea persoane, cari îngrijesc de pacienții, că nu sciú cum să facă fumigații umede. Iată cum se face uă asemenea afumătură: Să ne închipuim că ea are a fi de nalbă: Se face uă infusie (ciaiú) din această plantă (rădăcină sau flóre), când infusia este caldă, se ia un burete legat cu uă ață, se móie în vasul cu ciaiul, și se acopere vasul cu uă pálnie prin a căreia țevă se trece ața. După acesta vasul se apropie de partea de afumat, așa în cât vaporii să nu ardă și se mișcă buretele trágând de ață: cu chipul acesta se pöte face pe partea pătinașă uă a-burélă dulce și prelungită, dând bune efecte.

Sunt încă două alte methóde prin ajutorul cărora se pot introduce medicamente prin pelle: acestea sunt embroca-

ția și fricțiunea, (stropirea și frecătura). Embrocația consistă în a face să curgă pe pelle, cu incetul și în picături, un licuid sau uă pomadă (alifie).

Fricțiunea, care trebuie să fie tot-d'auna făcută cu incetul, cată cu toate acestea, să se facă cu ore care presiune așa în cât să inlesnescă absorbirea materiei lecutore.

Cataplasmele se fac cu diferite substanțe. Ca regulă generală, se cere ca ori-care ar fi medicamentele întrebuințate în cataplasme să fie mai întâi muiate.

Să se radă rădăcinile, să se curețe miezul pâinei de coje, făina să se mestice bine, spre a nu rămâne cocoloșe, să se scotă vinele de la foi, ramurile tari pentru ca cataplasmele preparate să fie moi. Aceste cataplasme se scie că lucrază ca băi locale. Să nu se întindă cataplasmele pe hârtie căci se rupe; pentru ca căldura cataplasmeilor să se păstreze mult timp, să le acopere cu vată sau mai bine cu mușama. Când voim a aplica cataplasme la copii, le tornăm într'un sac de tifon, substanțele medicamentose vor lucra prin tifon și cataplasmele nu se vor răspândi în patul copilului, în timpul mișcărilor ce fac.

Deca uă cataplasma ar trebui stropită cu un ulei sau cu ori ce altă substanță, să se amestice după ce substanța de cataplasma a fert.

Unele persoane obișnuiesc a prepara muștarele cu apă ferbinte; acesta este uă mare greșelă, căci apa caldă strică untul esențial al sinapismului, care produce efectul de iritație; amestecătura făinei de muștar cu apă rece sau căldică este methodul cel mai bun pentru a avea un bun muștar.

Tot pentru acelaș scop, apa pentru băile cu muștar să fie aprópe rece.

Cât pentru celelalte băi medicamentóse, aceia care le prepară să aibă grijă ca să nu strice vasele în care se face baia sau să nu dea pacientului să absorbă prin pelle medicamente veninóse.

Cum se administreză medicamentele? — Pacienții și copiii mai cu sémă, sunt adesea fórté anevoioși la luarea medicamentelor prescrise; trebuie a'î încuragea și a le arêta cum să ia doctoria, în loc d'a'î lua cu réul său a'î face să se ferescă mai mult. Afară de acestea, trebuie a căuta să înlesnescă înghițirea medicamentelor neplăcute prin diferite međlóce. Se scie că vârful limbei și cerul gurei sunt fórté simpțitóre la tóte gusturile, mai mult ca alte regiuni ale gurei; pentru acea să caute a nu lăsa medicamentul să stea mult timp în atingere cu acelle regiuni simpțitóre.

Pentru acésta să se scóle pacientul în sus, să pună lingura pe spinarea limbei, ca să se ridice acésta în sus așa în cât contractiile faringiene să fie îndestulátóre ca să împingă licuidul în gâtlejű, înainte ca gustul lui să fi avut timpul a se simpți de limbă și de cerul gurei.

Cu chipul acesta nu se ivesce tusă, dupé cum se întâmplă când lingura se pune numai între dinți în timpul afecțiunilor grave. Când licuidul se pune numai în gură, pacientul respirând, câte-va picături cad în laringe și din acésta se produce tusă spasmodică, sgomote laringiale și chiar asfixie, pe când, cu methodul indicat mai sus, înghițirea se face cu ușurință, afară numai de ca-surile de paralisű alle faringelui care prevestesc uă mórte apropiată.

Când dosul limbei este bine lipit pe lingură și acésta nu se scóte mai naint ede înghițirea completă, face ca hapurile,

prafurile și alte medicamente să fie date cu înlesnire numai prin ajutorul unei linguri de apă. La unii copii sași în casurile de tetanos (*trismus*), medicamentele lichide se dau prin nas, tornându-se prin nări.

De mai multe decimii de ani, diferiți inventatorii au ajuns cu perfecțiunile așa de departe, în cât sunt prea puține medicamente al căror gust nu s'a putut încă ascunde.

Untul de ficat de morun, care este cel mai util și cel mai greu de băut, se dă sași în formă de sêpun; ori puiunduse într'un pahar cu apă feruginosă. Acastă operație se prepară în modul următor : se clătesce un pahar ca să se ude pèreții cu apă, se tornă untul de pesce și se bea de uă dată, rămâind în gură numai un gust de scoică îndestul de plăcut. În anii din urmă methódele de a măsca gusturile s'au perfecționat așa că medicamentele cele mai grele de luat se dau cu cea mai mare înlesnire. Capsulele elastice în care se dă untul de pesce și untul de ricină și formele diastasice sub care se dă iodul, ferul și arsenicul, sunt atâtea methóde înlesnitóre de luat medicamentele.

Iodurul de potasiu, (apa de óse) alle cărui folóse sunt netăgăduite și care este de uă întrebuintare fòrte comună într'ua mulțime de afecțiuni, lasă în gură un gust metalic ce supără pe pacient. Pentru a evita acésta se solvă iodurul de potasiu în apă saccharată amestecată cu puțin rom și ast-fel se bea fără a lăsa după dènsul nici un gust neplăcut.

Într'un cuvânt, după acide, trebuie să se dea alcalinele, după beuturile uleióse, ape acidulate; după gusturile vegetale, zémă de lămăie, care ridică scârba (desgustul). Medicul

cu toate aceste va povăţui tot-d'auna, când va fi întrebat, în cazuri de dificultăţi de luat medicamentele.

Este necesar : 1, ca îngrijitorii de pacienţi să dea medicamentele după arătările şi orele prescrise ; 2. Să nu se neutralizeze acţiunea remediurilor prin cantităţi prea mari de tisane; 3, să facă ca totul ce se dă pacientului să lucreze în acelaşi scop; s. e. : când este vorba de un soporific (medicament care aduce somn), să caute ca pacientul să se afle în poziţia cea mai bună de a dormi şi așa pentru orî care indicație.

VIII

PANSAMENTELE

Se numește pansament operația prin care se aplică unul sau mai multe obiecte pe o parte a corpului, spre a o feri de lovituri, precum este o răană; spre a o ține în loc, precum sunt fracturile, luxațiile. etc., sau pentru a avea un efect medicamentos.

Acestea fiind mai cu totul lăsate în îngrijirea celor care asistă pe pacienți, voi căuta a descrie cât se va putea mai complet, cum trebuie să se îndeplinească această grea îndatorire.

Obiectele de pansament se împart în *immediate* și *mediate*. Călele din țeu sunt acele care se aplică dea dreptul pe o răană, pe când, dacă se pune ceva între răană și obiectele de pansament, ele se numesc mediate.

Scama este unul din obiectele imediate cele mai mult întrebuințate în pansamente.

Scama este de mai multe feluri: ast-fel avem : scamă *rasă*, sau răzătură de cârpe, bună pentru a înviora unele ulcere atonice (fără viață); scamă *comună*, formată din destrămarea cârpelor, în lungime de 5 centimetre. Cu această scamă se fac turtele sau tamponele. Pentru a face aceste turte se ia scamă în mâna dreaptă și se arangia-

ză între police și indicatorul de la stânga; cu chipul acesta firele sunt așezate paralel și nu supără pe pacient precum sunt când se turtesce în palmă ca chiftelele.

Cocoloșele tari de scamă servesc pentru a comprima sau pentru a opri uă scurgere de sânge etc.

Elle mai servesc și pentru a șterge licuidele de pe suprafața rănilor.

Fitulurile de scamă sunt compuse de fire lungi de 15—20 centimetre legate la mijloc; se întrebuințază pentru ulcerele fistuloase și tot-d'auna trebuiesc introduse cu un fel de furculiță (*port-fitil*).

În toate pansamentele, scama trebuie acoperită cu uă compresă.

Compresele sunt de diferite forme: pătrate, rectangulare, lunguete, rotunde, triunghiulare, în formă de cruce, de țămătate de cruce, în T, găurite, etc.

Orî care ar fi pansamentul, compresa să acopere scama fără a face induoituri.

Pentru a menține scama și compresa trebuiesc bande.

Bandele să fie tăiate pe fir, dintr'ua pânză môle, veche, sau țesute în diferite lățimi și lungimi, după grosimea membrului asupra căruia se aplică.

Uă bandă se strânge bine formând unul sau două globuri. Pentru a strânge banda, se induoesce la unul din capătăie până ce se face un sul mic care să se potă ține între degetele indicator și police de la stânga, formând uă axă, iar între policele și indicatorul de la drépta, ca între două bețe, se apucă banda și se invirtesce asupra sulului format, având grije ca cu cele-lalte degete de la drépta să se calce banda asupra globului pentru a nu forma induoituri.

Aplicarea unei bande să nu fie prea stânsă, și să nu lase partea inferioară a membrului nelegată, căci se umflă. Fie care cerc de bandă să fie acoperit cel puțin în a treia parte de cel-alt cerc. Prin întorsăturile bandei se produce uă supra-punere exactă și nu rămân streșeni.

Îndoiturile trebuiesc făcute înapoi și să fie cât se poate de paralele ca să fie și utile și frumoase.

Când se fixază capul bandei cu ac, acesta trebuie pus în lungul membrului și vârful tot-d'auna ascuns.

Cu bandele se fac uă mulțime de forme de bandage, însă, sunt pușini aceia cari știu să aplice bine uă bandă. așa în cât compresiunea să fie de uă potrivă preste tot: trebuie să fie mai strâns membrul la extremitate ca la rădăcină, să nu se facă îndoituri care să supere pe pacient, numai ast-fel bandagiul va fi de folos.

În pansamente uă bandă servește la două lucruri principale: 1. Comprimă methodicesce regiunea premenită, 2. fixază diferitele piese de pansament.

Când este a se face un pansament pe cap, pe umăr, pe picior, banda, aplicându-se greu și defectuos, se va înlocui cu uă compresă *triunghiulară*, *rectangulară*, *cravată*, *córdă*, după împrejurări.

Nici uă dată să nu se începă un pansament până ce totul nu va fi gata. Să se incomodeze pacientul cât se va putea mai puțin, ajutorul să fie cât se poate de repede în executare, însă tot-deuădată cu siguranță și cu ușurință. Să nu imprime pacientului mișcări repești. Nedibăcia celui care pansază, când apropie buzele unei răni sau când o curăță, face ca rana să se irite, să se inflameze și se poate ivi chiar brâncă și gangrenă; uă dibăcie face mai mult de cât toate medicamentele aplicate. Medicamentele în-

trebuințate în pansamente să poarte pe vasul care le conține o etichetă astfel :

Medicamente
pe din afară!

După ce s'a făcut pansamentul să se lase pacientul liniștit, dându-se o poziție cât se va putea mai puțin supărătoare.

IX

NUTRIMENTUL PACIENȚILOR,

Acela care mănă și bea puțin,
nu se îmbolnăvesce.

Hippocrate.

A mănca puține și puțin, se numește regim filosofic, căci vese-
liile gastronomice se plătesc a-
desca cu viața.

Reveillé-Parise.

A da uă mănăcare regulată unui pacient, este tot ce pôte fi mai greu. Orî cât s'ar întreba medicul ca să determine cualitatea, și la ce interval să se dea, tot nu va putea conrespunde cerințelor hygienice ale pacientului. Orî care ar fi intervalul la care se dă mănăcarea, să se aibă în vedere ca bucatele să nu fie prea grase și unturose, căcy sunt fôrte greu de mistuit. Afară de acestea trebuie să se ție sêmă de plăcerea celui suferind, de obiceiul lui, afară de casurile când ar avea fôrme neadevărată și va pofti la bucate cu totul vătămătore.

În spitale mai cu sêmă să se aibă în vedere a satisface gusturile la ômenii care sunt obiînuiți cu un regim ôre-care; posturile să fie păzite intru cât nu sunt vătămătore, căci ne țind socotélă de nimic, pățimașii pot peri prin inanție, nemănăcând de cât păine cu apă.

În afecțiunile cronice trebuiesc păzite unele reguli dietetice, căci s'a observat că numai cu chipul acesta pacientul a trăit mulți ani, pe când alt-fel ar fi perit foarte de timpuriu; așa, spre exemplu, în afecțiunile cronice ale stomacului și ale plămânilor un regim ușor de mistuit, cum este laptele și ouele, prelungește viața ómenilor suferinđi de asemenea afecțiunii.

După masă suferindul trebuie lăsat să mistuiască, căci, ca după orî ce act important, și după masă, odihna este de cel mai mare folos.

X

RUDELE ȘI PRIETENII.

Sunt și prieteșuguri deshrăcate
de ori cè interes. *Alibert.*

Rudele și prietenii fac adesea mai mult reu de cât bine.

Dintr'un reu învêț se pretinde că un pacient să nu rămână nici uă dată singur; pe lângă acêsta, se mai adaogă interesele de familie, moștenirile, în casuri când cel suferind ar poseda avere, așa în cât fie-care se pretinde cea mai de aproape și afectată rudă sau cel mai devotat prieten; de aci numărul visitorilor crește și prin urmare uă caasă de oboselă mai mult; să mai adaogăm nemulțumirea și uritul celui ce suferă, lucru care însoțesce tot-d'auna pe cei suferinđi, din care caasă ei simpt uă mare plăcere de a priimi pe cei mai de aproape ai lor; afară de acestea simpte fie-care om plăcerea de a sci ce se mai petrece prin lume, ce mai scriu điarele, cum merge politica; diferitele plăceri ce îi produce aceia care vin și se duc; tóte acestea întrețin pe cel suferind într'uă iritație tot-d'auna vătămătore. De aceea trebuie a fi cu mare grije ca pacientul să fie cât se póte mai puțin turburat de acelle plăceri vătămătore. El cată să fie mai puțin vizitat și ori cine voesce să aibă nuvele de el, să le ia de la familie, iar aceia cari doresc a obliga pe cel

ce suferă, să se înscrie într'un registru său să lase cartă de vizită la locuința lui.

În afecțiunile febrile, afecțiunile peptului, ale laringelui, în nevralgii, etc., repaosul absolut este una din condițiunile cele mai folositoare pentru câștigarea sănătății selle.

Din cele șise până aci, se poate vedea că am voit a arăta în puține cuvinte îndatoririle ce are fie-care către prietenii și rudele lui. lovite de uă afecțiune.

Nu am recomandat nici formule speciale, nici un panaceu universal, nici elixire miraculoșe, nici purgative sigure, nici alifii; nimic în fine care să inducă în erore pe îngrijitorii de pacienți. Am dat numai un studiu general și am lăsat fie căruia libertatea să judece și să caute doctoria cea mai potrivită: recomand însă ca în cașurile înduoșe și grele, să ceară ajutorul medicului competente; căci, decă un prieten care nu se pricepe în alle medicinē, vrând să facă pe medicul, aduce mai mult rău de cât bine. în assemenea cașuri mai preferabil ar fi unul care, de și ne prieten, ar rămâne indiferente. Fiecare însă este obligat a-și îndeplini uă datorie de umanitate către semenul său, când îl vede în nenorocire. În cașurile acestea fie-care este un îngrijitor al celui ce suferă și nu încetăză de a fi ca atare, de cât atunci când începe acțiunea omului artei, și când gravitatea răului a trecut.

Poveștile ce vom da, când va fi vorba de fie-care afecțiune în parte, le credem indetulătoare pentru a garanța la început pe cel suferind contra tutelor accidențelor, lășând ca medicul chemat mai târziu să potă fi în stare, ca după ce va determina afecțiunea, să hotărască și cura ce trebuie să urmeze pacientul până la completa lui tămăduire.

XI.

SOMNUL PACIENȚILOR.

Priveghiază pe un pacient care se odihnesce; împiedică de a se face șgomote, gonesc muscele care îl mușcă; ori ce îl înconjoară să fie numai pentru folosul de a se odihni, să nu se pună prea mult zel, prea multă tandreță; a nu da zor cu doctoriile de dormire; somnul natural convine mai bine; a 'l scurta, este a mări suferința și prin această se preschimbă uă vindecare contra unei speranțe.

M. A. Petit.

Somnul este cel mai mare reparator al sănătăței, prin urmare el trebuie respectat, afară de unele cazuri în care medicul va recomanda ca pacientul să nu doarmă.

Nici uă dată nu trebuie descepat pacientul spre a 'l da medicamente sau a 'l pune uă cataplasma, etc.

Dacă somnul este turburat de visuri grele, și se vedă mișcări de opresiune, strigăte, plâns, etc., să se schimbe numai poziția suferindului cu mare ușurință și linisce, fără a 'l descepa prin strigăte și întrebări nefolositoare, ast-fel visurile se vor întrerupe și somnul va relua misiunea lui de ușurare.

Să nu fie nici sgomot, nici lumină multă în camera unde zace pacientul.

Deceptarea pacientului să se facă cu încetul și cu vorbe dulci, cu mângăeri și a îi satisface toate trebuințele naturale.

XII

CONVALESCENȚA

Convalescența care urmăzează după uă afecțiune grea și lungă, este cel mai bun meșloc pentru a desbăra pe cineva de unelle obiceiuri rele.

Descuret.

Convalescența este timpul de la trecerea afecțiunii și până la desăvârșita însenătoșire a pacientului: acesta este și perioda cea mai critică a afecțiunii. Convalescentul, vëndend că a scăpat, mulțumit că și recapătă putere, simpte uă plăcere foarte mare a respira parfumul primăverei sennătăței selle. Cu cât pacientul căștigă sennătate, plăcerile se arată, incede a crede că i se cuvine să ordone, și de aci incede lupta cea mare între aceia care 'l îngrijesc și densusul, - luptă cu mult mai mare de cât aceea care a avut'o cu afecțiunea lui. Acuma vine rolul celui mai mare de cât densusul, că să 'i impună ascultare, să 'i arate reul la care s'ar espune, decă nu ar asculta de poveștile cellore care 'l îngrijesc, trebuie să găsescă meșlocul de înțelegere ca să se opuie cererilor neregulate alle pacientului, însă cu multă îngrijire și cu blândetă.

Aci, nu se mai pot impune reguli, este locul femeilor; amorul și prieteșugul vor fi geniul lor inspirator.

PARTEA III

I

PATHOLOGIA GENERALĂ

Pathologia, cuvânt grecesc, care derivă din Πάθος patimă și λόγος vorbire, ne învață studiul patimilor. Studiul suferințelor din năuntrul corpului constituie *medicina internă sau propriu zisă*; iar studiul afecțiunilor externe se numește *medicina externă sau chirurgie*. De aci avem patimi medicale și patimi chirurgicale.

Celle medicale sunt generale și speciale.

Suferințele generale coprind :

Frigurile care se împart în : 1. F. *continue*, care țin câte-va zile sau chiar câte-va săptămâni, fără altă întrerupere decât uă remisiune trecătoare. În această categorie avem *Frigurile eruptive*, cari, după cum arată numele lor, au uă erupțiune pe pelle (pojarul, cochinarul, vărșatul și nădușala cu bėșicuțe [Suetta milliară]).

2. Frigurile *intermitente*, care nu se arată de cât prin accese de câte-va ore și de obicei uă la timpuri fixe și regulate.

Frigurile cu mers continuu propriu zis sunt : *frigurile efemere*, *frigurile inflamatorii* sau *biliöse* și *frigurile typhoide* sau lungorea.

Frigurile cu erupții pe pelle saū eruptive sunt : *pojarul, cochinada, v̄ersatul mare, v̄ersatul cel mic, v̄ersatul de v̄ent și suetta miliardă* saū nădușala cu b̄eșicute.

Frigurile intermittente. — *F. produse din emanațiunile baltōse.* — *F. intermittente simple, perniciose saū remittente.*

Inflamațiunile în general și dambloa. Hemorrhagiile și mai cu s̄emă *scurgerea de sânge din nas și hemorrhagiile femeilor.*

Suferințele nervōse. *Convulsiiunile saū atacurile de nerve, delirul, insomnia, și visurile rele, letargia, crampele, sughitul, căscatul, etc.*

Afecțiunile organelor respiratorii. Afecțiunile gâtului și anginele care coprinđ : *Anginele inflamatorii simple. Laryngita acută, laryngita striduloșă saū gușterul neadev̄erat și adev̄eratul gușteru saū Crup, Angina diphthericā.*

Morbele tracheei artere și alle bronchelor : *Bronchita acută, bronchita chronică, bronchita capilară și gripa.*

Afecțiunile plămânilor. *Pncumonia și pleuresia, pleurodynia saū uă simplă durere la uă parte a peptului, de natură nevralgicā saū rheumatică. Emphysemul, asthma, etc.*

Morbele organelor mistuirei.—Acestea sunt : *creșcerea și schimbarea dinților la copii, m̄argăritărelul (muguet) și afthele, indigestiunea, v̄ersăturile nervōse, v̄ersăturile din cauza căldătorii pe apd, și v̄ersăturile rele la femeile însărcinate, din indigestie, gastralgia saū crampele (durerea) de Stomac, colicile, urdinarca, mai cu s̄emă a copiilor, constipația (încuețura), cholera și cholera, dysentheria, hemorrhagia intestinală, hemorrhoidice, etc.*

Morbele organelor circulațiunii. — *Syncopa (leșinările), palpitațiunile, angina peptului, etc.*

II.

OTRĂVIRILE.

Otrăvirile în general. Se dă numele de *otravă* la toate substanțele care, introduse în iconomie pe orî ce cale, dau naștere la accidente periculoase și produc chiar mórtea. Unii admit ca otrăvuri numai acele substanțe cari după ce au fost introduse și absorbite de vasele mațelor sau de uă suprafață jupuită de epiderm, și după ce s'ar amesteca cu sângele, duc puterea lor vătămătoare la organele trebuincioase vieții omului, precum sunt acidul arsenios, morfina, extractul din nuca vomică. Acestea, decă s'ar aplica pe uă rană sau pe uă visicătoare, lucrază întocmai ca și cum ar fi fost introduse în stomac. Știința însă a dat numele de otravă nu numai acestor substanțe, dară ea admite între otrăvuri și pe acele care ar produce numai inflamație sau gangrena țeseturilor cu care se află în contact, precum este vitriolul, apa tare, etc.

Orfila considera ca otravă orî ce corp solid, lichid sau gazos care, fiind pus în contact cu trupul omului, îl vătămă sănătatea.

Otrăvirile se împart în: *O. iritante*, *O. cu acide concentrate*, *O. cu alcaline concentrate*, *O. cu phosphor* (chibrituri), *O. cu preparații de argint viú*, *O. cu preparații arsenicale* (săricică), *O. cu coclă*, *O. cu preparații de plumb*, *O. cu emetic*, *O. cu pítra iadului*, *O. prin gándăcei*, *O. prin*

scoici și stridit, *O. prin melci*, *O. prin plante iritante*, *O. cu sticlă pisată*, și *O. cu monede de aramă*.

1. Otrăvile narcotice.—Otrăvirile cu opiu, cu laudan, cu morphină și cu capete de mac; Otrăvirile cu belladonna (mătrăgună); Otrăvirile cu acid cyanhidric, cu apa de sim-buri de cireșe amare, și cu migdalele amare.

2. Otrăvile narcotico-acre.—Otrăvile cu ciuperci veninoase, cu cucută, cu tutun, cu digitală, cu foii de oleandru, cu camphor, cu aconit, cu ruta, aristolochia, eleborul său spânzul, scilla (cépă de mare) și brândușile de toamnă (Colchicum autumnale).

3. Otrăvirile prin nueșoră (nuca vomică), strychnină, fasole de Sain-Ignace, angustura neadevărată, și Curara (otrăvă americană).

4. Otrăvirea cu secară cornută (tăciunile de grâu).

5. Otrăvirile cu spirt (beția).

6. Otrăviri septice sau putreficante. — Otrăvirile prin materiile în putrefacție. Acestea provin din carnea afumată și sărată, mai cu seamă carnea de porc, după cum se obișnuiesc mai mult în Germania de nord.

III.

ASPHYXIIILE.

(Veđi pathologia specială. Art. Asphyxi)

Se numește *asphyxie* uă stare de mörte aparentă care provine din intreruperea respirației.

Asfixia se pöte produce în duoë chipuri: 1. Când plămânii primește un aer care nu este bun pentru respirație, precum este aerul din puțuri, din private, etc.: și 2. Când aerul nu pöte pătrunde în plămâni, din cauza unei pedici, precum este în gușter, angină etc.

Iată principalele cauze care produc asfixia:

1. Asfixiile produse prin *a r închis, aer stricat de respirația a mai multor persoane*, prin *arderea lampelor și a lumînărilor*, prin *mirosul florilor*, etc.
2. Asfixiile produse prin *fumul de cărbună când ard*, din *arderea petrelor de var*, etc.
3. Asfixiile produse prin *emanațiile gropilor de privată, canalelor și puțurilor*, etc.
4. Asfixiile prin *inecare în apă*.
5. Asfixia prin *spândurătoare*.
6. Asfixia prin *înghețare* (degerătură).

IV.

SUFERINȚELE EXTERNE SAŢ CHIRURGICALE.

(Veđi dicționarul alfabetic.)

Chirurgia are de obiect studiul și curarisirea suferințelor cari se află de obicei pe suprafața corpului, și cari cer ajutorul mânei singure sau armată de instrumente, ori aplicarea doctoriilor, pentru a ușura sau a tămădui. Ea tratăză mai cu sémă patimile care cer a fi operate.

Acéstă scurtă definiție este de ajuns pentru a ne face să înțelegem, că fără cunoscințe solide de anatomie, este cu neputință a aplica cu consciință međilócele de tratament cari constituie adevărata chirurgie, prin urmare toți acei moși și babe ignorenți, care se dau de *meșteri tã-mãduitori*, cum ar putea ei óre căuta un cas grav chirurgical, când nu posedă nici cea mai mică noțiune de anatomie?

Suferințele chirurgicale se împart în : *Inflamațiuni exterioare* : *brâncă*, (erysipel), *opărcălă* (erythem) *apostimă* (phlegmon) și *abces*, *buboiă* (furuncul), *serpengea* (antrax), *sugiu* (panarițiú), *urcioruș* (orgelet), etc.

Inflamațiunile gangrenóse sau carbonóse : *buba rea* (pustula maligna); *dolacul* (carbunculus) și *buba négră* (antraxul malign).

Inflamațiunile și gangrenele produse prin căldură și prin frig. Pentru că există uă mare asemănare între efectele produse de frig și acelle produse de căldură, le vom reuni într'un acelaș capitol. Acestea coprind : *Arsura și degerătura, crăpăturile mânilor, alle piciorcelor și alle sfăr-curilor țitelor* la doici.

V.

DESPRE RĂNI.

Rănilor sunt leziunile produse pe părțile moi ale corpului prin instrumente externe. Dacă există pierdere de substanță, adică *tăclură* sau *ruptură* a țesăturilor, acesta se numește *rană*. Dacă corpul care a produs rana, a sdrilit numai părțile de sub piele, fără a o strica, leziunea ia numele de *contuziune*.

Sunt mai multe feluri de răni, după modul cum a lucrat instrumentul, și după felul acțiunii cum s'a făcut stricăciunea; astfel, sunt răni făcute cu instrumente *tăetore*, *ințepătore*, și *sdrobitore*. Aceste din urmă sunt mai cu seamă produse prin *armă de foc* (pușcă, pistol, tun) și acelle făcute cu corpi rotunzi. Unele plăgi se numesc prin *smulgere*, când țesăturile sunt apucate și trase cu putere așa în cât ele se deslipesc de corpul omului, mașinele produc acest fel de răni.

În fine sunt unele răni cari se numesc *veninoase*, produse prin înțepătura și depunerea unei otrăvi de la animale precum este coropișnița, șerpele, vipera, vespile, albinele, gărgăuni, etc., sau *virulente* precum sunt rănilor produse prin mușcătura animalelor turbate.

Rănilor se complică de scurgeri de sânge (hemorrhagie). Câte uă dată se rup mușchii și tendonele lor, și mai cu seamă din cauza mișcărilor forțate sau din bătaie cu bi-

cial. Ósele se rup (fracturá) saú se dislocá din incheeturile lor (scrintélá, [luxatie]). Entorsele sunt numai nisce ñiumátañi de scrinteli saú supunerea incheeturilor. dupé cum le numesce poporul.

Tóte aceste patimi sunt arátate în dicñionarul alfabetic ce vom publica mái la vale. Acolo se vor vedea pe scurt cauzele, simptomele, diagnosa, prognosa, terminañiunea și tratamentul ce se póte da contra acestor afecñiuni,

VI.

PATHOLOGIA SPECIALĂ.

(Dicționar etc.)

A.

Abces (*Apostimă* de la latinescul, *abscessus*). — Este uă adunătură de puroiū venită din cauza unei inflamații. Se vor aplica cataplasme până la venirea medicului.

Orî când este uă durere mare, se vor face fomențații calde cu decoctiune de nalbă, de capete de mac și mai sigure vor fi cele cu foi de mătrăgună.

Tôte alifiile băbesci, măresc durerea în loc de a o împuțina. Tot asemenea sunt veltămătore tôte plasturite recomandate de cutare sau cutare turc orî boiangiū.

Când un abces este superficial, se vor aplica cataplasme cu făină de orez sau de in șofranate, pentru a l face să supureze mai repede și să fie mai puțin dureros.

Când abcesul este deschis, nu trebuie stors cu putere ca să iasă tot puroiul, nici se va pune fitil, căci se produce uă inflamație foarte durerosă și fără nici un folos pentru pacient. Va continua numai cu cataplasmele până va veni medicul.

Dacă abcesul este adinc, după importanța organelor, pôte da nascere la mari stricăciuni, de aceea trebuie a chema medicul îndată, ca să facă ceea ce îi dictéză arta.

Se deosebesc trei feluri de abcese; 1. *Abcese calde sau acute*; 2. *Abcese reci sau cronice* (vechi); 3. *Abcese de lapte*.

Abcesele calde sau acute. — Vin în urma frigului, a loviturilor, a înțepăturilor, etc.

Abcesele reci. — Se arată mai des la ómenii debili, scrofuloși, tuberculoși, și la aceia care locuiesc în bordee sau case umede și mănăcă reu.

Abcesele de lapte. — Acestea sunt tot-d'auna rezultatul unei inflamații a țitelor. Elle se arată în timpul lăptăreii. Elle se forméză în grăsimia care acopere glanda mamară în care se forméză laptele. Acéstă grăsime este despărțită prin nisce pereți tari din care causă se inflaméză în parte fie-care compartiment. De aceea, abcesele de lapte, nu sunt mai nici uă dată unice.

Ca să împedice formarea mai multor abcese, unul după altul, se va lăsa chirurgul să deschidă pe cel dintâiu, chiar mai înainte de a fi cu desăvêrșire copt. Să se scie că uă femeie fricosă își va face singură uă durere prelungită și vor remâne la țite nisce semne fórte neplăcute.

Acces de friguri. — Odihnă în pat. — Dietă. — În periodul de frig se va înveli pacientul, și se va desvăli în periodul de căldură. — Să nu caute nici a micșora nici a mări transpirația. — Bêuturi căldicele, după cum va cere pacientul.

Acușement (facere). — Să nu se încerce nimic pentru a grăbi facerea. Natura face mai bine singură.

Îngrijítóarele vor căuta a ajuta muncile, vor culca pe gravidă pe un pat, cu ședutul pe uă perină tare, picioarele să se pótă propti de uă scândură, iar mânele să găsească ceva de care să se apuce.

Cu chipul acesta se dá tótă puterea muschilor, să se

ridice ori-ce legătură, ca să nu impiedice circulația sângelui, să nu caute a provoca durerile prin umblet.

Îndată ce capul copilului se arată, cu palma mâinii va ține părțile ca să nu se facă nici uă rupere a pellei, mai cu sémă către ședut. După ce copilul a eșit, se va lega buricul cu uă ață ceruită la patru grosimi de deget departe de pelle, iar la un centimetru mai departe se va aplica altă legătură și între acestea se va tăia buricul.

Buricul copilului se va înfășura într'uă cârpă, pentru a nu se lipi de pelle.—Copilul se va înfășa.

Dacă muma are colici, trage ușor de cordon pentru a scôte casa, dară să nu smicéscă, căci se pôte deslipi prea repede placenta și se produce hemorrhagie sau se rupe cordonul.

După ce s'a terminat totul, se vor schimba rufele și după câte-va minute se va transporta femeea într'alt pat, puind uă mână sub trup și alta sub genuche, pe când lăuza se va ține de gütul transportatorului.

Femeea va fi culcată pe pat cu capul mai jos de cât pântecel, și se va freca pe pântece până ce se va simți deasupra pragului uă tumoră ca uă portocală tare.

Acésta este uă facere regulată. Când se arată întéiș picioarele, se va opune la eșirea lor și atunci se va arăta ședutul copilului și facerea se va termina fără pericol.

Femea perde tot-d'auna sânge după facere; dară, dacă hemorrhagia este prea mare, dacă iasă chiaguri în mare cantitate, dacă femeea este amenințată de sincopă (leșinuri), se vor aplica îndată comprese cu apă rece sau ghiată pe ventră, se vor da hēuturi reci și mai cu sémă bulion sau apă cu vin rece.

Dacă, pe când se arată copilul, se vede cordonul înfășu-

rat după gâtul lui, se va desface repede pentru a nu-l asfixia.

După facere se va da ciaiū de flóre de teiū, sau de mușetelū, și se va lăsa lăuđa să se *odihnescă* — Va fi bine primenită, peptenată, spălată, etc. Copilului se va da apă cu sacchar și țita se va da după câte va ore; cel dintăiū lapte al mumei este cel mai bun purgativ ce s'ar putea da copilului. Nu trebuie a'ī da altă curățenie pentru a'l debilita fără nici un folos.

În orī-ce cas, este mai bine a se chema medicul mamos, când este în apropiare.

Agitația pacientului. — A o potoli prin blăndeță. Când nu se pôte potoli ast-fel, se vor lega mânila și picioréle cu șervete pentru a'l impiedica de a se lovi.

Alăptarea. — 1. A nu da țita decât după duoé ore cel puțin (*V. acusement*).

Alimentația (hrăuirea) pacientului. — 1. A nu'ī da de oăt acea prescrișă de medic; 2. A nu-l sili cu mănca-re; 3. Odihnă după mănca-re.

Alcoholismu (vedī *Beția*).

Amenorrhoea, (oprirea periodului). — Acēsta însemnăză oprirea periodului la uă femeie în etatea în care ea trebuie să'l aibă. Acest cuvânt se aplică la încetarea fluxului lunar, din cauza unei debilități generale a femeiei sau din nelucrarea uterului.

Cu tôte acestea se cunósce sub numele de oprirea sorocului orī-ce lipsă a scurgerei sângelui la fie care lună, din orī-ce causă ar veni ea (afară de sarcină), fie numai lipsă de excreția sângelui regulat, seū că acest sânge, ce iesē din vasele uterine, este oprit în uter printr'uaă causă óre care; sau că el nu mai iesē din vase, și prin urmare este lipsă totala a fluidului menstrual. Ca

tratament se p $\acute{o}$ te da m $\acute{a}$ ncare bun $\acute{a}$, aer $\acute{u}$ curat $\acute{s}$ i s $\acute{a}$ consulte un medic, spre a vedea care este adev $\acute{e}$ rata ca-
us $\acute{a}$ a oprirei periodului.

Anevrysm. — Este u $\acute{a}$ afec $\mathring{t}$ iune f $\acute{o}$ rte rar $\acute{a}$, provenit $\acute{a}$
din l $\acute{a}$ rgirea sa $\acute{u}$ din ruperea unei arterii.

C $\acute{a}$ nd anevrismul se va rupe, se va comprima arteria
deasupra tumorei, pentru a opri s $\acute{a}$ ngele.

Angin $\acute{a}$. (*Durere de g $\acute{u}$ t*).—Acesta este un termen gene-
ric care se aplic $\acute{a}$ mai cu s $\acute{e}$ m $\acute{a}$ inflama $\mathring{t}$ iei amygdalelor
(murele). La inceput se va aplica imprejurul g $\acute{u}$ tului un
servet muiat $\acute{i}$ n ap $\acute{a}$ rece; care este adesea indetul pentru
a opri inflama $\mathring{t}$ ia. $\acute{I}$ n t $\acute{o}$ te anginele trebuie a uda g $\acute{u}$ tul
cu b $\acute{e}$ utur $\acute{i}$ emoliente. S $\acute{a}$ nu se puie c $\acute{a}$ rpe sa $\acute{u}$ cata-
plasma calde imprejurul g $\acute{u}$ tului.

Pacientul s $\acute{a}$ nu s $\acute{e}$ d $\acute{a}$ $\acute{i}$ n umed $\acute{e}$ l $\acute{a}$ nici s $\acute{a}$ se expuie
schimb $\acute{a}$ rilor repe $\mathring{d}$ i de temperatur $\acute{a}$. S $\acute{a}$ bea cu $\acute{i}$ ncetul,
e $\acute{a}$ c $\acute{i}$ cu chipul acesta va $\acute{i}$ nghi $\mathring{t}$ i $\acute{s}$ i cu $\acute{i}$ nesnire.

Apoplexia. — Provine din v $\acute{e}$ rsarea de s $\acute{a}$ nge, fie la
creer fie la pl $\acute{a}$ m $\acute{a}$ ni; $\acute{i}$ n cazul dint $\acute{e}$ i $\acute{u}$ exist $\acute{a}$ paralisie
mai mult sa $\acute{u}$ mai pu $\mathring{t}$ in complet $\acute{a}$ a sim $\mathring{t}$ urilor $\acute{s}$ i a mi $\mathring{t}$ -
c $\acute{a}$ rilor.

Ea provine din mai multe cauze care pot fi cunos-
cute numai de medic. $\acute{I}$ n or $\acute{i}$ ce cas, se va ridica pacien-
tului or $\acute{i}$ -ce leg $\acute{a}$ tur $\acute{a}$ care impedi $\mathring{c}$ $\acute{a}$ circula $\mathring{t}$ ia s $\acute{a}$ ngelui,
mai cu s $\acute{e}$ m $\acute{a}$ de la g $\acute{u}$ t $\acute{s}$ i de la me $\mathring{d}$ loc. Pacientul se va
pune $\acute{i}$ ntr'ua camer $\acute{a}$ cu mult aer $\acute{u}$, se va culca cu capul
mult mai ridicat de c $\acute{a}$ t trupul $\acute{s}$ i resimat pe u $\acute{a}$ perin $\acute{a}$
de paie sa $\acute{u}$ de p $\acute{e}$ r de cal.

Se vor aplica mu $\mathring{t}$ are la pici $\acute{o}$ re, la pulpe $\acute{s}$ i pe c $\acute{o}$ pse.

Se va aplica un clistir cu ap $\acute{a}$ $\acute{s}$ i duo $\acute{e}$ lingur $\acute{i}$ de ulei $\acute{u}$
de ricin $\acute{a}$ sa $\acute{u}$ glycerin $\acute{a}$.

Va da un purgativ de un gram de calomel, în patru pachete, câte unu la fie care cuart de oră. Nu se va lua sânge fără ordinul medicului.

De băut se va da ciaiū căldicel de flóre de teiú.

Arsură. — (*V. Combustie*),

Arterie deschisă. — Când uă arterie este deschisă curge sânge roşu în ţişnituri. Comprină d'asupra rănei, strângând cu putere până ce sângele se va opri, şi chiamă îndată medicul.

Asupire. — Să nu se întrerupă de cât numai atunci când medicul dice.

Ascaridi vermiculari. (*Limbrici*). — Aceştia sunt vermií ceí mai obiceiuiţi din maşe, mai cu sémă la copii. Eí sunt lungi în formă de fus, subţiri la cele duoé căpătaie. Multe afecţiuni li se atribuie pe nedrept.

Índată ce se observă, se pot scóte prin purgative cu sabur saú cu fertură de muschi de peatră.

Mediculú va recomanda tot-d'auna medicamente mai sigure, precum este santonina, etc.

Asphyxie. — Derivă din linba grécă, care înseméză *lipsa de puls*, mult timp a fost întrebuintat acest cuvânt în acelaşi sens ca şi *sincopele*. Astăđi se numesce *asphyxie* uă stare morbidă în care respiraţia şi circulaţia precum şi funcţiunile creerului încetéză.

Tratamentul consistă în a da ajutor pe dată şi a stăruí, orí cât de puţină speranţă ar avea; cu chipul acesta, la cea mai mare parte din asfixiaţi li se dá viaţă.

Se deosebesc mai multe feluri de asfixii :

Asphyxie prin înecare în apă. — Se vor tăia hainele pentru a 'l desface mai de grabă: asfixiatul se va culca pe spate, puţin înclinat pe laturea dréptă, i se va des-

chide gura și se va curăți cu uă până mucositățile cari o astupă, a înlesni scurgerea mucosităților băloase cari se scurg în genere din faringe; cu uă până se va gâdela omușorul; aceste încercări făcute cu ôre care delicatetă sunt folositoare. Se va încălzi cu încetul și cât se pôte mai mult, se va acoperi trupul cu flanele. și lângă dânsul se vor pune cărămiđi calde sau sticle cu apă caldă, și se va freca cu uă flanelă. Pe când se încercă a l' încălzi se va face și respirația artificială, ridicând pe rând brațele pentru a dilata toracele, făcând în același timp presiuni intrerupte asupra peptului și asupra pântecelui, pentru a face să iasă aerul intrat. Să nu se descurageze, ci să își aplice gura pe a inecatului și să își sufle aer în pept. După încercări ast-fel, urmate mai mult timp, adesea s'au întors la viață ômenii inecați de mai multe ore. Nu trebuie a spândura de picior pe cei inecați, căci de sigur că i va omori.

Asphyxie prin spândurare. — Are mai puțină speranță de tămăduire ca asfixia prin inecare; spânzuratul are mai tot-d'auna scrântirea articulațiilor capului cu gâtul. Se va tăia indată fringhia și va căuta a restabili respirația prin toate medilócele aretate mai sus.

Asphyxie prin gazul acid carbonic și oxydul de carbon. — Aceleași îngrijiri se vor da; apă clorată în locul oțetului, dară în grabă să întrebuinteze ce are mai la îndemână, căci cu cât ajutóarele vor fi date mai repede, cu atât succesul va fi mai asigurat.

Asphyxie prin spuma bronhică. — În toate afecțiunile peptului se pôte întâmpla că mucositățile să nu urmeze cursul lor normal, ci se grămădesc în bronche, producând

asfixie. Ast-fel se termină din nenorocire, printr'ua mörte sigură, multe afecțiunī ale plămönilor.

Cu töte acestea, câte ua dată, se pöte combate ua asemenea asfixie prin fumegațiunī calde și prin bėuturi espectorante, cum este Ipeca, Polygala și Nalba.

Asphyxia copiilor dupė nascere. — Copiū se vor pune intr'ua baie caldă și va continua mai mult timp cu încercările de respirație artificială (*V. inecați*).

Asthma. — Acėstă afecțiune este ua nevrosă a aparatulū respiratoriū, adesea sub formă periodică, venind prin accese despărțite prin intervale mai mult sau mai puțin lungī. Cate ua dată se arată fără veste, iar altă dată precedate de vėnturī și de căscăturī, ua greutate în pept, tusă sėcă, urină multă, apătösă și limpede.

Accesele vin de obiceiū sėra sau în timpul noptiī. Când este să începă, pacientul se deșteptă repede cu ua apăsare pe pept, nu pöte sta culcat, și aspiră aerul din töte puterile lui; respirația este iute, scurtă și intreruptă, sgototösă; tusea supėrătöre și sufocantă; fața este schimbată, palidă și obosită, sau din contră buhuită și lividă. Dupė un timp förte diferit, accesele se potolesc, tusea este cu bale, expectorația se face cu inlesnire și adesea urina roșcată și încărcată de un deposit la fundul vasulū ce prevestese încetarea paroxismulū. Se va pune suferindul în poziție ședėndă, cu capul resemat pe perinī; va arde în casă hărtie muiată în silitră; să depărteze ori-ce ar impedita intrarea aerulū; să fie lumină în cameră; se vor pune muștare pe extremități și, decă pacientul reclamă, i se va da de ce să se apuce cu mănile. Să nu se facă schimbări repedi în temperatura camerei; să nu causeze suferindulū emoțiunī morale de ori-ce natură ar fi elle.

Se recomandă astmaticilor preumblări în aer liber, departe de marginea mării și de ape curgătoare.

Avortare (lepădătură). — În cazuri de bănueli de lepădare se vor aplica pe pântece cataplasme laudanisate; când lepădătura s'a efectuat, va lucra ca și când ar fi fost uă facere simplă. Dacă sunt hemorrhagii, va aplica comprese reci pe pântece și pe cõpse.

B.

Bandagiũ. — Se numesce bandagiũ orĩ-ce aparat în care bandele și compresele formeză partea principală. Se mai numesc ast-fel, tõe aparatele complicate cu care se legă õsele rupte, în care intră și legăturile și atelurile. Sunt mai multe feluri de bandage. — Bandagele trebuiesc slăbite, decât extremitățile se umflă și se invinețesc, sau decât este uă durere într'un punct õre-care.

Bëșici. — Unflături formate de grămădire de serositate între derm și epiderm. Când aceste tumori provin din mers mult sau din lucru cu mâna, trebuiesc înțepate cu un ac. Să se păstreze epidermul și peste tot să se pună comprese cu apă de plumb, (*V. flictene*).

Blepharită. — Inflamația pleopelor provocată de înțepături pe marginea lor, sau din cauza frigului, sau din un corp strein intrat în ochiũ, sau din cauza scrofulelor: acestă afecțiune este adesea însoțită și de inflamația conjunctivei, care se cunoșce prin durere, înțepătură și roșiața părții albe a globului ocular. Să se aplice pe ochi uă compresă sau un burete muiat în soluția următoare: apă un pahar și oțet de vin uă lingura de masă sau în ciau cald de nalbă, de mușetel, etc.

Bosă sanguină. (*Unflătură cu sânge*). — După uă lovitură, când cărnurile sunt strivite între un corp tare și un os, un număr ore-care de vine mici și vase capilare se rup, atunci se face uă hemoragie între două pei, sângele astfel vărsat constituie bosa sanguină pe care o tămăduim saū prin spălături rezolutive (apă amestecată cu tinctură de arnică ori cu apă de plumb), saū printr'ua compresie făcută cu uă piesă de monedă, învelilă într'ua petecă de pânză și aplicată pe bosă.

Beția (*Ebrietas*). — Mai multe fenomene determinate din abuzul băuturilor fermentate (spirt, vin, rachiū, etc.), se numesc beție, de când începe a se turbura mintea, a împedica voința, și până la delirul furios, un somn fără voie și chiar mórtea. (*V. Alcoholism*). Acetatul de amoniac (oțetul de țiperig), dat în dosă de 10 grame într'un pahar de apă cu sacchar și luat cu lingura la quart de oră, face să înceteze beția. Dacă se dă amoniacul licuid (spirtul de țiperig) să se dea două grame într'un pahar de apă cu sacchar și luat tot cu lingura.

Buba rea. (*Pustula maligna*). — Este uă afecțiune virulentă, care nu s'a observat până acum de cât numai la om, rezultată din inoculația dalacului luat de la animale, saū prin atingerea acestora, saū prin înțepătura insectelor care aū supt dintr'un animal cu dalac. Buba rea se pôte da de la om la animale prin inoculație. Buba rea se deosebesce de dalac. Dalacul se arată tot-d'auna după ce s'a otrăvit sângele, pe când buba rea se arată cea dintâiū și pe urmă se infectează tot sângele. Buba rea se ia nu numai la ómenii care se ating de vițele cu dalac, dară și la aceia care umblă cu peile, cu lăna seū cu pěrul animalelor mórte de acéstă afecțiune, chiar după mai mulți ani.

Experiențele lui Pasteur și Toussaint au arătat că la animalele cu dalac este în sânge un parazit numit *Bacterid*.

Buba rea are patru perioade :

1-iū *Period* său period de invasiune, care ține două zile și după care se vede pe pelle uă pată roșcată, însoțită de căldură și de mâncărime și care se asemănă cu uă mușcătură de purice. Îndată se formază în acel loc uă bășicuță care se rupe îndată și lasă în locul ei uă ridicătură neregulată, albăstrue, de mărimea unui bob de linte.

2-lea *Period* său de erupție, cercănul care încongioră ridicătura se întinde, și ia uă coloare neagră; durerea, arsura și umflătura se măresc și se formază alte bășicuțe prin prejur și ridicătura de la meșloc devine uă adevărată escară gangrenosă.

3-lea *Period* său întinderea rēului la țesăturile adânci.

4-lea *Period* său periodul simptomelor generale grave. Îndată ce se arată buba rea la om să se ardă adânc partea afectată și să se dea de bēut pacientului doctoriī de imputernicire.

C.

Căldura, (*febră*). — Stare generală caracterisată prin căldură și turburări în circulație. Orī de câte orī un organ important este afectat, există căldură *symptomatică*.

Se deosebesc călduri cu forme *continuz, intermitente, și remittente*.

Printre febrele continue sunt mai cu sēmă celle eruptive : *Rugcola* (pojarul). *Scarlatina* (cochinarul). *Variola* (vārsatul, de vēnt, în cruci, etc). Celle intermitente său

in periode regulate se arată din cauza unei absorbtțiuni miasmatică, septice, etc. Tot aceste cauze pot da nascere febrei renitente, printre care putem enumera febrele catarale, biliöse, mucöse, tifoide, tifice, între care este și forma recurentă.

În toate cazurile odihnă, dietă, băuturi mucilaginoase.

Acestea sunt cele dintâi ajutoare ce se dau pacienților până la venirea medicului.

Caria dinților. — Durerile ce provin din stricarea dinților încetăză sau se micșorează foarte mult, decât se pune uă preparație narcotică pe trajectul principal al nervului.

Umflăturile cele mai dureroase trec prin aplicații continue de cataplasme de foi de Belladonă pe obraz. Însă această plantă, putând cauza otrăvire, nu poate fi pusă la dispoziția orî cui.

Se poate avea un efect analog puind cataplasme de făină de in, făcute cu uă fertură concentrată de capete de mac.

În aceea ce privesce remediurile ce se vënd sub numele de odontalgice și despre care prospecturile arată că fac să înceteze îndată durerile de dinți, să nu prea aibă cine-va nici uă încredere în elle.

Tote acele medicamente sunt compuse de alcool rectificat și de substanțe corosive, cari ard dintele și contribuie numai ca scôtirea lui să se facă cu câte-va zile mai târziu, și, acela care va scăpa să nu i se facă abcese la rădăcina dintelui, va fi foarte fericit.

Catharrh bronhic. — Se numesce catar uă secrețiune prea mare a membranelor mucöse.

Se deosebesc: *Catar gutural.* — *C. laringic* (v. Laringită). — *C. intestinal* (v. diarrahoe, enterită). — *C. nasal* (v. rinită sau Coriza [guturaiu]). — *C. al urechii* (v. otită, otorrhoe). —

C. faringien (v. faringită.) — *C. pulmonar* (v. Bronchită). — *C. sufocant* sau *astmă*. — *C. uretral*. — *C. vaginal* — *C. Vesical*. Pentru toate acestea se vor da băuturi calde alcoolisate și mai cu seamă să nu se pună plastor de diachilon, hârtie de Fayrd, Wlinsi, Thapsia sau alte feluri de plastore sau lână nespălată, căci pot produce iritația pielii. buboie, dalac și chiar buba rea.

Catharrh uterin (scurgere albă). — Va îngriji foarte de aproape de curățenia locală și să consulte pe un medic.

Chlorosa. (*colore palidă verduie*). — Se numește astfel o stare morbidă caracterizată printr'oa paliditate însemnată a pielii, bătând în galben sau verde, moliciunea cărnurilor, albețea conjunctivei, nemulțumire, dispepsie, greață, slăbirea pulsului și frecvența bătăilor lui, palpitațiuni, greutate la respirație, slăbiciuni fără veste, tristete, etc. Dacă se ascultă cu stetoscopul asupra carotidelor se aude un șgomot numit șgomotul *dracului* sau de prisnel. Numărul globulelor sângelui în raport cu zerul scade la chlorotici. 1. Se va recomanda locuință sănătoasă și curată; 2. Plimbare în aer curat; 3. Nici un esces, lucru moderat; 4. Hrană imputernicitoare, tonice. vin bun, bere; 5. Băi dese de 30 minute, mai mult reci de cât calde; 6. Ape minerale fe-ruginose, Văcăresci, etc.

Cholera. — Derivă de la *χολέρα* sau șghiab, pentru că materiile curg ca printr'un șghiab. Afecțiune acută, repede în mersul ei, foarte dureroasă și foarte periculoasă, ale căria simptome caracteristice sunt vărsăturile și eșirile la garderobă de materii biliouse și repetate. Se deosebesc *Cholera sporadică* și *Cholera epidemică* sau *asiatică*. — În timp de epidemie, la cele dintăiu simptome de eșire afară, se va da un tratament puternic și grab-

nic; se va culca pacientul, va căuta să-l încăldească și va bea foarte des apă cu sacchar, cu laudan (2 picături la $\frac{1}{2}$ oră) până ce vor înceta orî-ce simptome de choleră și va trimite grabnic după medic. Să nu mănăce și să nu bea multă apă. Setea mare se combate cu bucățele de ghiată, se va da asemenea băuturi calde cu vin, spirt, rom, etc.

Ca măsură grabnică de pază, se va feri de a sta în locuri unde se aruncă materiile escrementiale ale chole-ricilor. Se vor desinfecata locurile unde se aruncă mate-riile; obiectele infectate se vor muia într-ua soluție cu a-cid fenic de 20 la mie saũ apă cu 40 la sută de chlorur de calciũ, saũ într-ua soluție de funingine.

Colica (*Dureri de stomac*).—Termen generic prin care se înțeleg tôte durerile; la țeră mai cu semnã elle provin și din mănăcare de fructe necoapte, cu roș pe dênsele. Aceste colici trec îndată, decã cel ce suferã bea ciaiũ cald de nalbã, saũ de flóre de teiũ, saũ de mușetel, ori de soc, etc. — Colicile copiilor se combat cu clistire cu unt de migdale saũ cu alt uleiũ.

Colicile de stomac, biliöse, și *flatulente*, reclamã un tratament diferit. În tôte casurile cataplasmele calde emoliente, aplicate pe pântece, sunt de bun folos.

Colica hepatica (*de ficat*).— Se numesce ast-fel uã du-rere care și are locul în regiunea ficatului (îpocondrul drept), în general în bêsicuța biliarã, și care este mai tot-d'auna produsã din trecerea unui calcul (peatrã) prin canalele cistic și choledoc.

1. În timpul accesului: odihnã, apă de Vichy, aplica-țiunii emoliente, de cataplasme pe regiunea ficatului, dietã;
2. După acces: Regim potolitor, să se ferescã de ume-

dială, să nu se abție de a urina, va face mișcări foarte puține, la început să aibă mare grijă, chiar când durerile sunt ne însemnate. În orî ce cas, colicile de ficat, fiind uă afecțiune periculoasă să cheme îndată pe medic.

Combustie (Arsură). — Lesiune mai mult sau mai puțin gravă, produsă pe uă parte vie, prin acțiunea mai mult sau mai puțin prelungită a focului sau a unui corp încălțit mult, sau care are puterea ardătoare în el însuși.

Arsurile de întindere mică nu sunt grave; din contra, acelea care ocupă uă suprafață întinsă, pot produce îndată mórtea. După adâncimea la care se duce arsura se deosebesc mai multe grade. Dupuytren le împarte în 6 grade. În întăiul grad, în care numai epidermul este stricat, se vor aplica comprese cu apă de plumb sau chiar cu apă rece orî prafuri care usucă. În celelalte grade: 1. Se va împedica contactul aerului; 2. Să împedice escreția prea mare a zerului din sânge prin vasele din rană. Contactul aerului face ca arsura să fie foarte durerosă.

Pentru a îndeplini amânduoă scopurile, se va aplica pe arsură peltea de gutui, de mere, de cócăze, sau cartofi rași, orî uleiū de migdale cu vată. Când durerile sunt prea mări se va presăra pe arsură bicarbonat de sodă. În cât pentru tratamentul ce s'ar putea aplica la arsurile de la al III pênă la al VI grad, acésta este de competența chirurgului, pe care trebuie să 'l consulte. După ce s'au dat îngrijirile acestea pacientului, se va da de beut bulion cald, sau apă cu vin, assemnea caldă.

Convulsioni la copii, (Spasmuri) — Nu este nici uă altă cauză care să infricoșeze așa de mult pe mame ca convulsiiile copiilor, și cu tóte acestea, elle nu sunt de cât

un simptom al multor afecțiuni, în copilărie, simptom care prin el însuși prezintă prea puțină gravitate, dară care se poate termina foarte nenorocit în unele cazuri.

După cum se vede, convulsivunile sunt un simptom foarte nesigur. Mamele trebuie să de micile îngrijiri cu sânge rece și să trimită îndată după medic, iar până la venirea lui, să desfacă orii și ce legătură s'ar afla la gâtul său medflocul copilului, să l' culce cu capul mai sus, pe uă perină de paie sau de păr de cal, să l' încăldească extremitățile, dară să nu pună și pe cap comprese cu apă caldă, ci să se mulțămescă a da copilășului cu lingurița, la fie-care quart de oră, din uă poțiune făcută cu 20 picături de eter într'un pahar mic de apă cu sachar.

Să nu plângă înaintea copilului, căci el se poate speria de suspinurile mamei.

Cochelușa, (Tuse mĂgĂrĂscĂ). — Se numesc ast-fel uă tuse violentă și cu convulsii, revenind prin accese (cuinte), la intervale mai mult sau mai puțin depărtate, și formând mai multe expirațiuni, după care vine uă inspirațiune încetinică, obositore și cu sunet sgomotos. Ea lovesce mai cu sĂmă pe copil după nascere până la schimbarea dinților, și este mai tot-dĂuna epidemică și foarte contagiosă. Tusea vine prin periode violente, mai mult noptea, dimineța și sĂra, precum și peste ăi. Ea începe prin uă gĂdelitură neobicinuită c'uă simțire neplăcută la gĂt și la stomac, cu slĂbiciune și neastĂmpĂr. În timpul accesului, al sguduiturilor și al neastĂmpĂrului, există dureri în pept, ca și cĂnd s'ar rupe ceva; pulsul este frecuent și strĂns, sufocația amenințĂtore, fața roșie și umflată. După ce încetĂzĂ accesul, este vĂrsătura cu bale; obosĂla, greutatea în cap, turburĂrile respirației și ale circulației

scad câte puțin, și copiii reîncep a se juca ca mai înainte. Tusea măgărăscă este uă afecțiune puțin periculoasă. Tratatamentul consistă în: 1. Schimbare de localitate, 2. A păzi copilul de frig, de umiditate, de schimbările răpești de temperatură; 3. Va purta flanelă; 4. Va da hrană bună și regulată; 5. Se va feri de orî ce impresiune morală și va chiăma un medic. (*V. Tusea Măgărăscă*).

Corpî străinî în organism. — Se numesce corp străin orî-ce substanță solidă, licuidă sēu gazosă, care nu ține de viēta individului; cele mai multe din acestea vin de afară și se introduc în țesăturile nōstre, sēu pētrund în cavitățile naturale prin deschidēturile externe. Altele, cu tōte că fac parte din individ, se deslipesc dintr'ua causă ōre care, precum sunt tândēriile de ōse, bucățile de carne gangrenată; altă dată, sunt concrețiunî de sāruri în unele organe cu cavități, precum pētra în bēșica udului, în bēșica fierei și în rārunchi. Atāt corpî veniți din afară, cât și cei formați în țesături, trebuiesc scoși de chirurg cât se pōte mai rāpede. Cāt pentru unî din corpî străinî, intrați în orificiurile naturale, se pot scōte și de alte persōne, nu numai de chirurg.

Corpî străinî în ochi. — Unî din acești corpî irită, prin proprietățile lor fizice: ast-fel sunt genele, praful sēu nisipul, bucățile de lemn, de pētră, de fer, paiele, unghiele, etc. Alți corpî irită prin ei ēnsiși, precum sunt piperul, tabacul, oțetul și altele, cari pot produce chiar mōrtea pelițelor ochiului unde ating, precum sunt schintele, varul nestîns, potasa, acidele minerale concentrate (vitriolul, apa tare, etc). Chiar unele animale mici, precum sunt muscele și păduchii, din sprāncene, pot intra sub pleope. Afară de acestea, mai sunt albinele, viespile

și alte animale veninoase, care pot înțepa ochiul și produce inflamațiune.

Durerile sunt cu atât mai mari, cu cât corpul este mai mult introdus în țesăturile ochiului. Pentru a scote corpul străin din ochi, trebuie a ne asicura decât este mobil său înfipt, și pentru acesta se deschid pleopele, aplicând buricul policelui pe pleopa inferioară și al indicatorului pe pleopa superioară: prin depărtarea degetelor, se deschide ochiul. Dacă corpul este mobil și inert, precum sunt grăunțele de nisip, genele, etc., este îndestul a pleca capul înainte și a face uă compresiuine cu pulpa degetului între ochi și rădęcina nasului, őr pacientului se recomandă să clipescă din pleope; cu chipul acesta se store lacrămile cari, neputënd intra în canalul nasal, curg afară și ieu cu dęnsele și corpul străin. Dacă cu chipul acesta nu se pôte scote corpul străin, se törnă în ochi apă de gomă căldicică, său cu albuș de ou; aceste materii invěluie corpul și es cu el afară. Dacă nici cu această nu reușesce, se ia uă pենă său uă pensulă și se moie în miere, în sirop ori în albuș de ou, său se ia un sul de hârtie, se moie în scuipat și se șterge pleopa. Dacă corpul străin este înfipt în membranele ochiului, se trage încetinel cu uă cimbistră; când ęnsę tragerea presintă őr-care greutate, este mult mai bine a se adresa la un chirurg special. Când a intrat în ochi var său potasă, său cenușă, să se facă îndată spělături cu apă amestecată cu oțet, pentru a curăți și a nimici îndată puterea lor arđetóre; decât va fi un acid, se vor face spělături cu clăbuc de săpun, cu apă de nalbă, și cel mai nemerit cu albuș de ou. Schinteiele de fer se extrag cu amnare magnetisate (amnare care fură acul).

Corpă străină în urechi. — Conductul auditiv, care merge de la scoica urechii până la tobiță, este locul unde se formază seú unde se pot pune corpă străină veniți din afară. Cel mai obicnuit corp străin este *cerumenul* (cleiul urechii) care, decă nu se curăță des, se adună, se întăresce și întoemăi ca un dop astupă canalul și aduce surdenea, ceea ce se întemplă mai cu sémă la bētrăniî neglijenți. Acéstă materiă se curăță cu uă urechelniță și se scóte afară, ér când este prea tare, se móie cu uleiuri cáldicele: unt de migdale, unt de măselariță, unt prospēt, etc. Cu chipul acesta, se pot vindeca îndată ómenii cari aú fost surđi mai multă an. Chiagurile de sânge și puroiul din urechiă se curăță prin spělături cu apă de nalbă seú cu apă curată cáldicică.

Altă dată. corpă străină se întrodue în urechi, ceea ce se observă mai cu sémă la copiú cari, jucându-se, își întrodue în urechi corpă *tară*, precum sunt simbură de ciresi, de roșcove, cafea, alice, etc., seú corpă *moi* precum sunt mieđul de pâine, bucățele de fructe, etc., seú corpă cari se topesc, precum bucăți de sacchăr, de pământ, etc., oră corpă cari se umflă, precum sunt mazerea. fasolea, căței de usturoiú, etc., seú corpă tari și fragili, precum sunt: mărgelele și urmuzul. Din cauza acestor corpă străini, resultă dureră fórte vii și adesea delir.

Când un corp întrodus în urechiă este mai în afară și tare, se prinde cu degetele seú cu uă cimbistră, seú se întrodue pe lângă dēnsul uă urechelniță, servindu-se cu ea ca de uă pirghie, și se scóte afară. Acéstă mișcare trebuie făcută cu băgare de sémă, ca să nu se împingă corpul înăuntru. Când corpul străin este adânc aședat-să nu se servescă cineva nici de cimbistră, nici de ure-

chelniță, căci cu acestea se pot produce dureri și inflamații ale canalului, cari fac scoterea ulterioară mai anevoioasă; chiar chirurgii cei mai abili pot întâmpina adesea mari greutăți la scoterea acestor corpuri. Vom arăta aici două proceduri pentru scoterea acestor corpuri din urechiă: dacă corpul este tare și mic, se injectează în urechiă, cu uă tulumbă, unt de migdale seacă unt de lemn, și apoi se pune capul pe urechia pătimașiă. Dacă ast-fel nu reușește, se aplică pe urechiă uă bucată de marmură, pe care lovesce cu un ciocănel seacă cu uă chiăiă, producând ast-fel în urechiă nisce sguduituri prin care se deslipește corpul străin și care ese afară. Corpuri mai voluminoși se pot scote prin injecțiuni puternice cu apă, făcute cu uă tulumbă; cu acēsta se pōte continua mai multe zile, fără a produce inflamația canalului care, la cas de a necesita chiāmarea chirurgului, ar fi uă mare pedică pentru scoterea corpului străin. Câte uă dată pot chiar unele animale *intra în urechiă*, precum urechelnițe, purici, păduchi de lemn (stelnițe, ploșnițe), seacă vermii de musce cari se pot scote prin injecțiuni cu unt de lemn seacă de migdale, seacă cu lapte (pentru urechelniță) și cu carne imputită, aplicată pe urechiă, pentru viernii de musce.

Corpuri străini în nas. — Se pot introduce în nas aceiași corpuri ca și în urechi: ei mai cu sēmă se observă adesea la copii. Durerile și stricăciunile ce produc sunt mai puțin periculoase de cât la urechi; cu tōte acestea, pot pricinui inflamația și umflarea nasului, și chiar supurațiuni întinse. Prin urmare, cu cât vor fi mai răpede scoși, cu atât e mai bine.

Ca și pentru urechi, recomandăm persōnelor străine de medicină a nu căuta să scotă corpuri străine din nas cu

cimbistre seû cu alte instrumente, mai cu sêmă când sunt în fundul nasului. Vom arêta aci ceia ce este mai bine de făcut în diferite casuri : decă obiectul este la intrarea nărilor, se va apuca cu uă cimbră seû se va lua pe din napoi cu uă urechelniță, și în tot cazul se va stringe nasul mai sus cu degetele, seû cu uă crăcană ori clește de lemn despicate, ca să nu împingă corpul străin mai departe. Decă corpul străin este mai adunc, se va îndemna individul ca să își sufle nasul, seû i se va pune în narea infundată puțin tabac ca să strănute, și, ca să se înlesnescă alunecarea, se va turna în nără puțin unt de lemn seû de migdale. Decă aceste mijlôce nu reușesc, trebuie să se adreseze la un chirurg.

Corpî străini în œsophag (înghițitóre). — Esofagul este canalul membranos prin care se ducă bucatele și bœuturile în stomac. La persónele lacome, și la copii, în timpul jocului, se întâmplă de înghițu corpî tari sau prea mari cari, neputând trece, se opresc în acest canal, de unde rezultă dureri, și mai cu sêmă, când corpî au colțuri sau când inecatul are oticirî. Când corpî sunt prea mari, pătimașul adesea se astupă în gât. Ast-fel s'a observat că se opresc în esofag bucăți de ôse seû de sgârciuri, bucăți de carne, coji de pâine, ôse de pesce, ace, simburî de fructe, țipligi de lemn, etc. Altă dată se introduc din întâmplare, sau într'adins de către fanfaroni piese de monete, cuțite, fôrfece, furculițe, oue tari înghițite cu ghiócea lor, castane, etc.

Cei mai frecuenți corpî găsiți în esofag sunt : ôsele de pesce, ôsele din bucate, cojile de pâine, etc. Acestia se înfig adesea la intrarea esofagului și se simt cu degetul introdus dinapoi a omșorului; pentru a i scóte, se va des-

chide gura mare și se va pune între dinți un dop de plută, pentru ca în mișcările involuntare, pacientul să nu musce degetul introdus în gât. Alte ori, trebuie a ne servi de pensete; și fiind că această operație cere uă mare abilitate, se vor adresa la chirurg. Obiceiul de a înghiți coji de pâine, uă smochină, uă prună fără sâmbure, cu scopul de a împinge corpi tari în stomac, fiind foarte periculos, povățuim să nu se întrebuinteze ci să caute a provoca mai bine vărsături, gădelând omușorul cu degetul său cu uă pană, bând apă caldă său luând un medicament care provacă vărsături. Dacă pot să înghiță apă, să bea un pahar de unt de lemn care produce vărsătură și înlesnesce alunecarea corpului străin înapoi. Acestea sunt medilócele ce trebuiesc aplicate de persoanele cari nu cunosc medicina și, în cas când nu reușesc cu elle pentru a scóte corpi străini din esofag, să se adreseze la abilitatea chirurgului.

Corpi străini în larynge (*beregată, resuflátore*). — În cel mai mare număr de casuri, acești corpi intră în căile respirației prin gură, pîntr' uă mișcare de înghițire intreruptă, pîntr'un acces de tuse, dintr' uă spaimă, etc.: alte ori sunt obiectele, cari fiind aruncate de unii în aer, caută a le prinde în gură. Ast-fel se pot introduce în laringe bobe de fasole, de mazere, mieșuri de nucă, piese de monete, etc., licuidele se pot asemenea introduce în laringe, dară elle se pot scóte repede prin tușire, care câte uă dată este foarte violentă și sufocantă (nábușítore). Îndată ce se produce tuse și sufocație, după înghițirea unui corp tare, să se chieime în grab chirurgul, căci adesea ori asemenea corpi nu se pot scóte de cât pîntr' uă operație, deschidénd laringele.

Până la sosirea chirurgului trebuie a se lua măsurile următoare : când prin tuse nu scóte afară corpul străin, să se culce pacientul cu fața în jos și cu capul și mai jos de cât trupul. Atunci, corpul străin, mai cu sémă când e greu, precum este uă monetă, va putea cădea din laringe în gură. Acéstă cădere se póte inlesni lovind cu pumnul în spatele pacientului. De și reușesce câte uă dată, acéstă manoperă nu trebuie prelungită mai mult de un minut. Dēcă cu acest meșiloc corpul străin se opresce la partea de sus a laringelui și produce sufocare, trebuie îndată să se rădice pacientul în picioare. Dēcă corpul a fost mare și móle, să nu se încerce acest meșiloc, căci el. oprindu-se la partea de sus a laringelui, împedică cu desăvirșire intrarea aerului și năbușesce pe pacient. Mai repet că acest procedeu să nu se întrebuinteze de cât pentru corpi micí, greí și tari, precum simburí de cireșe, alice de plumb și monete micí.

Věrsăturile și strănutăturile cari s'aú recomandat de unii, nu inlesnesc eșirea corpurilor streiní, pentru că sgu-duiturile ce se produc nu se întind până în laringe și ast-fel efectele lor remân mai tot-d'auna fără folos. Cel mai sigur lucru pentru a scăpa pe pacient este operația.

Cystită cantharidienă, (inflamația bēșicii udului, din cauza gândăceilor). — Dupē bētură de gândăcei saú dupē uă vesicătore, se arată adesea uă mare greutate la facerea udului care, câte uă dată, este amestecat cu sânge, in-soțită de colicí, și de dureri nesuferite în partea de jos a pântecelui. — Dēcă visicătorea este cauza, se va presăra cu praf de camphor, iar de bēut se vor da tisane emolien-te și cataplasme pe partea inferióră a ventrei. Acest accident nu are nicí un pericol pentru sánătatea pacientului.

Coryza acută (*guturaiă de creer*). — Inflamație catarală a mucósei nasului, ea se mai numește și *rinită*. Câte uă dată provine din cauza corpilor iritanți intrați în nas, dară mai des provine din impresiunea frigului asupra unei regiuni a corpului pe uă parte foarte depărtată, mai cu sémă din răcirea capului și a picioarelor. Mersul ei este, ca în tóte inflamațiile mucóselor, și mucul excretat ia tóte schimbările ca și în cele-l-alte catare. El are uă durată de 4—8 zile și se vindecă adesea de sine.

La început se va combate printr'uă baie de picioare foarte caldă în timp de 5 minute, puindu-se în ea și uă mână de muștar. Lângă baia pacientului să fie și un scaun, căci el stând în picioare, îi pòte veni ameteală. Inspirațiile de amoniac, de fum de hârtie și de sachar sunt foarte bune, pentru a face să înceteze sau să diminueie inflamația mucósei nasului. Morfina și subnitratul de bismuth pentru prisat la începutul afecțiunei, este cel mai bun meșloc pentru a face să înceteze durerea și uscăciunea nasului, pentru acésta se dă: morfină 0,05 grame și sub-nitrat de bismuth 3,00 grame, pentru ómenī mari.

Cramp, (*spasmu*). — Din cuvântul german *Krampf*, care însemnéază uă contracție durerósă și fără voe a muschilor, având uă durată foarte scurtă. Acésta se combate prin frecături, prin apăsare, prin răcélă și prin întindere silită a membrului. (*V. Spasme*).

Crampe de stomac. — Având uă origină foarte diferită, se potolesc prin apă saccharată cu câte-va picături de laudan. — Suferințele ce se vor mai arăta se vor îngriji pe urină.

Crisă. — De la grecescul *κρίσειν*. Acest cuvint se aplică la unele fenomene, prin care se termină lupta între puterea

naturei și a suferinței. Schimbări ce se arată în cursul unor afecțiuni și se anunță prin câte-va semne particulare, precum este uă excrețiune abondentă, uă hemoragie considerabilă, nădușeli, un deposit în ud, etc. Uă erisă se dice *perfectă*, când aduce pe pacient îndată la convalescență, și *imperfectă*, când produce numai uă ușurare. Ea pôte fi *salutară* sau *fatală*, după rezultate.

Crise nervoase. — 1. Îndată ce se arăt aceste afecțiuni, se vor desface ori-ce legături cari împedică circulația și respirația; 2. Se va pune pacientul în poziție așa ca să nu se lovască; 3. Cu răbdare va adăsta să trecă crisa; 4. Pe urmă se va da de bcut pacientului un pahar de apă cu dulcătă sau ciaiū de flóre de teiū.

Crup (gușter). — Inflamație specifică a laringelui, tot d'auna însoțită de nisce false membrane care se arată în locurile umede, ploioșe și atacând mai cu sēmă copiii de la 1—8 ani.

Acēsta este cea mai înspăimântătoare afecțiune, cea mai înșelătoare și aceea care se arată mai cu repediciune. În timpul nopței, copilul cel mai sănătos în ziua trecută, se simpte că sufocă (se astupă în gūt), el deschide nisce ochi sperioși, tușesce, și țipetele lui cele răgușite îi rup inima; sufocația și accesul de tuse încetază. dară revinū mai cu furie peste câte-va ore. Afecțiunea manifestându-se și medicul fiind departe, negreșit că nu va veni de cât prea târziū, *dară va trebui să vind.*

Răgușela vocii, la copii, se arată în mai multe afecțiuni ale gūtului, dară care, cu tôte acestea, nu sunt tôte gușter. Din đece casuri pretinse gușter, pôte numai unul este adevărat, cele-l-alte sunt presupuse de familie ca

crup și numai din cauza friceii ce cu drept cuvânt aŭ de această maladiă.

Dacă mamele ar lua de la început, măsurile următoare, negreșit că mortalitatea ar fi cu mult mai mică după cum este: Îndată ce va aŭdi că vocea copilului este răgușită din cauza gușterului, să-ı dea la fie care quart de oră uă lingură de apă cu sacchar și cu 3—4 picături de perchlorur de fer, va da asemenea copilului să bea des, să nu ı lase să dórma, să-ı ude gútul la fie care cincı minute cu apă cu sacchar, și să nu ıneeteze tratamentul, orı cât s'ar părea că chinuesce pe copil, până ce vocea va reveni. Se pöte da ast-fel copilului să bea până la cincı sute picături de perchlorur de fer in timp de mai multe zile, fără nicı uă temere; limba copilului se va sfoegi, mucösa gurei va deveni négră, dară va scăpa copilul. Dacă afecțiunea se agravează, va căuta a consulta un medic special, care singur va lua măsurile ce va crede mai bune. La început va mai da ca să și verse.

În timpul din urmă s'a recomandat förte mult a da bromur de potasiŭ până la 4 grame pe zi, chloral hydrat 1—4 grame sau aménduoë de uă dată.

D.

Dalac. (*carbunculus*). — Afecțiune virulentă, care consistă intr'uă stricare generală a sângelui, uă slăbiciune generalisată a puterilor, însoțită de formațiunea unei sau mai multor bube pe pellea aceleeași persöne, formând dalacul sau cărbunele. El se arată tot-d'auna după ce tot corpul este infectat. Dalacul de la animale se transmite

la om prin introducerea materiilor infectate în corpul lui, printr'ua rănă, și ast-fel se transformă în bubă rea.

D. D. Pasteur și Toussaint au arătat că, cauza care produce dalacul este un parazit introdus în sângele animalelor, numit *Bacterid*. Dalacul se transmite la animale mai cu seamă prin rănilor ce 'și fac în gură, mâncând nutreț înțepător precum sunt ghimpi, pléva, și iarba saũ fénul cu nisip. Dalacul este ua afecțiune mortală. (*V. buba rea*).

Dartre (*Erpes*). Vine din grecescul. *έρπης*, care va să dică jupuitură. — Se numesc dartre nisce afecțiuni pe pelle caracterisate prin erupții de diferite naturi (vesiculose, și pustulose, urmate de nisce coji, mai mult séu mai puțin gróse, de ridicături soldóse, etc.), dară mai cu seamă sunt remarcabile prin persistența lor și prin aplecarea ce au de a se întinde de la un loc la altul și a se preface dintr'ua formă într'alta. Tratamentul este fórté greú de făcut, el este mai mult general de cât local și se compune din curățenii ale mațellor, ale pellei și ale sângelui. Cel mai sigur tratament este cu băile de ape minerale precum sunt cele de la Balta albă, de la Lacul sărat lângă Brăila, de la Pucioșa, Călimănesci, etc. (*V. Spurcăciunc*).

Degerătură. — 1. Tratamentul preservativ consistă în a obicínui extremitățile cu frigul, copiú carú vin din frig să nu se apropie de foc, ci să 'și spele mâinele cu apă rece; 2. Tratamentul curativ se va face prin spélături tonice, astringente, căldisóre; iar nóptea se va presăra părțile degerate cu făină uscată. Când degerătura este înaintată se va freca cu zăpadă și nici ua dată cu căldură, căci se vor perde și rămășițele de viață ce ar mai exista.

Delir. De la latinescul *delirium*, ceea ce înseamnă eșit din minți sau din starea normală. — Acastă stare este uă mare turburare a minților. Delirul însoțesce mai tot-dé-una afecțiunile grave ale creerului, iar câte uă dată el pôte fi numai de natură nervósă, fără ver uă lesiune apreciabilă. Ca tratament se va așeđa pacientul așa în cât să nu supere pe alții, a'ı da doctoriı pototitóre și revulsive, precum sunt curățeniile, dușile reci, vesicătorile, panglica la cefă, bromurul de potasiu, chloralul, morfina, dară mai nainte de tôte să trimită și după medic.

Demență (Nebunie). — Este tot-d'auna periculos de a avea un nebun în casă, căci este rău, atât pentru densusul cât și pentru cei-lalți ai casei. Pôte diumătate din alienați s'ar tãmădui, decă i-ar duce de la început în asiluri speciale. Celler mai multe accidente, cauate de nebuni, provin de acolo că rudele nu îndrăsnesc a'ı contraria. ci le îndeplinesc tôte capriciurile și se înduplecă la amenințările lor.

Decă voesci a nu te teme de un nebun, să te u'iți fix în ochii lui și să'l faci să înțelégă că el nu este nici mai puternic nici stăpân. Înaintea unui nebun, fie chiar furios, să nu tremuri; fă'l să simță puterea ta și fi sigur că'l vei stăpâni tot-d'auna. Dară, după cum am đis, mai cu sémă în interesul familiei și al lui, trebuesce a fi condus cât se pôte de repede într'un asil de alienați.

Diarrhœa (Urdinare). — Adesea se confundă sub acest nume diferite afecțiuni, cari nu au nimic de comun, de cât frecuența eșirilor la scaun și licuiditatea materiilor scóse. Diareea nu este, în celler mai multe casuri, de cât un simptom al unei enterite sau al creșterei anormale

a secrețiunilor mucóseî intestinale, însoțită sau nu de dureri cu tăeturî. Se va ține pacientul la căldură, la odihnă, va lua hrană regulată, nu i se va da nici legume nici feculente (verđișóră, fasolică, morcovî, etc.), să nu bea apă multă, și mai cu sémă lucruri reci și limonade; iar materiile scóse se vor arunca departe de camera unde pacientul șade, care se va aera bine și se va chema medicul în ajutor.

Dothienanterie, din *δοθίην*, rădicătură, și *έντερον*, intestine, mațe. (*V. Febra typhoidă, [lungóre]*).

Dysenterie, (*urđinare cu sânge*), rău đisă *lisenterie*. — Flegmasie intestinală, ale căria caractere principate consistă în evacuațiunî frecvente de materî sanguinolente, mucóse séu amestecate cu puroiú, însoțite de tăeturî în páncece și cu simțire de arsură în tótă lungimea colonului. Disenteria nu este numai uă colită intensă, ea are caractere speciale endemice și epidemice. Ea se arată mai cu sémă în timpurile umede, în văi și unde sunt bălți infecte, adesea în temniți și în tabere, din causă că ómenii sunt rău hrániți și adăpostiți: adesea ia un caracter epidemic și mulți autori o consideră ca contagiósă. Tratatamentul este mai mult evacuant de cât antiflogistic. Până la venirea medicului va pune pe pacient la căldură, îi va da de la început unt de recină, îi va da hrană regulată și lesne de mistuit (bulion, lapte, ouă), fără legume, nici béuturi acidulate și reci, va da un ciaiú de viș cu cuișóre, scortişóre, lámăie și sacchar sorbit ferbinte și i se vor pune cataplasme laudanisate pe páncece,

Dyspepsie, din *δύς*, greutate, și *πέψις*, digestie. (*V. digestie*).

Dysphagie. — Din *δύς*, greutate și *φαγεῖν*, a mânca, sau

greutate de a înghiți, fenomen ce se arată în multe afecțiuni ale gâtului. (*V. angină*).

Dyspnœa (*d'spnee*). — Din δῶς, greutate, și πνεῖν, a respira (*V. asthma*)

Dysurie, (*greutate de a face udul*). — Acesta este un simptom comun al mai multor afecțiuni.

În orî-ce cas, se pot întrebuița, până la sosirea medicului, cataplasme deasupra pragului și băi calde prelungite, de ședut sau generale.

Diphtherie sau *diphtherită*. — Din grecescul διφθέρρα. membrană sau foiță. Acest nume s'a dat de Bretonneau la uă afecțiune însemnată prin formarea de pelicule pe diferite membrane mucose, dară mai cu sēma pe acelea din gură. din gât și din țevile respirației, un fel de turtele ca de smântână, neregulate, mai mult sau mai puțin grose, albe, bătând în galbin și indetul de tarî (*V. angina diphtherică*).

Echymosă. — Din ἐκ afară, și χυμός suc. Pată neagră formată din esirea sângelui din vine sub pelle (*văzi contuziuni*).

Emphysema. Din ἐν și φούξ, umflare (*V. asthma*).

Euterita copiilor (*inflamația mațelor*). — Provine din schimbare de regim. mâncare de sosuri și de carne, din vin și băuturi iritante; doctoriile contra limbricilor și purgativele repetate sunt mai adesea singura cauză a acestei inflamații; 1. Va da regim dulce și cu lapte; 2. mișcări puține, și decă afecțiunea este mai gravă, să stea copilul culcat; 3. Cataplasme moi pe pânțec; 4. Nu va da de mâncare lucruri făinoase (fasole, mazere,

prăjituri, etc.): 5. Să-îdea laptele nefert fără a-l amesteca cu altă băutură.

Entorsă (din latinescul *intortus*, răsucire, *gîimătate de scrintelă*) e cunoscută sub numele de călcare rea, de sucierea piciorului. Se vindecă foarte repede, decă se pune de la început piciorul în apă rece: se vor face fricțiuni și frământături ale piciorului, ca să se răspîndescă sângele ce ar putea proveni din ruperea unor vase mici, cauzată din răsucirea prea mare a piciorului, ca acesta să nu se închiăge în medîlocul cărnurilor. Băile și malaxarea (frământătura) piciorului să se urmeze până ce dispăre dureră. ceea ce s'ar putea întimpla să fie de la una până la cinci ore, după gravitatea entorsei. După acesta se va face un bandagiū pe care îl va stropi adesea cu apă simplă sau amestecată cu spirt de camfor, sau cu apă de plumb ori cu tinctură de arnica.

Nu trebuie a confunda entorsa cu adevărata scrintitură. nici cu frântura óselor. căci frământătura piciorului este mai mult periculoasă de cât folositoare, și, pentru a se feri de a comite vrîuă asemenea greșelă vătămătoare, este mai bine să se consulte un medic.

Epilepsia (*Spasmuri, bóla copiilor*). — Este caracterisată prin atacuri repetate cu mișcări convulsive ale membrilor, cu policele înduoite în palma mîinilor, strînse de către cele-lalte degete. și cu spumă la gură. Să nu caute a face să trecă accesul de epilepsie, căci din contră el se va agrava. Pacientul să se pună în poziție ca să nu și facă nici un rău. Unii epileptici sunt înscințați de mai nainte prin nisce simptome particulare numite *aura*, cum că are să le vie atacul, atunci ei iați tóte îngrijirile pentru a nu cădea sau a'și face vre un rău, dară

sunt cei mai mulți epileptici nenorociți cari cad de uă dată fără veste, și pe aceștia mai cu sémă trebuie să i ferescă asistenții.

Epistaxis, din *epistazo*, a curge cu picătura (*scurgere de sânge din nas*). — Se va aplica oblojeli reci la cefă și pe spate sau pe părțile genitale. Se va face compresia unei arterii principale de la un membru, mai cu sémă de la brațe, prin care se produce oprirea sângelui. S'a vădit adesea oprirea sângelui din nas puiud pe spate uă chiăle rece sau ridicând mâinile pe cap. Dcă aceste međilóce nu reușesc și dcă scurgerea *devine* amenințătoare, să tragă pacientul pe nas apă pe perchlorur de fer, de una la sută sau apă amestecată cu spirt și să cheme medicul.

Erysipel (*Brâncă, Orbalsulu*) din vorba grécă *éroveiv* a trage și *πελας*, vecinătate, a duce în vecinătate. — Acéstă afecțiune este uă inflamație superficială a pellei, cu multă căldură generală, cu întinderea pellei, umflătură, durere și căldură locală, cu roșetă bătând puțin în galbin, cu marginile în formă de cartă geografică, perind când apasă cu degetul și revenind îndată ce se ridică acesta. Adesea se arată bēșicii pe partea afectată. Mersul este acut, și ține de la 10—12 zile. Unele forme de erisipel s'aū considerat ca contagióse. Se deosebesc mai multe feluri de erisipel: *E. flegmonos*, când este și inflamația țesăturii celulare de sub pelle. — *E. pustulos.* și *E. gangrenos.* — Acéstă varietate se arată mai cu sémă la animalele cu lână și la porci, și pe care autorii o consideră ca contagiósă. Va acoperi cu humbac partea corpului care este apucată de brâncă, cu tóte că și acesta nu este un međiloc sigur; dară, pentru că acéstă afecțiune este

forte gravă, de aceea să se reclame repede ajutorul medicului.

Erythemul părților genitale la copii, de la grec. ἐρυθμα roșeță (*opărêlă*). — Acesta este uă roșeță ce se arată la copii din cauza diareei sau a unei afecțiuni speciale.

Erythemul este adesea un semn ce ne arată că are să se ivescă uă afecțiune a gurei numită limbariță sau *muquet*. În toate casurile se vor face spălături căldicele, și se va presăra părțile cu praf de lycopodiū și se va întreține locul afectat în starea cea mai curată. Băi desă căldicele și cu scrobélă în timp de Țece minute fie-care.

Eschara, de la grec. ἐσχάρα, cōje. — Un fel de sgaibă tare cenușie, ócheșe sau négră, care rămâne după uă gangrenă sau după ardere.

Escoriații (*sgârâituri*, *jupuituri*). — Partea jupuită să fie apêrată de contactul aerului, acoperind'o cu un corp gras sau lipicios : alifie, glycerină sau gelatină de fructe.

F.

Febra, din latinul *fervere*, a ferbe, a încălđi. — Acestă stare morbidă este uă stricare a sănătăței care se cunoșce după uă nemulțumire generală, ce are pacientul, cu durere de cap, arsură mare a pellei, și cu uă iuțelă neobicinuită a pulsului. Ea însoșce uă mulțime de afecțiuni locale, mai cu sémă pe acelea cari au uă natură inflamátore, sau pôte fi chiar fără acestea, și atnci se numesce *febră esențială*. Acestă pôte fi de duoē feluri, *continuă* și *intermitentă* sau cu accese.

Celle continue se impart în duoē clase :

1. Classă. *Febre ușóre* : a) *ephemere*, de scurtă durată, b) *inflamatorii*, și c) *bilióse*.

Tratamentul febrei este mai cu seamă odihnă în pat, dietă, băuturi recititoare sau dulci; — pentru durerea de cap, când există, se vor da băi de picioare, muștare; dacă nu iasă la privată, se va pune clistir, se va da curățenie, iar crizele vor fi ajutate: nădușala prin sudorifice; urina prin diuretice.

2. Classă. *Febre grave* — febra tifoidă, (V. această afecțiune).

Febră intermitentă, (*friguri*) — Numele chiar al acestei afecțiuni arată că ea vine și dispare pe rând la intervale mai mult sau mai puțin depărtate, iar între accese nu mai este nici uă rămașiță de căldură sau frig. Acest interval se numește *apirexic*. Dacă accesul se arată în toate zilele, febra se numește *quotidiană*, dacă uă zi este și una nu, se numește *terțe*. Acesta prezintă varietățile de *duplu-terțe*, *terțe-duplu*, *hemitritee* (febră cuartană cu febră terțe).

Un acces de friguri se compune din trei perioade: *frig*, *căldură* și *nădușală*.

Să învălească pe pacient în timpul frigului, și să i dea un pahăruț de rom, care adesea scurteză accesul.

Cârpe calde pe stomac și băuturi calde, după plăcerea suferindului. În timpul căldurii îl va descoperi cu incele și să nu se încerce a i tăia repede nădușală.

Nu va mânca nimic în tot timpul accesului.

Când capul se congestionază, și dacă are durere de cap, mai cu seamă dacă delirul începe, să nu aibă frică a da un gram de sulfat de chinină în 3 pachete sau în poțiune, luat în 5 doze la 5 minute de interval. Acesta este singurul cas în care este imperios recomandat a se da sulfatul de chinină în timpul accesului, pentru a în-

pedica venirea unui al doilea acces *periculos*, pentru că mai tot-deuna produce mórtea. Afară de această împrejurare, în care îngrijitorii pot da sulfatul de chinină, până ce va veni medicul, sunt și accesele obișnuite, însă atunci să se administreze medicamentul cât se va putea mai depărtat de acces.

Flictene (*Vedî bēșici*).

Fractura, de la latinul *fractura. frângere* (Ruperea osului). — Frântura osului pöte fi transversală (de a curmeișul) sëu în lungul osului. Frânturile oblice (ca gura clarinetului), sunt acelea care produc cele mai mari diformități. Câte uă dată una din țândări, lucrând ca un instrument înțepător, străpunge țesăturile și se arată afară prin pelle. Acesta se numește uă fractură complicată cu rană și cu eșirea osului.

Un os se pöte frânge în mai multe locuri de uă dată.

Semnele principale ale unei ruperi de os sunt : durere, diformitate. pacientul nu se pöte servi cu membrul și crepitație (simțire de trosnituri ușore). Îndată ce se constat simptomele de mai sus, să se puie suferindul în nemiscare, și, decă este a'l transporta, corpul să' fie apucat pe brace, pe când membrul frânt să fie apucat de asupra și de sub frântură, și se va ține în tot cursul transportului în aceiași pozițiune, așa ca țândările să nu înțepe părțile moi, căci produc dureri mari, scurgeri de sânge și ruperea firelor nervöse, cause care pot da nascere la accidente consecutive mai mult sëu mai puțin grave, precum este tetanosul. Se vor aplica comprese cu apă rece în permanență pe membrul rupt, până la sosirea medicului, carele va indica tratamentul cuvenit.

Decă frântura este complicată de rană cu eșirea öse-

lor, un ajutor să apuce de rădăcina membrului și un altul să apuce de căpătâiul lui cu mâinile și să tragă unul într-una parte și altul în ceea-altă, iar cel mai priceput să potrivască oșele până vor intra la locul lor, căci nu trebuie să se lase multă vreme oșele să rămâie în contact cu aerul. După acesta să se tórne continuu apă rece, dară să nu se pună numai comprese cu apă.

Fracturile cóstelor și ale capului, expun adesea la pericole fôrte seriose. În orî-ce cas presenta unui medic este neapêrat trebuinciosă, pentru a preintîmpina nisce nemulțumiri ce ar putea resulta din neingrijire.

Frison. Tortur de frig ce se arată în timpul afecțiunilor. — 1. A acoperi pe suferind; — 2. A'î da bêturi calde în timpul accesului; — 3. Va nota tóte întîmplările ce se vor ivi spre a le arăta medicului.

Furuncul (buboiu). — Inflamația câtor-va prelungiri ale țesăturii celulare cari pătrund până în structura pellei. Dêcă se lasă la natură, el se termină prin eșirea unui simbure numit inima seú *burbionul*. La început se pôte preintîmpina formarea buboiului prin aplicarea unei lipitorî pe virful umflăturii, mai târziu, lipitorile să se pună pe marginea umflăturii; apoi cataplasme emoliente și căldicele de țărițe. Pentru a înlesni supurația se pôte aplica plasture de diachilon, cataplasme de făină de in seú de cêpă còptă pe spuză. Când s'a copt buboiul să'l stórcă, ca să iasă inima seú să 'l taie, și rana să se prîmenescă ca orî ce altă rană.

G.

Galactorrhœe, Scurgere de lapte. — Pentru a împedica scurgerea laptelui, se vor da cêiuri de ismă, de trestie

(*calamus odoratus*), pervenche (*Vineța pervinca*, Toanfir său merișor care înfloresce) (1) de putrigaiu (*agaricus albus*), de viță sălbatică (*brionia*); medicamente iodate, sulfuröse, aplicați pe țite de preparații cu așon, cu mătrăgună, cu zirnotă (*solanum niger*), sulfat de potasă până la 4 grame, compresie făcută peste straturile de humbac, colodiū elastic (colodiū cu unt de rincin părți eguale)⁶, în fine legătura țitelor în sus și asupra peptului (*V. Scurgere de lapte*).

Gălbinare. — Colorație galbină a pielii și a ochilor, din cauză că părțile din care se compune bila (fierea, veninul) sunt trecute în sânge.

Uă dată cu colorea galbină există și slăbiciune, scârbă pentru bucate, udul gros și roșcat, etc. Căuzele care produc gălbina sunt foarte multe; mai tot-deuna ea provine din cauza unei afecțiuni a ficatului; adesea din cauza unei emoții vii, *intristare* său bucurie. Trăatamentul consistă în a combate tot-deuna cauza care a produs gălbina. În orî-ce cas se vor da băuturi curățitoare, limonadă, curățenii ușuri; apă de Buda, apă de Sedlitz, băi căldicele, un regim recoritor, legumi verđi, fructe cöpte, etc. Când gălbina vine din piatră la ficat, se va da apă de Vichy, de Karlsbad, etc., și picături de poftă de mâncare (eter) în dosă mare, până la 100 picături și mai mult pe zi. — (*V. Icter*).

Gangrena. din grecescul γράω, a mânca. — Mörtea unei părți öre-care a corpului, care se răcesce, devine nesimțitoare; mai tot-deuna öcheșe său negră și care nu în-

(1). Acésta este uă plantă vivace, cu trunchiul erbos, cu flörea albastră în formă de pîlnie cu cincî despărțiturî, și cu care se face ornamentu prin grădinî și la morminte.

târzie a cădea în putrețire. (V. *Serpigea*, *Combustie Dulac*, *Degerătura*, *Bubi rea*).

Gastralgie, durere de stomac, neuralgie. — În timpul accesului, se vor aplica asupra stomacului oblojeți calde. se vor da de băut preparate cu afion; dacă sunt vărsături, se va pune un clistir mic cu 10—15 picături din vinul cu afion al lui Sydenham și care, la trebuință, se va mei repeta; celiuri ușuri de mușetel, de flori de tei, său de foi de portocale, luate reci și cu înghițitura. Dacă accesul devine lung, se vor da băi întregi căldicele, băuturi cu eter său cu chloroform, aplicații de chloroform pe stomac și chiar visicături, fosfat de var, iodur și perchlorur de fer, injecții sub pelle cu 5—10 picături din uă soluție de morfină de 1 la 30, iar pe regiunea stomacului se vor face pulberisații cu eter.

Gastrorrhagie. — (V. *Vărsături de sânge*).

Grăsimă. — Pentru a se tămădui de grăsime, trebuie a face multă umblare dimineața pe jos în timp cel puțin de uă oră, de la 4—8 kilometre, socoțite cu numărătorul pasurilor. Ca regim, se va feri de a bea multă apă, sub crî-ce formă ar fi ea, nici a mânca bucate făinoșe precum sunt fasolea, mazêrea, hntea, etc., care reclamă multă apă pentru a fi mistuite. Va mânca mai mult carne săcă, mai cu sémă de pasere. Dimineața nu va lua nimic său cel mult uă cafea nêgră cu pâne prăjită său cu un bis-copt. Pescele este bun de mâncat, asemenea cartofii sunt buni. Vinul curat său cu puțină apă, cafea nêgră, va face hidroterapie, băi reci de gârlă și de apă de mare. Va lua curățeni țari, precum este apă de Marienbad, de Karlsbad, etc., va lua asemenea resină de Scamoneea și de Jalapa. În timpii din urmă, s'a re-

comandat foarte mult extractul licuid al fucului visiculos și s'a vădut că persoanele care au luat acest medicament au scădut în timp de 9 săptămâni cu 20 funți din greutatea lor normală (*V. Obesitate*).

Gută (accese de). — Această afecțiune se poate moșteni de la părinți s'eu se poate căpăta în timpul vieții; ea nu se arată nici uă dată înainte de 35 ani. Gutta începe prin degetul cel mare de la picior. Când atacă piciorul se numește *Podagră*, la genuche, *gonagră* și când este la mâni, *chiragră*. Gutta poate ataca creierul, plămâni, inima, ficatul, stomacul, etc. Gutoșii au incheieturile cu noduri prin depozite vâroșe.

Acesta este uă afecțiune însoțită tot-deuna de uă secrețiune abondentă de acid uric. Udul după acces, arată într'un mod neînduoios uă cantitate mare de acid uric, care i dă uă coloare roșie. Se va spune gutoșilor să pună udă într'un pahar cu scaun și să mōie într'ensul un fir de ață în timp de mai multe ore și, decă acidul uric va fi prea mult, se va depune pe fir în formă de ace.

Prin acest procedeu s'ar putea cunōșce decă are să vie accesul de gută și s'ar putea preîntâmpina prin hēuturi de ape alcaline și mai cu sēmă apele de Vichy. Gutoșii să se ferescă de a bea vin și alte spirtose: puțină grăsime și multe legumi în hrană, însă să nu mănance măcriș; să se ferescă de umiditate și de schimbările repeđi de temperatură; să umble mult în aer curat; să întrețină puțină nădușelă a pellei prin îmbrăcăminte de lână, chiar pe timpul călduros vara.

Flanela de bumbac este mai puțin folositore ca cea de lână, fiind că ea este mai bună conducătoare a căldurei și absorbte mai cu înlesnire transpirația. În timpul acce-

sului, să se păzescă de a lua specificile prea mult recomandate, căci prin câte-va ore de ușurare cu asemenea doctorii, nu se vindecă gutta și ast-fel pacienții, încredându-se acestor medicamente, nu fac tratamentul recomandat și pot să-și piardă viața.

H.

Hæmatemesa. — (*V. Vărsătură cu sânge*).

Hæmoptysie. — (*V. Scuipare cu sânge*).

Hæmorrhagie. (*Scurgere de sânge*). — Mai obicinuit este curgerea de sânge din nas (*Epistaxis*); scuipare de sânge (*Hæmoptisie*); vărsarea de sânge din stomac (*Hæmatemesa*); urinarea cu sânge (*Hæmaturia*); pierderea de sânge prin intestine (*Enterorrhagia*); pierderile de sânge prin matrice (*Metrorrhagia*).

În toate cazurile, pacientul să se ție în odihnă, să puie comprese de apă rece, chiar cu ghiată, decât este cu putință, pe organul din care curge sângele, pe când pe extremități să se aplice muștare, ca să producă uă revulsiune, adică să caute a schimba cursul sângelui. Se va da de băut: apă cu sacchar 150 gr. și 20 picături de perchlorur de fer, luat la fie care quart de oră cu lingura de masă.

Va căuta să imputernicască pe pacient prin bulion și vin rece.

Hæmorrhoides (trânji). — 1. Clistire cu apă rece; 2. băi întregi mai mult reci, iar nu băi de ședut, căci acestea fac mai mult reu de cât bine, producând uă revulsiune numai locală; 3. Se va unge la ședut cu oră ce grăsime. 4. Va pune comprese cu apă rece: 5. Regim dulce și purgative; 6. umblet puțin.

Hepatică, (Colică) Care ține de ficat. (*V. Colică*).

Herpetie de la ἑρπης, șerp, cuvânt metaforic prin care se denumesc afecțiunile dartröse cari se întind șerpuiind pe pelle întocmai ca un șerp (*V. Picingina*).

Hernie intestinală, (*Surpătură, Vătămătură*). — Eșirea unei induoituri de mațe său a unei părți din prapor, printr'un punct mai slab al pereților pântecelui. Această infirmitate reclamă nisce îngrijiri deosebite, și un bandagiū bine aplicat și ținut pe loc *zi și nopțe*; cea mai mică neîngrijire pōte da nascere la accidente de *sugrumare* mortală. Din cauza unei mișcări rău făcută, său dintr'ua opintelă, uă parte a praporului său a intestinului, său amânduoē de uă dată, potū eși pe aceiași deschidătură, decât hernia nu este indestul de bine ținută. În acest casū, țesăturile sugrumate de inelul de eșire, se umflă, se inflamază; încep durerile, slăbiciune, gangrena țesăturilor sugrumate și mōrtea nu întârzie de a veni, decât nu s'au redus țesăturile eșite. Când ne aflăm în fața unei hernii strangulate, și chirurgul nu a venit său nu pōte veni. său nu există, să încercăm a o reduce, apēsând ușure pe tōtă tumora. apucându-o în palma mânăii, dând în același timp pacientului să bea și multă cafea neagră. Dacă cu meșiloculū acesta nu reușim, aplicăm pe tumoră ca taplasme mari, făcute cu făină de in său cu orī-care altă făină avem la îndemână, să se facă și clistire cu ferură de foi de tutun de un drain la 300 dr. și să trimită îndată să vie operatorul cu orī-ce preț său să trimită pe pacient la spitalul cel mai apropiat.

Hysteria său *isteria*, din grecescul ἰστέρα, uter, matrice. — Cunoscută sub numele de patima femeilor nervōse, — Această maladie constă în câte-va întindături cu căs-

cături, convulsii ale brațelor, ale picioarelor și ale faței; fața devine roșie, pleoapele clipeșc mereu, globul ochiului este întors în sus, și se vede numai partea albă a ochiului (sclerotica); hysterică simpte ca un fel de nod care o astupă în gât, ridicându-se din stomac, și în cele din urmă, totă scena se termină prin plâns. Pacienta se va culca drept pe pat, să i se desfacă orî-ce legătură a hainelor care ar putea împedica circulația sîngelui, să nu se dea nici uă doctorie, căci tôte nu aduc nici un folos și oboșesc pe suferindă, fără nici un avantajiu, pe când ea s'ar simți multă mai bine, numai cu un pahar de apă, bătut după ce va înceta accesul. îndată ce femeea și vine în simțiri. Sunt unele isterii prefăcute, din diferite șiretlicuri femeesci. Cel mai bun meșloc de vindecare în aceste casuri, este să le lase singure, fără nici un ajutor.

Icter, din *ίκτερος* (*V. Galbinare*).

Indigestie. *Mistuire grea. Stricare de stomac.* — Turburări trecătoare și care vin repede în funcțiunile mistuirii, după uă mîncare multă sêu după bucate rele, după un frig mare sêu în urma unei impresiuni morale. Mistuirea rea vine cu supărare și greutate de stomac, răgăituri acre, ca de ouă clocit și umflarea pîntecelui. Să nu se împedice vîrsăturile, nici eșirile la scaun, care sunt foarte bune pentru a depărta materiile ne digerate: trebuie chiar a provoca vîrsăturile și eșirile afară când cere trebuința, a se da un ciaiț rusesc, de nalbă, de mușetel, cu sachar și cu câte-va linguri de apă de portocale.

Inflamație, de la latinul *inflammare*, a unfla. — Uă ex-

presiune metaforică prin care se caracterisază uă stare morbidă în care se găsește, *roșcătă, umflătură, căldură și durere.*

Insolație. — Durere de cap, după un mers forțat seú după ce a stat cine va mult timp espus la arșita sórelui. Se vor da băi de picioare cu muștar, odihnă în pat, cu capul mai sus și comprese reci pe cap.

Insomnie, de la latinul *insomnia*, adică din *in*, fără și *somnus*. somn. — Insomnia atárnă de mai multe pricinî: Când ea provine din obiceiú rěu de a nu dormi noptile; se va recomanda pacientului linisce și uă viață regulată,

Intermitent, cu intervale. — Se numesc ast fel orice simptome, orice afecțiuni cari se repetă cu aceleași caractere și la timpuri regulate seú neregulate. Afecțiunile nervóse iaú adesea forma intermitentă. (*V. Friguri intermitente*).

Intertrigo. — (*V. Dartre*).

Înșepături de insecte. — Dēcă simptomele nu aú nici uă gravitate. când nu este de cât simptă umflătură, și uă mâncărime mai mult seú mai puțin vie, să se fricționeze partea înșepată cu câte-va picături de spirt de țiperig, cu apă de Colonia seú cu apă cu săpun. Contra înșepăturilor de țințari să se frece cu praz, cu cėpă ori cu sare.

Dēcă se bănuiesce că insecta a supt dintr'un animal mort de dalac, chiar și dēcă înșepătura este și mai puțin umflată, dară fórté durerósă, să se ardă cu un fer încălđit până la rosu, cu piatra iadului seú cu perclorur de fer licuid.

K.

Kur de găiuă. (*V. Peringina*).

Kyst, κόστος. — Este uă pungă ori sae cu pereții membranoși, fără gură, umplută cu uă materie ca apa seû ca un terciu și care se formedă din întâmplare în uuele organe ale trupului. Ca tratament se va face compresie pe tumoră ca să dispară: iar decă nu plesnesce, se va adresa la un medic, pentru a'l opera.

L.

Laryngită. — Inflamația gîtului, caracterisată mai cu sémă prin răgușelă, durere, căldură la gît și tuse.

Pacientul să nu vorbescă de loc, să bea cu înghițitura și des, tisane calde de nalbă, etc. Să nu puie călduri în prejurul gîtului. Decă durerea este prea mare, să se facă afumături cu fertură de nalbă. Să se păzescă de aerul rece și umed. In tot casul, laringita fiind uă afecțiune periculolă, să se cheme medicul pe dată (*V. Angină, Gușter*).

Leșinuri. — Perderea cunoscintelor ce vine fără veste, în urma unei emoțiuni, a unei perderi de sânge, din cauza unei dureri, seû a slăbiciunei.

Pacientul să fie culcat orizontal. Să se desfacă tôte legăturile strinse ale hainelor, și corseturile mai cu sémă la femei; pe pelle să se aplice cârpe uscate calde; să stropescă fața cu apă rece. Să se dea la nas oțet seû amoniac. Să deschidă ferestrele camerei. Să pună muștare până ce pacientul va simți durerile.

Îndată ce'si vine în simțire, să'i dea de bēut vin bun, și bulion cald, dat cu lingura.

Decă leșinul este nervos, în loc de vin să se dea din poțiunea următoare: apă cu sacchar 150 gr.; eter 20 picături, luată câte uă lingură la fie-care quart de oră (*Lipothymie*).

Lesiune, din latinul *ledere*, stricare.—Ori ce schimbare morbidă care s'ar produce în țesăturile unui organ.

Lethargie, din *λήθη* uimire, și *ἀργία*, somnolență. — Acesta este uă stare de amorțelă, întormaî ca mórtea. Ea póte ține fórtē mult cu întreruperi. Ca tratament se dau doctoriile care deștēptă (Escitante).

Limbrici. — (*V. Ascaridi lombricoidi*).

Lipothymie, din *λείπειν* a lipsi și din *θυμός* suflet, curagiũ, lipsă de curagiũ, (*V. Leșinuri*).

Luxațiune (*V. Scrintire*).

Lymphatism (Gălcî, Scrofule). (*V. Scrofule*).

M.

Marasm de la grecescul *μαρασμὸς* uscăciune : slăbiciune înaintată care urmēză dupē multe afecțiuni învechite.

Mărgăritărel. — (*V. Mughet*).

Mătrēțā.—Afecțiune cronică a pellei, numită și pete de ficat, când este pe corp, iar pe cap se cunósce sub numele de mătrēțā, de tărițe. Această afecțiune este caracterisată prin nisce pete mici roșcate, abia viđibile, altă dată galbine (pete de ficat) (*Pityriasis versicolor*), și după care se vede că epidermul cade ca tărițele, mai cu sémă pe cap. Câte uă dată se confundă mătrēțea cu tărițele ce se fac din cauza licheneilor séũ al psoriasei, etc. Mătrēțea se póte arăta pe tótă pellea corpului, dară ea este mai cu sémă pe pellea capului. Aceia care au mătrēțā au uă mănăcărime care îi silesce să se scarpine și prin acesta se curăță mulțime de tărițe din pellea capului. Această afecțiune produce căderea părului și lasă adesea chelbași pe aceia cari nu se caută.

Cel mai bun tratament contra acestei afecțiuni con-

sistă în spălături cu apă cu săpun, cu fertură de țărițe, de nalbă, și cu fertură de capete de mac: după spălătură se va unge cu uă grăsimă proaspătă în care să se pună uă mică dosă dintr'ua preparație de argint viū (*Pityriasis*).

Meningită Inflamația cămășilor creierilor. — Semnele cu care se arată sunt: durere de cap vie, pacientul este somnoros și adesea nu dörme, căldură la frunte, roșeta conjunctivelor, durere în ochi, țiuiri de urechi, torturi de frig neregulate, urmate de căldură: câte uă dată deliriu și convulsii, somn cu paralisia ochiului (ochi rămân deschiși), dificultate de a înghiți și în cele din urmă coma profundă, prevestește uă mörte apropiată. 1. Odihnă, capul mai sus de cât corpul; 2. linisce împrejurul pacientului; 3. decă varsă, să'l impiedice a face multe mișcări și să caute a trimite îndată după medic.

Menopansă (*etatea critică a periodului și dysmenorrhoea* greutate la lună). — Menstruația incetază la femeii între 33 până la 55 ani, în general femeile au trei-deci și două ani pentru reproducerea speciei umane. Clima are mare influență asupra regulei. În țările frigurose, incetarea periodului întârșiază. În Europa s'a observat că, cu cât regula vine mai de timpuriu cu atât menopausa vine mai târșiu și femeea este mai mult dispusă a face copii. În țările calde nu este tot asemenea, căci femeile dese ori au regula la 10--12 și incetază la 35 ani. Incetarea periodului nu vine de uă dată repede.

Acetșă incetare provine câte uă dată dintr'ua impresiune morală, vie și fără să fie în ceva vătămătoare pentru femeie. Adesea se vöd turburări în menstruație fără să fie periculos pentru femeie, și la unele femei în nainte

și după regulă. se observă uă scurgere de materie albă cu miros neplăcut. Menstruele vin câte uă dată la 15 zile. altă dată încetădă pentru mai multe luni. une ori ele vinu câte puțin iar altă dată cu furie. Se întâmplă câte uă dată. când periodul este neregulat, că pântecelul crește de volum. femeile atribuie acēsta la sarcinā, și mai cu sēmă că în același timp curge și lapte din țite; acēstă stare pōte trece fōrte repede. Nu este de mirare să se vadă că se arată dureri. înțepături în organele generațiunei, mănăcărime în părțile esterne și greutate la me-dilloc. Se arată simptome de congestie, călduri către cap. palpitații, hemorhoide, ameteți și femeea devine de un caracter mai uricios; se arată chiar unele erupții pe pelle cum sunt coji pe obraz (acneele), etc. Multe femei au niște asemenea simptome în timp de mai mulți ani. Femeea trebuie să fie căutată cu mare îngrijire, odihnă în pat, hēuturi calde, muștare pe pulpe, băi de picioru cu muștar. Când vine luna cu greutate sēu s'a oprit se vor da curățeni uleiōse, dēca pacienta este constipată. În cazul acesta părerea medicului nu este fără folos: căci dintr'uă simplă neingrijire, pōte remāne femeea pătimāse pentru tōtă viața.

Meteorism. din *μετέωρος*. umflarea pântecelului cu gaze, accident care se întâmplă fōrte des în febrele grave. Meteorismul se cunōsce fōrte bine prin sunetul de tobă ce produc bătăile cu degetul asupra pântecelului. Se vor face fricțiuni cu unturi grase pe pântece; se vor pune cataplasme calde sēu comprese calde muiate în furtură de nalbă.

Metrită. (de la *μήτρα*, mitră, uter, matrice: reū dīsă vătămătură). — Inflamația țesăturii propriie a uterului se

numesce *metrită* și este caracterisată printr'ună durere continuă, vie și i se pare suferindei că o rupe cine-va de meșloc; căldură arđătoare cu umflătură d'asupra pragului, care se întinde către rinichi, către osul crucei și către vagin, gâtul mitrei se umflă, asemenea se umflă vaginul și părțile din afară; scurgerile vaginale se popresc sevă devin rău mirositoare, precum și menstruele. Asemenea femeea este constipată, are tenesmură și dureri când face udul, dureri vii în cōpsă și în corp; afară de acestea se văd adesea dureri în țite, vėrsături și căldură mare. *Metrita* este acută și cronică. Ea se pōte arăta la fete tinere și la femei, dară mai des în apropiere de facere. Acastă inflamație provine din lovitură, din ruperea uterului, din încercările nesocotite făcute în timpul facerei, abuzurile sexuale, mai cu sēmă când femeea este însărcinată, oprirea repede a periodului sevă a pōlei albe. Să se culce femeea pe pat, să ia un purgativ, de preferință untul de ricină, cataplasme emoliente făcute cu furtură de capete de mac și va chema un medic în ajutor, căci *metrita* este uă afecțiune gravă.

Metrorrhagia, (din $\mu\eta\tau\rho\alpha$ *mitră* și $\rho\eta\nu\omicron\mu\iota$, scurgere cu violență, hemorrhagie din uter). 1. Se va păstra pozițiune orizontală, odihnă absolută în pat cu fața în sus; 2. Comprese cu apă rece pe pantece și pe stinghi; 3. Aplicațiunea unui săculeț cu nisip pe partea de jos a pantecele; 4. Să descopere pantecele și să învelască bine peptul; 5. Va da bėuturi acidulate și reci (limonade).

Migrena, din $\eta\mu\rho\omicron\varsigma$ și $\kappa\rho\alpha\nu\iota\omicron\nu$, durere vie în uă diumătate a capului, numită în popor și sōre sec. -- Acăsta este uă nevralgie fōrte comună, fōrte supėrătoare și care

adesea resistă la toate doctoriile; câte uă dată ea este însoțită și de vërsături (*V. Sore etc.*).

Se va da uă curățenie, decât accesul ar fi provocat din indigestie; ărá de nu se va da bromur de potasiu până la 8 grame pe ți, va da pacientului să priseze din praful următor :

Tabac	1	gram.
Citrat de chinină	50	centigrame.

Va urma și tratamentul ce îi va recomanda medicul.

Morbele inimei. — Afecțiunile inimei pot fi de două feluri; nervoase și cu leziuni materiale. Celle nervoase sunt palpitațiile. Cordul său inima omului pôte fi mai mare *hypertrophiată* său mai mică, *atrophiată*. Cavitățile pot fi lărgite în parte său toate de uă dată și în cazul din urmă există un anevrism (Corvisard). Orificiurile de intrare și de eșire pot fi strimtorate, *stenosa*, său lărgite în cât valvulele să nu le pôtă astupa; său aceste din urmă micșorate, *insuficiente*. Câte uă dată se face apă în sacul (pericard) inimei, altă dată se fac răni pe fața din năuntru a inimei (endocardită ulcerosă). Când un pacient suferă de una din aceste afecțiuni, se va feri de mișcările morale prea vii, de schimbările repeđi ale temperaturăi, de muncă prea ostenitoare, de neodihnă și de plimbări prea obositoare. Când există sufocație, va aplica muștare pe extremități și va reclama ajutorul medicului.

Morbele din cauza laptelui. — În timpul înțărcatului copiilor, să se rădice țitele, după ce mai întâiu le va unge cu un uleiú óre-care. Nu va lua nică un medicament fără ordinul medicului (*V. Abces*).

Morbele peptului. — Când un pacient suferă de ver

uă afecțiune a peptului, va lua toate măsurile de îngrijire, nu va vorbi mult; se va feri de schimbările repezi de temperatură; pacientul va sta într'ună cameră la uă temperatură de 18°, va bea cئیū de nalbă, luat des și cu înghițitura.

Morbele ochilor. — Când cine-va suferă de ochi, se va feri de lumina prea viă a sۆrelui, va avea puțină lumină și ochii se vor spĕla cu fertură de nalbă; să nu pună nici uă dată legătură de cārpă uscată pe ochiū, cāci frecăturile de clipire ale pleopelor vor agrava morba. Va chema ajutorul medicului oculist.

Mughet. — Uă inflamație a gurei fۆrte des venită la copiii mici și care se arată prin niște concrețiuni albiciose, mai mult sĕu mai puțin răspândite și care se asemănă cu florile de mārğăritar (lacrămiores) de unde și derivă numele lui. Adesea este însoțit de urdinare și opărelă la ședut, când copiii de fiță se află rĕu îngrijiți. Ca tratament se recomandă a se atinge partea suferindă cu uă pană muiată în miere de trandafir în care s'a pus câte-va picături de oțet sĕu puțină piatră acră: decă este cu căldură și cu vĕrsătură, ori cu urdinare, se recomandă bai calde, cataplasme pe pantece, clistire cu scrobĕlă, în care se pun *una* sĕu *duo* picături de laudan (vin de afion): va păstra dietă. — Se va schimba îngrijirile copilului precum doica și locuința în care este aședat. (*V. Mārğăretarel*).

Muscătură de șerp. (*V. Otrăviri și Veninul șerpelui*).

Myopie, μωωπια, vedere scurtă. — Afecțiune a ochilor, care pۆte fi din nascere sĕu căștigată în timpul vieței, dară mai tot-d'auna moștenită de la părinți. Őmenii cu vederea scurtă vĕd lucrurile numai de aproape. Acĕstă stare pa-

tologică provine din cauză că diametrul antero-posterior al ochiului este mai mare de cât ar fi în stare normală, așa că, în loc de a fi cel mult de 26 milimetre, el trece peste 33 milimetre. Convexitatea prea mare a cristalinului nu este uă cauză de miopie, asemenea convexitatea exagerată a corneei, recunoscută de unii autori ca singura cauză de vedere scurtă, nu are nimic a face cu această morbă a ochilor. În ochiul cu vedere scurtă, înfiltrarea rașelor luminoase se face ast-fel în cât imagina se formeză cu mult mai înainte de retină, din care cauză miopii trebuie să apropie obiectele de ochi, când elle se pot. seŭ se apropie ochiul de elle, când acestea sunt fixe.

Ca să se îndrepteze puțin vederea scurtă se întrebunțeză ochelari cu sticle biconcave, după cum se vede în figura 30.

Miopii să nu pörte ochelari cu sticle prea concave, căci le strică vederea de tot. Să pörte de obiceiŭ ochelari mobili seŭ binocule; să nu citescă seŭ să lucreze cu ochelari. ci să întrebunțeze sticlele numai pentru a vedea obiectele depărtate. Ori când voesce un miop să alégă uă pereche de ochelari este mai bine să consulte un oculist.

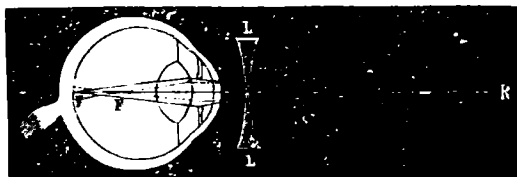

FIG. 30.

(Reprezintă un ochi cu vedere scurtă [myop]).

R. Reprezintă obiectul.

LL. Lentila biconcavă.

F. Focarul punctului strămutat în F stieŭ pe retină, și în cât fără stieŭ imagina s'ar fi format înainte de retină și, cel cu vederea scurtă ar trebui să apropie obiectul de ochi; ceea ce se îndreptăză prin sticla biconcavă.

N.

Năjit, (V. Otita).

Narcotism (Adormire produsă prin afion și alte narcotice). — 1. Va pune pe pacient în aer curat; 2. Va deslega cingătorile și ori-ce ar strânge pe pacient, ca să nu împedice respirația și circulația; 3. Se va da cafea neagră multă și concentrată tare, de băut și în clistere; 4. Să-l împedice de a dormi, ba încă din contra să-l siléască a umbla sprijinindu-l și să cheme medicul pe dată.

Dacă medicul este prea departe, și când medicamentul se presupune a fi încă în stomac, se vor provoca vărsături; iar dacă a trecut prea mult timp de la înghițirea narcoticului, se vor da purgative (V. Otrăviri).

Nervosism — Medicii dau numele de nervosism unei stări morbide a organismului, ale cărei fenomene sunt atribuite puterii nervoase, considerată ca o putere independentă și cu diferitele ei varietăți. *Nevrosa generală*, pe care o numim câte o dată *stare nervoasă*, *nevropatie proteiformă*, este o afecțiune caracterizată prin nise turburări locale sêu generale, mai mult sêu mai puțin considerabile ale sistemului nervos și care atacă sensibilitatea, inteligența și mișcarea. Ea se arată sub două forme: *acută*, (cu căldură) și *cronică*, (fără căldură) (V. Spasmuri).

Nevralgie. — Când există o durere pe unde trece un nerv se va recomanda odihnă; pacientul să se pădască de răcélă, iar pe punctul dureros să pună cataplasme de făină de in, făcute cu fertură concentrată de capete de mac și să consulte un medic.

Nevralgie facială. — Are trei puncte: la sprâncenă, sub ochi și la bărbie (V. *Migrenă*, *Sóre sec*).

O.

Obesitate. *grăsime*, din *obesus* gras. — Tratamentul consistă a face mult esersiciu de umblet și va lua ape minerale alcaline de Karlsbad (*V. Grăsime*).

Obrintelă. — Este inflamația unei răni din cauza neglijenței (*V. Inflamație*).

Odontalgie, durere de dinți, nevralgie provenită din stricarea dinților; în asemenea casuri este mai bine a consulta un dentist; până la venirea lui, se vor face gargare cu fertură de capete de mac, de nalbă și va pune cataplasme, mai cu seamă când este și umflătură.

Oedema. *Dropică.* — Infiltrațiune seroasă în unele părți ale corpului. Tratamentul se va da după indicații, dară cel mai bun este a da doctorii de facerea udului și de nădușelă, va face frecături pe pelle, cu spirturi iritante și aromatice, va da purgative sărate, și afumături cu doctorii aromatice și cu bobe de juniper.

Oflica. (*Vezi Tuberculosa*).

Onanism. — Cea mai periculoasă din toate obiceiurile rele. Toți câți fac acest abus devin idioți și nebuni. Copiii trebuiesc priveghiați de aproape de către părinți, de supraveghetori, de către servitorii, de doici, etc., îi va hrăni bine, saltéoa va fi tare, vor face gimnastică, scrimă, să inóte, etc. Ca meșlóce mecanice le va da cămașă lungă, îl va pune nóptea într'ua cămașe cu mânecile cusute, va pune perină cari să depărteze picióarele, se va aplica centura higienică (de feciorie). Se vor premeni copiii foarte des, pentru a nu' lăsa cu murdării, cari îi întărită.

Onghie séu unghie intrată in carne. — Se va pune între unghie și carne, puțină scamă séu uă cãrpă; nu va

purta încălțăminte strâmtă și scurtă și se va opera, decât voesce ca suferința să se termine repede.

Opărelă. (*B. Erythem*).

Operațiune chirurgicală. — Când este a se face uă operațiune chirurgicală, se va ridica moralul suferindului; în loc de a plânge împreună cu dânsul, va regula totul bine în camera unde se va opera: se va păstra un loc pentru fie care obiect de pansament, pentru aparate și instrumente.

Ophthalmie, (*V. Morbe de och*).

Ophthalmie purulentă. — Afecțiune de ochi foarte frecventă la copiii după naștere și caracterizată prin roșeța pleopelor, umflare și uă mare scurgere de puroi. Se vor spăla foarte des ochii cu apă rece. Se va chema îndată medicul, căci cazul este foarte grav, și ochii se vor pierde, decât îngrijiri înțelepte nu se vor da repede și de timpuriu.

Oreillon său **Orechion.** — Uă umflătură durerosă, adesea venită după uă căldură mare a corpului său odată cu ea, și care ocupă regiunea care se află din naintea urechii, întinzându-se pe obraz. Această afecțiune nu se arată de cât la adolescenți, și de multe ori sub forma epidemică. Ca tratament trebuie a ține această parte încălțită, acoperindu-o cu bumbac. Se vor da doctorii recoritore și uă curățenie. Această suferință trebuiesce îngrijită cu multă băgare de seamă, căci are proprietatea de a se stremuta în altă parte, punându-se pe alte organe mai delicate și mai importante.

Orgelet, *Urcior* său *orđisor.* — Acest nume se dă la uă mică tumoră inflamată a pleopelor, din cauză că forma ei seamănă cu cea a unui bob de orz. Această

afecțiune este mai mult supărătoare de cât durerôsă. Se vor aplica oblojele calde și emoliente, făcute cu fertură de nalbă seû cu cataplasme de scrobélă și aplicate asupra ochiului ce suferă și, decât întârzie spargerea umflătorei, să se deschidă de un medic: seû decât pacientul se găsește într'ună localitate unde nu este medic, i se va înțepa vârful alb al urciorușului cu un vâr de ac.

Orthopnee, ὀρθος, drept și πνέω a resuffa. a respira d'a împiciórele; uă formă de greutate de a respira. în care pacientul nu se pôte culca și este tot-déuna silit a sta pe picióre 1. (*V. Asthmă*).

Otită (*durere de urechi*, să uumesce și năjit). -- Inflamația urechiei, cea mai durerôsă din afecțiuni. Se vor pune cataplasme și se vor face injecții cu fertură de nalbă. Va turna în urechie câte-va picături din amestecătura următoare: Olei de masline 5 grame. laudan 5 picături, se va amesteca înainte de a'l turna în urechie. Se vor face multe spălături pe ăi cu un irigator. Intre spălăturile emoliente se va injecta uă soluție slabă cu sulfat de zinc (0,25 p. 20.0); se vor pune după ureche lipitori, unt de croton și vesicători, se vor da purgative și de preferință calomelul. Ajutorul medical este neapărat, căci se pôte face un abces și pacientul să rămâie surd pentru totă viața, din cauza stricăciunilor ce s'ar face în urechie, decât nu s'ar deschide la timp abcesul (*V. Năjit*).

Se deosebesc patru feluri de otite :

O. externă flegmonôsă, la care se va aplica tratamentul de mai sus.

O. externă chronică. — Spălături căldicele de mai multe ori pe ăi, injecții cu 100 gr. de glicerină și 50 centigrame tanin și 20 picături eter seû: 30 gr. apă, sublimat

0,05 gr. seû cu 100 gr. apă și 15 de piatră acră. Fungositățile se vor arde cu piatră divină, compusă din piatră vinată, salitră și piatră acră, părți ecuale, topite și formate creion. Iar în canal se va pune bumbac muiat în medicamente care usucă (topice), dară să nu'l lase prea mult ast-fel astupat.

0. *Internă catarală.* — Se vor face spălături prin nas, lipitorii pe apofiza mastoidă și unt de croton.

0. *Internă purulentă.* — La început se va aplica același tratament ca și pentru otita catarală, după acesta se va deschide abcesul, găurind timpanul.

Otorrhee cronică. — Provenită din caria osului temporal (stânca), de natură scrofulosă seû tuberculosă. Se vor face injecții astrângente, aromatice și antiseptice; uă soluție de chloral hidrat de 1 pentru 100 este foarte mult recomandată.

Otrăvire. — Dacă ver uă dată va trebui să se dea cui-va un ajutor mai urgent, apoi în otrăvire este cazul cel mai nemerit; de aceea vom da aci câte-va amănunte:

Când ne aflăm în fața unui otrăvit, trebuie :

1. Să facem a se depărta otrava ;
2. A se da uă contra-otravă ;
3. Să se dea otrăvitului îngrijirile potrivite la fie-care fel de otravă în parte, după cum a fost absorbită.

Să se curețe de otravă : Dacă otrava este înghițită de eurând, să căutăm a inlesni vërsăturile cu degetul introdus în gură, și să gădelăm omușorul, seû dând cincii centigrame de emetic în diurnătate pahar de apă; și îndată ce se arată puțină greță să se dea de bëut și apă caldă în mare cantitate.

Dacă otrava a trecut în mațe, s'o urmărim cu un pur-

gativ și de preferință purgativ oleos. unt de ricină, de migdale etc.

A da contra-otravă : Cea dintâi indicație indeplinită și prin urmare și cea mai trebuinciosă. nu putem de cât a ne gândi să neutralisăm printr'ua contra-otravă părțile care ar fi mai rămas din substanța toxică.

Medicina în timpul de astă-đi nu mai primesce acelle antidoturi de altă dată, a căror valóre le erea atribuită prin imaginație seú credulitate. Contra-otrăvile de astă-đi sunt substanțe care forméză cu co'pii străini nisce compuși chimici cari nu se topeșe și cari nu vatămă (inofensivi). Ast-fel, de exemplu, carbonatul de magnesie este contra-otrava acidului sulfuric (Vitriol), căci forméză cu acesta un sulfat de magnesie inofensiv. Inse nu trebuie a avea prea multă incredere în aceste acțiuni chimice, cum că elle se vor petrece tot așa de lesne într'un stomac ca într'un cornut chimic, de aceea trebuie a prefera mai bine un vomitiv seú un bun purgativ. ori căria contra-otravă.

A da otrăvitului îngrijiri particulare, cari diferă după natura substanței toxice absorbită. Efectele produse asupra economiei prin otrăvi. dau loc la nisce morbe organice secundare pe care trebuie a le recunósce și a le căuta. Acesta este meritul medicului. Dară. înainte de tóte trebuie a împedica rēcirea otrăvitului. i se va reanima circulația, îi va deștepta simțurile prin tóte međilócele, începând de la fricțiunile uscate cele mai neofensive și până la electricitate și chiar arderea cu ferul încălđit în apă fértă. Aceste ajutóre date la început cu cea mai mare linisce și sânge rece. pot scăpa viața unui otrăvit dându'i timp ast-fel ca să pótă veni medicul pentru a'i da tratamentul curativ.

Otrăvire prin acide : Când cineva a bătut un acid tare, precum este vitriolul și apa tare i se va da 30 grame magnezie calcinată într'ună litră de apă, și să o ia cu paharul, cât se va putea mai repede.

Otrăvire prin alcaline, (sodă, potasă, var) : Se vor da de bătut uleiuri și apă caldă.

Otrăvire prin amoniac, (spirit de țiperig); apă sedativă : Se vor da de bătut vomitive și apă multă.

Otrăviri prin arsenic (sărnică sâu șoricioică) și prin toate preparatele lui : Se vor da vomitive, 30 gr. magnezie calcinată în trei litre apă, să o bea cu paharul cât se poate de repede.

Otrăvire cu aramă (cupru) și cu preparatele lui : Se va bate un albuș de ou într'un pahar de apă pe care să'l bea uă dată și va urma ast-fel a da la fie care de-ce minute, câte un albuș de ou bătut cu apă.

Otrăvire prin narcotice, (afion, tutun, mătrăgună, laur măselariță) : Să dea de bătut cafea fiartă mună și cu puțin spirit amestecată

Otrăvire prin narcotice acre, (turta lupului [nuca vomnică], strychnina) : Poțiune cu vin de opiă; 30 picături, în 50 dram. apă cu sacchar și se va lua cu lingura la fiecare 5 minute. Va întretine respirația prin presiuni și expansiuni alternative ale peptului.

Otrăvire cu ciuperca și scoici : Se vor da vomitive, poțiune cu 10 picături de laudan în 150 dram. apă cu sacchar, pe care o va lua cu lingura la fie-care cuart de oră, până ce vor înceta vărsăturile. Se vor pune și cărpe calde pe pantece.

Otrăvire cu phosphor, chibrituri : Se vor da vomitive. magnezie calcinată, 30 gr. în trei litre apă, și o va lua

cu paharul, untul de migdale și ori-ce altă băutură uleoasă. însă dată în mare cuantitate. este de mare folos.

P.

Păduchi. — Insecte care cresc pe corpul omului.—*Păduchii de cap* se părăsesc prin spălături dese : părul se va tăia mic, se va peptena și peria foarte des, va spăla capul cu apă în care se va pune 15—20, seú 30 grame de carbonat de potasă în 500 grame de apă. Se va unge părul cu unt de lavendulă, și se va presăra cu praf de sămințe de pătrunjel, etc. Alifia cu argint viú este cea mai bună, însă este periculoasă în unele casuri ca și Stafisagra. Când sunt mulți păduchi și când au produs hube pe cap, trebuie să caute aî curăți cu încetul.—*Păduchii de pe corp* se omórá cu băi întregi făcute cu ficat de puciosă seú alcaline făcute cu carbonat de potasă seú de sodă. Hainele să se pună într'un coptor foarte ferbinte seú să se afume cu fun de flóre de puciosă, pentru ca să omóre păduchii și ouele lor (lindinile) (*V. Parasit*).

Palpitațiuni. — Odihnă completă, apă rece de băut, muștare pe extremități. (*V. Morbele inimii*).

Paurițiu. — (*V. Sugiú*).

Panglică. — (*V. Tania*).

Paralisie. — Uă stare morbidă în care suferindul nu póte mișca uă parte a trupului, provenită în urma frigului, a damblalei seú altă stricare a nervilor. Paralisiile sunt de mai multe feluri.

Paralisie din cauza frigului. — Va electrisa partea paralisată, va freca și va bate cu un pil de gumelastíc. mai cu sémă; va freca cu urđicí, va pune revulsive, și va face băi de puciosă.

P. din lovitura nervilor mixti. — La început se vor trata loviturile, rupturile ôselor, scintirile, etc., după această se va electrisa cu curentul continuu.

P. din stricăciunea creierului. — A nu electrisa de cât foarte târziu și a nu aplica electricitatea asupra creierului. Ședințele electrisării să fie de scurtă durată. Curentul continuu se pöte întrebuița însă cu condiție ca polul negativ să se aplice pe muschiul paralisat. In cas când mișcările ar începe a reveni de la sine, este mai multă siguranță că electricitatea va ajuta mult.

P. din stricarea măduvei spinărei. — Se va electrisa și, decă este atrofie, se va aplica curentul continuu.

P. din cauza reflexă (prin întörcere). — Se va aplica curentul continuu.

P. în convalescența unor patimi grele. — Va aștepta să trecă periöda de căldură. Va aplica un curent ușor, care să nu supere pe pacient.

P. atrofică din cauza grăsimii în copilărie. — Se va adăsta trei până la patru săptămâni ca să trecă periodul acut, și după această se va face faradisarea tutulor mușchilor cari mai au sensibilitate. Muschi contracturați nu mai revin. Prin curentul continuu, numai, se încălðese partea paralisată.

P. din isterie. — Câte uă dată prin faradisare se readuce sensibilitatea electro-musculară perdută. Se vor încerca curenții continui.

P. obrasului din cauza frigului. — 1 period, există contractilitate faradică, se va electrisa. 2 period, in acest period contractilitatea faradică foarte slabă, se va faradisa cu curenți continui. 3 period, in acest period contracti-

litatea faradică nu mai există, mușchii atrofiați și contracturați, se vor electrisa cu curenții continui.

P. Saturnină. (de plumb a tipografilor și a văpsitorilor). — Se va electrisa, va face băi de pucioasă și va lua iodurul de potasiu.

P. Parțială. — Se va faradisa, galvanisa, se va face electro-punctura, acu-punctura, masagiū. și se va da nuca vomică (turta lupului), strichnina, fosforul, preparațiile de iod, hidroterapia și băi de pucioasă.

Parasit. — Se numesce parasit orī-ce animal sēu plantă care crește pe alt corp viu sēu mort. Parasitele sunt animale și vegetale. (*V. Păduchi, Trinia favosă*).

Parasiticid. — Care omōră parasitele. (*V. Păduchi, Limbrici, Panglică*, etc).

Pecingina. — Este uă afecțiune a peleī, caracterisată prin nisce hēșicuțe adunate la un loc pe pelle și insoțite de uă mănăcărime forte mare. Ea se intinde pe pelle intocmai ca un șerpe, lăsând în urmă un semn, care nu se sterge nicī uă dată și pe unde nicī pērul nu mai crește. Pecingina este de mai multe feluri.

P. cu căldură. — Pentru a combate acēstă pecingină se va unge locul cu alifie de spermanțet sēu cu unt de migdale sēu cu unt prōspăt, cu unt de cacao, cu alifie de struguri etc.

P. părților genitale. — Pentru acēsta se vor da băi întregi făcute cu țărițe sēu cu scrobělă, apă de plumb, cēiū de flori de trandafir, țatingeri cu soluție de pīatră divină, de pīatra iadului, se vor pune petice de pānză între peile carī se ating, spēlături cu fertură de rădăcinī de rātanhia, de coji de copaci sēu de gogoși de tufă, vin aromatic, soluție de matico și pentru ca să nu se mai a-

rate pecingena se vor da ape minerale alcaline și sulfuróse, purgative, etc. (*V. Herpes, Kur de găină*).

P. Circinată seú *cercuită*. Numită de popor *Cur de găină*. — Acéstă pecingenă se arată in formă rotundă care merge in toate părțile ca uă rotă. Acestei pecingine poporul ȳ a dat numele și *Cur de găină*, căci sémână cu acest orificiú natural. (*V. Kur de găina*).

Pentru acéstă pecingină se vor face spélături cu apă fenicată de unu la sută: alifie cu pucióasă seú cu camfor :

Alifie	30	gr.
Flóre de pucióasă	2—4	gr.
Séu .		
Alifie	30	gr.
Camfor	1	gr.
Séu alifie cu preparăți de mercur :		
Alifie	30	gr.
Ori-ce preparăție de mercur	1—2	gr.

Untul de cad seú tinctura de iod in pensulație sunt fôrte bune.

Poporul atinge pecingina cu mămăliguță ferbinte și o aruncă unei găini, cređend că numai ast-fel se trece pecingenea, fără însă a avea in vedere că ea trece in urma arsurei. Unú ung pecingenea cu laptele de euforbiacee (laptele cănelui seú laptele cucului), alți aplică un unt empirematic, preparat ast-fel : se arde cu un fer încălđit câte-va bóbe de grău seú de porumb pe un fer rece, și smóla ce se forméză pe ferul rece este fôrte bună pentru a lámădui pecingina.

Peritonita. — Inflamația pojghitei care invelisce mațele și căptușesce fața din năuntru pântecelui. Semnele prin cari se cunósce acéstă afecțiune sunt durerile de pante-

ce, care devin nesuferite la cea mai mică apăsare cu degetul, în timpul răsufărării și din cauza mișcărilor trupului, umflarea pântecelui și sughitură, vărsături, urdinare sevă constipație, căldură, pulsul subțire, deligurare și paliditatea figurei; pielea uscată sevă acoperită de sudore rece.

Peritonita acută poate ține și două săptămâni, dară mai des se termină în două-șeci și patru până la patru-șeci și opt ore: *Peritonita* cronică are o durată nedeterminată. Când inflamația ocupă totă întinderea peritoneului, foarte rar se termină în bine. Când s'a declarat această inflamație pacientul se va culca pe pat în cameră caldă; va lua oă curățenie și de preferință un gram de calomel în patru pachete, unul la douăzeci de ore, sevă unt de ricină, ori un alt purgativ, ce va avea la îndemână, va da de băut cėiuri calde de nalbă ori alt cėiū, va pune cataplasme pe pantece; la 6menii grași va pune lipitori respândite pe totă burta. Va chema îndată pe medic, mai cu sevă când este în apropiere.

Pharmacia de familie. — Fie-care familie ar fi bine să aibă cu sine oă farmacie, în care să se afle medicamentele pentru a da primele îngrijiri, până la sosirea medicului, sevă chiar acesta se potă găsi la îndemână cu ce să dea mai grabnic ajutor pacientului până când se va aduce de la farmacia depărtată, mai cu sevă când se află la distanță de șeci de kilometre.

Plagă (*Veđi Rană*).

Plescaviță. — Se înțelege în limba populară sub numele de plescaviță toate afecțiunile pielei care formeză oă crustă și cu supurație ca dartrele, *Eczemă*, *Impetigo*, *Ec-*

thyma, Rupia, și adesea multe forme de bube sifilitică pe pelle. (*V. aceste afecțiuni*).

Plethora, de la grecescul *πλήθειν*, plin de sânge seû cu sânge mult. Acêsta pôte fi generală seû locală și predis-pune la congestiune

Pleuresie. — Inflamația pleurei seû a pelliței care in-velsece pulmonii și e însoțită tot-déuna de durere vie într'ua parte a peptului, tusă sécă prin accese (cuinte), căldură, accese de friguri, pacientul nu se pôte culca pe latorea afectată. 1. seû din contra. Odihnă în pat; 2. Dietă; 3. Bêuturi calde; 4. Aplicații de muștare în timpû de 10 minute asupra junghiului. Va chema ajutorul medicului.

Pleurodynîe. Durere pe nervii cari se află între coste. Durere în una din laturile peptului, fără căldură. dure-rea se măresce în timpul inspiirațiilor adânci și cândû pătimașul face mișcări; 1. Aplicații de muștare în timp de 10 minute pe punctul dureros. 2. Apă sedativă apli-cată cu cârpe pe locul unde dore mai mult, odihnă și consultă un medic, căci, de și acêstă durere nu este vêtămătore, dară ține mult timp, și se pôte lua în locul unei pleuresii seû a unei pneumonii, afecțiuni mortale, decă nu se caută bine de la început.

Pneumonia. Este inflamația țeseturei plômănilor. Pneu-monia pôte fi *acută și chronică*. *Pneumonia acută* vine mai tot-déuna în urma unei răceli seû după uă muncă prea mare, seû din nemâncare; dară, ca să reușescă aceste cause ocazionale, trebuie a fi și uă predispoziție indivi-duală. Fôrte rar provine în urma unei răniri a plômă-nului. După câte-va zile de indispoziție, afecțiunea se declară prin un tortur de frig urmat de căldură, pulsul puternic, un fel de foc se simple în pept, uă durere

adîncă, cu junghiū, care nu se măresce în inspirațiile adînci ca la pleuresie; greutate la respirație, scuipatul amestecatū cu sînge, lipicios și transparent, roșețā în obrazul care este în partea plămînuī afectat, culcarea pe laturī și mai mult pe laturea cu plămînul suferind. Prin percuse se aude matitate în locul afectat; ascultînd cu urechile, se aude uā crepitație și un suflu de tub. Sera este pacientul mai greū.

Pneumonia chronică se recunoște printr'ua tuse uscată sēu cu scuipat, durere ascunsă și adîncă în pept. Tusea vine după masă sēra și în timpul nopței, cu un puls frecuent. Pacientul respiră cu greutate, cînd merge iute sēu cînd urcă uā scară, pellea obrazilor se roșesce. Prin percusie matitate, ērū prin ascultare nu se aude murmurul vesicular; limba roșie în timpul căldurei, pacientul are adesea sete. Acēstā stare se agravēzā în timpul rece și igrasios. În pneumoniile chronice vine uā stare de slăbiciune, colōrea pellei devine palidă, gîlbini-ciōsă, ca colōrea paiuluī; fața se bufuesce, piciōrile devin idropicōse; puterile scad, și pacientul pere după un timp mai mult sēu mai puțin lung, printr'un fel de slăbiciune sēu cu dropicā, adesea se arată oftica în cel din urmă grad.

Pneumonia acēsta se termină sēu prin resoluție sēu prin gangrenă. sēu prin îndurația plămînuī. Mersul pneumoniēi este regulat. afară de unele casurī, cînd s'a vĕdut că este în periōde. Cînd este regulată, pneumonia acută se termină în șapte, nouē, patru-spre-ḑece sēu duoē-ḑeci și una ḑile. Pneumonia chronică ține un timp nedeterminat. Pneumonia este uā afecțiune care se vindecă cînd este bine căutatā, ērā pneumonia invecitā

mai rar se vindecă. Pacientul cu pneumonie să se pună într'ună cameră cu aer cald, ei se vor odihni, nu vor vorbi de cât foarte puțin, li se va da de băut céiuri calde, nu vor mânca de cât puțin lapte, li se va aplica ventuse cu sânge pe partea cu junghiul și chiar uă vesicătoare mare aplicată în locul unde dore mai mult. Va chema grabnic pe medic.

Pojar.—Afecțiune generală caracterisată mai cu sémă printr'ună flegmasie a pellei, căldura înainte și după eșirea petelor, guturaiu, durere în gât, lăcrămare și tusă. Semnele principale sunt : pete micș roșii, puțin eșite mai sus de pele, care sémănă cu mușcăturile de pureci, despărțite unele de altele prin intervale cu colțuri pe unde pellea păstrează culórea ei normală. Aceste pete esū după trei sētū cincī zile de la începutul căldurei, ele se arată mai întâiū la față, la gât, pe pept și pe membrele inferióre. Acéstă afecțiune este foarte contagiósă, nu atacă de cât uă dată în viață, ea ține de la șapte până la opt zile. Petele dispar tot după cum a început și sunt urmate de descuamația epidermului. Pojarul este puțin periculos prin el însuși, este însoțit de inflamația mucósei bronchiçe, afecțiune care este mai tot-déuna periculósă. Pojarul atacă și porcū și póte omori turme întregi în timp de câte-va ore.

Tratamentul consistă în :

1. Odihnă în pat ;
2. Běturi calde ;
3. Dietă ;
4. Să se îngrijescă mai cu sémă convalescența, căci complicațiunile sunt mult mai periculóse ca afecțiunea singură ;
5. Să se pădescă de răcélă și de umezélă ;
6. Să deosebescă pe cei afectați de cei sănătoși, căci rugeola este uă afecțiune foarte contagiósă (*V. Rujeola*).

Pityriasis. (V. Mătrădă).

Presbytie, *vedere depărtată*, seî vederea bătrânilor. — Acésta stare patologică este caracterisată prin aceea că presbiții, când se uită la un lucru de aproape, îl vîd ca printr'ua sită seî nu'l vîd de loc, pe când decă privesc din depărtare, tot la același obiect, îl vîd limpede, și cu tôte caracterele lui fizice.

Unii autori aî cređut că turtirea corneei, care se vede la bătrâni, ar fi cauza presbiției. Acésta nu este mai mult adevărată precum nu este adevărat că convexitatea acestei membrane, este adevărata cauză a miopiei. S'a demonstrat că adevărata cauză a acestei afecțiunii este aceea că cristalinul a perdut din elasticitatea lui și nu se mai pune la contractiile muschiului ciliar, seî din cauză că acest mușchi se paralizază, cu tôte că cristalinul a păstrat starea lui normală.

Figura 31, ne arată cum se schimbă la presbiții focarele, cu lentilele biconvexe.

FIG. 31.

(Reprezintă un ochi cu vedere depărtată, ochi de om bătrân [ochi presbit]).

L. Reprezintă lentila biconvexă.

F. Este locul unde ar trebui să se focareze punctul R.

R. Punctul văzut de ochi.

F'. Este focarul din F, adus prin lentila L. pe retina, pentru a forma imaginea lui R.

Presbiția și miopia se pot afla împreună pe ochii aceluiași individ, așa în cât să fie nevoit a purta ochelari concavi, pentru a vedea lucrurile depărtate și convexe, pentru lucrurile apropiate.

Dacă lucrurile nu se pot vedea de cât la uă depărtare de 30 centimetre, presbitul simpte trebuința de a purta ochelari convexe. Sticlele acestea să nu apropie lucrurile mai mult de 54 centimetre, depărtare la care cineva pôte să citească.

Prophylaxie, a păzi, a feri. — Partea medicinei care se ocupă ca să preîntîmpine ivirea afecțiunilor.

Prostrațiune, de la latinul *prostrare*, trântit la pământ. Lipsa puterilor, slăbiciune.

Prurit, de la latinul *pruritus*. — Măncărime prea vie a pellei (*V. Dartre*).

Puerperal, de la latinul *puerpera*, femei după facere. — Orice se raportă la facere și la urmările ei (*V. Facere*).

Pustula maligna. — (*V. Buba rea*).

Putrefiantă (otravă) (*V. Otrăvuri*).

Pyrexie (*V. Febre*).

R.

Rabies, (*V. Turbare*).

Rie, (*V. Scabies*).

Răgușală. — *Afonie, lipsa glasului*. Răgușala se deosebește de mutitate care este lipsa vorbirei. Pacientul produce sunete, dară nu pôte articula; pe când în răgușelă nu pôte produce sunete. Răgușala venită din cauza răceleii nu are nici uă gravitate, pe când aceea provenită în urma unei emoțiuni morale vie, resistă la toate tratamentele. Tisană de nalbă cu miere, odihnă, a se feri de umiditate, de

schimbările repede ale temperaturii, să nu vorbească, să ia câte-va picături (10—15) de tinctură de aconit său de beladonă într'un pahar cu apă sacharată, să facă fume-gații calde asupra gurei. — La copii se va avea mai multă băgare de seamă și va consulta medicul.

Rană. — Poporul înțelege sub numele de rană ori ce leziune prospătă a pellei, pe când decă acesta se învechesc și se transformă într'un ulcer, el o numește *ludă*. Să nu ne speriem nici uă dată de întinderea unei rănii. Să lucrăm cu sânge rece, să spelăm rana cu apă multă. Să ne gândim la arteriile care dau sânge, să le apucăm cu uă pensetă (cimbistră) și să le legăm cu un fir. Decă emoragia vine din totă suprafața ranei, să spelăm cu un burete cu apă rece amestecată cu spirt, și decă vedem că nici ast-fel nu se opresce sângele, să pune scamă uscată și să legăm cu uă bandă său cu un tulpan. Decă arteria, care dă sânge, este prea grosă și nu se pôte nici lega, nici opri scurgerea lui, atunci se va lega membrul strâns mai sus de rană; ast-fel se va opri emoragia până va ajunge chirurgul. Nici uă dată să nu se apropie marginile ranei până ce nu vom fi siguri că numai este nici un corp străin în rană. După ce se va opri emoragia și se va curăți bine rana, să se caute a se lipi marginile ranei, puind muschii în contact cu muschi, grăsimea cu grăsime și pellea cu pelle. După ce se va termina această operație să stropescă cu apă alcoholo-fenicată și de sigur că va avea nisce rezultate foarte multumitoare.

În rănile prin *impuşcătură*, scurgerea de sânge este mai mică ca în rănile tăiate. 'Glonțele fac uă rană de intrare mai mică ca cea de eşire. Când există amândouă aceste orificiuri, se va pune pe fie-care uă turtă de

scamă muiată în apă cu spirt și se va face uă legătură puțin strânsă pe linia pe unde a trecut proiectilul. Dacă numai un orificiū se vede, se va face numai un pansament simplu, care să ferescă rana de contactul aerului, până ce va veni chirurgul. Apa simplă rece seū amestecată cu puțin spirt, ori cu acid fenic, este cel mai sigur međiloc de pansament ce se pôte întrebuința la început, în plăgile prin armă cu foc.

Regurgitație, Vărsătură. — De la latinescul *regurgitare*, a da afară, a da pe d'asupra. Acésta se observă mai cu sémă la copiii de țită, când sug prea mult, peste câte le ia stomacul lor (*V. Alăptare*),

Remitent, de la remitere, a stabili, a slăbi. — Se ȃice ast-fel de unele afecțiuni și mai cu sémă de frigurile cari aū intervale de ușurarea putereii lor.

Retenție de urină. — *Oprirea udului.* — Dacă pacientul nu scie seū nu se pôte sonda, se vor da băi calde prelungite de la 3—4 ore, până ce va veni medicul.

Revaccinațiune. — A vaccina, a altoi seū a hultui din nou. (*V. Vaccinare*).

Revulsiune, din latinal *revellere*, a rupe, a smulge. — Acțiune iritantă ce se produce pe uă parte sănătósă a trupului și nu prea periculósă, pentru a aduce acolo un principiu morbid, care s'a pus pe uă parte mai delicată a corpului; revulsiunea este tot una cu derivațiunea. Muștarele, vesicătorile pe pelle, și purgativele prin mațe, depărtéză uă iritație ce s'ar fi arētat la ochii, la creer, la plămâni, la inimă, seū la alte organe delicate. Teranii aū bunul obiceiū de a produce uă inflamație substitutivă (care înlocuesce pe alta) dintr'uă parte delicată a corpului în alta mai puțin delicată, precum sunt fesieri la a-

nimale, prin introducerea unei bucăți de rădăcină de spânz (*Eleborus niger*), mai cu sémă când vita are cărbunele negru asupra peptului (*V. Medicamente-revulsive*).

Rheumatism acut. — Băuturi calde, temperatură potrivită, să se ferescă de aerul rece și umed; decă durerile sunt prea vii, se voru atinge părțile dureroase cu un fer cald, după ce mai întâiu le va fi invelit cu uă cărpă udă. Se va da salicilat de sodă, 6—8 grame pe ȓi, luat câte 50 centigrame la oră. (*Veđi Sciatică*).

Ris sardonie. — Un fel de spasmu convulsiv in buse și in obrazi, numit ast-fel pentru că s'a observat, după cum se spune, la persónele care mâncau una din speciile de ranunculacee ce crește in Sardinia. Acest fel de ris este un simpton frecuent in inflamațiile diafragmului și in afecțiunile ataxice. (*V. Spasmu cinic*).

Rugeola (*V. Pojar*).

S.

Scarlatină, Cochinar. — Afecțiune a pellei, foarte contagiosă, și adesea epidemică. a căria desvoltare este de obiceiă precedată de uă nemulțumire generală, torturī de frig, neplăcere, durere de cap. De la a doua până la a patra ȓi, apare erupția, cu durere in gūt, care este unul din principalele semne ale scarlatinei. Ea incepe prin micī puncturī roșii, unde se forméză mai târđiu pete intinse, neregulate, de un roșiu 'aprins, și care nu sunt mai ridicate de cât pellea, elle se arată mai întâiu la facă, la gūt, la pept, pe pânțece și pe membre. Aceste pete se întind și se reunesc între elle și roșeța devine uniformă peste tot. Eșirea petelor este insoțită de arsură, de mâncărime și de uă umflătură mare, și câte uă dată

de ridicături în plăci pe obrazi și pe extremități. După două sau trei zile, simptomele diminue, erupția se pălesce, și jupuitura nu întârzie a se face sub formă de mici pelicule. Durerea de gât este intensă chiar de la început: cerul gurei și murele sunt roșii și umflate; înghițirea este cu durere; această angină la copii poate fi periculoasă. Scarlatina atacă mai cu seamă pe copii, și ea nu se arată de cât o dată în viață. Ea ține de la șapte până la opt zile și se termină adesea bine. Câte o dată, vine în cursul său la sfârșitul afecțiunii, o inflamație a plămânilor sau a bronchelor, și mai des o meningită, sau dropică generală cu albumină în urină. Tratatamentul consistă în :

1. Odihnă în pat; 2. Băuturi calde; 3. Dietă; 4. Să se ferescă de răcelă și de umezeli; 5. Să se îngrijească riguros convalescența. — Nalbă și mișunile de pădure în celiuri, temperatură potrivită. Dacă vin dureri prea mari de gât, să facă des gargară cu celiuri mucilaginoase și calde. Dacă curge sânge din nas, să nu se sperie, ci să toarne apă rece pe capul copilului; să aplice numai muștare pe membrele inferioare.

Sciatică (neuralgie). — Acesta este o afecțiune care se arată mai cu seamă în urma frigului umez. Ea este caracterizată printr-o durere foarte violentă, care ocupă partea din napoi a unui membru inferior, începând de la șold și întinzându-se până la talpa piciorului și ține întocmai ca o sfâră. La început se pot aplica lipitori (10—20) local, frecături, vesicături repetate, curățenii tari; se vor da afionul, mătrăguna, laurul și esența de terebentin într-un celiu de pelinariță sau 8 gr. de esență de terebentin și 120 grame de miere de stup și va lua câte

3 linguri pe zi. Se pôte da aconitul, asafetida (esccrementul dracului) și unt de pește, mai cu sémă decă pacientul este scrofulos seũ tuberculos.

Pe din afară se pôte unge cu preparatĩi de afion, de mǎtrăgună, de laur, vesicãtorĩ pe care sã se pună praf de afion pãnã la 10 centigrame pe zi, în mai multe dǎĩ, injectĩi sub pelle cu soluție de morfină (1 la 30) și 5 la 10 picãturi uã datã, injectĩi de chloroform, seũ cu pãtra iadului de 1 la 100. Cataplasmele cu capete de mac, mǎtrăguna și laurul amestecate cu fãina de in, sunt fõrte folositoare, pentru a potoli durerile

Revulsivele, apa reçe, zãpada, esența de terbentin, untul de [eroton, thapsia, plasture fãcute din: Cãrã albã 30 grame, esență de terebentin 15 gr. laptele cucului (sucul de Euphorbiu 1—2 gram); acãsta se va întinde pe uã cãrpã, dupã ce mai întâiũ se va amesteca bine, și se va aplica în lungul locului dureros, muștare, vesicatorĩ, arderea cu ferul saũ cu alte cauterẽ, ca acidul sulfuric (vitriol), moxa, acupunctura, plãcile metalice, electricitatea cu curenții continui, faradisația, galvanisația, galvano-cauterul saũ termo-cauterul, bãi de mare reçi: hidroterapia, apele minerale, etc. (*V. Rheumatism*).

Scorbut. — Acest nume vine din limba danesã seũ holandesã, care înseamnă ulcer (bubã). Este uã afecțiune caracterisatã printr'ũã slãbiciune fõrte mare cu buhãiala obrazului, umflãturã la picioare, predispoziție la scurgeri de sãnge, umflãturã și scurgere de sãnge din gingii. Scorbutul se aratã mai cu sémã cãnd omul se aflã în condiții rele, atãt de locuit cãt și de hranã, precum sunt arestații în temniți, soldații în casãrmĩ, marinarii și internatele de bãeți și fete; prin urmare trebuie fãcut mai

mult un tratament hygienic : aer curat, locuință sănătoasă, uscată și expusă luminei sórelui, îmbrăcăminte căldurosă, mâncare bună și hrănitore, băuturi acre, vin antiscorbutic, fructe acre, legumi verđi : antiscorbuticele : precum sunt ridichile, hrénul, grașița (cresson), cépa, etc. doctoriile amare, feruginóse, umblare multă în aer curat, și când sunt scurgeri de sânge, se va da perchlorur de fer, ér pentru umflătura dropicósă se vor face frecături cu spirturi aromatice.

Scrintélă seú *scrintitură*. — Eșirea completă seú incompletă din încheetură a unuia saú a mai multor óse, ale căror fețe articulare perd în parte seú în totalitate raporturile lor naturale, fie ea rezultatul unei violențe externe (*scrintire accidentală*), seú din stricarea ver uea din părțile cari forméză încheetura (*scrintire patologică*). *Scrintéla este completă*, atunci când ósele aú perduť cu desăvêșire raporturile lor articulare, și *incompletă*, când elle le mai păstréză în parte. Tratamentul scrintiturilor accidentale se face puind la locul lui osul eșit din încheetură. Ca să se efectueze reducerea, se face *extensie*, *contra-extensie* și *cuaptație*. Cea dintăiu se face trăgênd de extremitatea membrului, *contra-extensia* se face trăgênd în sens contrariú, érú *cuaptația* este așeđarea óselor în loc.

Până la reducerea osului de către un om cu cunoșcințe, pacientul se va odihni, și va pune comprese cu apă caldă pe partea scrintită (*V. Luxatic*).

Scrofule. — Se numesce ast-fel din caúsă că gâlcile de la gút umflându-se, se asémână cu uă afecțiune analogă la porc (*scrófa*). Acéstă afecțiune se află mai cu sémă la locuitorii din văile munților și din locurile băltoșe. Con-

stituiția scrofuloșilor este limfatică, fața buhăită, busa de sus îngroșată, ochii roșii și lăcrămoși.

Afecțiunea începe prin tumori neregulate, tari și nedurerose, ce se unesc sub pelle. care ocupă glandele limfatice de la gât și subțioră. Aceste tumori cresc, se coc și se deschid. Pellea care le acopare devine lucioasă și de culoare roșie albastruie și se deschide prin mai multe orificiuri. Rănile se ulcerază și vindecându-se, lasă semne diforme. Scrofuloșii sunt predispuși a avea tubercule în plămâni, la mațe și la creeri. Scrofula este uă afecțiune generală, periculoasă și se transmite de la părinți la copii.

Scrofululele se arată la diferitele epoce și sub diferite forme. — 1 *period*, în acest period se arăt afecțiunile pellei, cum sunt umflăturile, seū umflături cu scurgere, cum sunt oftalmiile, și mărirea ganglionilor. — 2 *period*, forma mai periculoasă, erupțiile pustuloase, ulcere cari mănacă și ganglionii devin mai voluminoși. 3 *period*, abcese reși, caria oșelor, abcese prin congestie. 4 *period*, inflamația și în acest period se arăt și unele afecțiuni periculoase ale organelor interne.

Tratamentul este în general igienic : trebuie a pune pe scrofuloși la aer curat, uscat și cald, haîne de lână, jocuri în aer mult, hrană nutritore, fricțiuni uscate și fumeгаții aromatice, băi de mare și băi de pucioasă. Untul de ficat de pesce și iodul sub lôte preparațiile lui, sunt medicamentele cele mai sigure contra scrofulelor.

Scuipare cu sânge. — Emoragie care vine din membrana mucosă a plămânului, caracterisată prin expectorație de uă cantitate mai mult seū mai puțin mare de sânge roșu și spumos. Se deosebesce scuiparea de sânge ce provine din cauza unei lovituri de aceea care atârână

de la slăbiciunea constituției, și care vine dintr'ună leziunea a plămânului său dintr'ună conformție rea a peptului. Acesta este uă afecțiune foarte periculoasă, din cauză că organul afectat este în permanență în activitate. Ea este adesea rezultatul oboselei de vorbire în aer, al declamației, din cântarea cu instrumente de muzică, când respiră vaporii iritanți precum sunt vaporii de chlor, etc. După morțe nu se găsește nici uă urmă de afecțiune, afară de uă inflamație cronică (catar) a plămânului, care se ivesce adesea în cursul hemoptisiilor. Tratamentul este ca la toate emoragiile interne: băuturi recoritoare, mucilaginoase, gumoase, său limonade reci ori chiar bucăți de ghiată (bulgărași), odihnă și tăcere absolută. Cellu mai sigur emostatic este uă injecție sub pelle de extract alcoolic de ergotină, de un gram la 5 gr. glicerină cu 5 gr. de apă. Chiamă și medicul. (V. *Hemoptisie*).

Scurgere de lapte (V. *Galactorrhoe*).

Serpegea. Este uă tumoră inflamatoare care ocupă țesătura celulară de sub pelle și care se termină tot-deuna prin gangrenă. Umflătura este mărginită și foarte tare, *forte durerôsă*, culórea roșie albăstrue, și cu uă căldură locală ardătoare. Această tumoră se întinde în câteva zile și se ridică mai sus de pelle. Inflamația se întinde prin țesătura celulară și găuresce pellea în mai multe locuri în formă de ciur. Pellea devine albăstrue și chiar neagră, mai cu sémă la bătrâni; din aceste caractere ale tumorei s'a dis că serpegea este tot una cu dalacul. Serpegea este uă adunătură de bubóie la un loc și ea și acestea ca se termină prin eșirea unei *inimi* formată din țesătura celulară mortificată. La început se vor pune pe umflătură mai multe lipitori și ca-

taplasme, ér mai târziu se vor face tăeturi în cruce seú chiar în formă de stea. Materia și inima se scot apăsând ușure pe tumoră ér pe tăeturi se va pune scamă unsă cu alifie iritantă și peste ea se vor pune cataplasme emoliente și chiar cu burieni potolitóre ca laurul, maselarița, capetele de mac, amestecate în mică dosă cu semințe de in seú cu tărițe de grâu. Digestiunea este asemenea turburată. Serpengéoa se arată mai cu sémă către bătrinețá. Ea se iveșce mai mult pe spate, pe umeri și la cefá.

Ea póte să producă greutate la resuflare, chiar astupare în gút, și inflamația pojghiței plámânilor, când este așezată pe coșul peptului. (*Vedé Gangrená*).

Sgaibă. — Un fel de cõje ce se forméză deasupra unor bube pe pelle (*V. Eschara*).

Sóre sec. — Este uá durere de cap care se arată mai cu sémă diminéța, uá datá cu rêsáritul sórelui.

Țéranii obicînuiesc a și descánta de sóre sec. Se vor pune comprese cu apa camforată a lui Raspail, se va da un gram de chininá și mai cu sémă valerianatul de chininá, dará, cel mai sigur međloc va fi uá injectie cu morfiná de 5—8 picături dintr'úá soluție de 1 la 30. (*V. Cephalalgie și Neuralgie facialá*).

Spasmuri, — Contractiuni ale muschilor ce se fac fără voie, și mai cu sémă ale acellor muschi ale cáror mișcări nu sunt supuse voinței (*V. Nervosism*).

Spasm cinic seú *rinjire cáinésá* (*V. Ris sardonie*).

Spurcăciune (*V. Dartre*).

Stomatită, *durere de gurá*. — A face spélături emoliente, a da pe urmă gargare acre și increțitóre, mai cu sémă în forma cronicá.

S. *Mercurialá*. — Pentru ca să nu se ivescá, să nu se

mai dea preparațiile de argint viu, de cât cu mare grijă în doze forte potrivite și a le opri îndată ce se arată cele dintâi simptome; se vor da curățenii potrivite, spălături cari încrețesc gura. Uă dată ce s'a arătat afecțiunea, se vor da emolientele, spălături cu *chlorat de potasă*, cu bi-borat de sodă, cu pétră acră, și se vor arde rănile cu piatra iadului seú cu apă tare.

S. *Ulccro-membranosă*. — Spălături acre și astringente; pe rănii se va pune chlorur de calce, arderi ușuri, dară mai cu sémă gargară cu chlorat de potasă și pe din năuntru de bėut până la 3 grame pe zi. Se vor da doctori de împuternicire (tonice). Se va căuta să se împedice luarea de către alte persoane.

S. *Pultacer*. (V. *Angine*).

S. *Diphtherică*. — Același tratament local ca și pentru angina difterică (V. *Acéstă afecțiune*).

Sughitu (singultus). — Conracție spasmodică și repe-de a diafragmului, care determină uă sgduitură fără veste a peptului și a pântecelui, însoțită de un sgot mot particular și de uă strinsore spasmodică a glotei, prin care inspirația este tăiată. Póte să se poprască prin tot ce ar putea să suprine respirația. Ast-fel lucrază emoțiunile vii, când bea un pahar de apă, inghițită d'ună dată. Sunt unele casuri în care sughitul póte cauza mórtea, de aceia, îndată ce nu încetază prin aceste međilóce, va da uă poțiune cu eter (150 dram. apă, 20 picături eter și se va pune si sachar), luat cu lingura la un quart de oră, și, decă, și după acésta nu încetază, chiamă ajutorul medicului.

Sugiú. — Inflamația extremităților degetelor, provenită din înțepătură seú iritația prea mare a buricelor degete-

lor. Cataplasme, băi locale cu tărițe. Să consulte un medic, pentru a deschide ca să curgă puroiul, și să nu se strice degetul. (*V. Panarițiu*).

Syncopă. — Oprire fără veste și fără voie și pentru puțin timp (momentană) a mișcărilor inimii, cu încetarea respirației, a simțirei și a mișcărilor corpului. Dacă inima încetază de a bate, nici sângele nu se mai duce la creier și acesta încetază de a mai anima corpul și astfel, simțirea, mișcarea și vorbirea, care atârnă de creier, încetăază și ele de a se mai face. Sincopa se deosebesce de apoplexie și de asfixie. Sincopa este sinonimă cu lipotimia, care este un grad mai ușor de sincopă. Tratamentul cel mai rezonabil este a culca pe pacient în poziția orizontală și cu capul mai jos, pentru ca sângele să se ducă la creier, să facă fricțiuni, să stropescă fața cu apă rece, cu oțet, să dea la nas să inspire eter său apă cu spirt. Sincopa este foarte frecventă la bătrâni. Este uă sincopă periodică, care se poate confunda cu epilepsia. Din cauza stricării de stomac vine adesea sincopa. Femeile însărcinate sunt de multe ori apucate de sincopă, mai cu sémă în cele dintâi patru luni. (*V. Leșinuri*).

T.

Tegnia favosă, Chelie cu bube. — Se vor tăia peri alături de pelle, se vor face ungeri cu ulei de cad (ol. cadinii); se va acoperi capul cu cataplasme de cartofi, său se va spăla capul cu fertură de tărițe său de scrobélă, său cu apă de puciosă într'ua baie mare. După căderea cojilor se va unge éru cu oleiul de cad. De îndată să se smulgă părul fir cu fir și cu uă cimbiștră și încă să atingă cu un burete muiat într'ua soluție de sublimat de

1—2 grame pentru 500 de apă și atât spirt cât va trebui pentru topire. Smulgerea perilor ține 4—5 zile, pentru favul care se arată pe trup, se vor face băi de sublimat și smulgerea părului pe unde este, după care se va unge cu uă alife de una la sută de turbită minerală. După uă lună, cojile în formă de blid ér se arată pe cap, și atunci trebuie a smulge părul și a unge cu medicamentele de sus, și a treia și a patra lună de se va arăta cojile, va urma tot asemenea, până la desăvârșita vindecare.

Tegnia tonsurantă. — Produsă prin ciuperca *trychophyton*. — Se va smulge părul pe unde s'a arătat și va unge cu aceleși medicamente ca și la favus.

Tegnia pelada. — Acesta este un fel de chelie care se arată în unele puncte ale capului, de unde cade părul și rămâne pellea goală în formă de insulă, pe când, prin prejur, părul este foarte stufos. Același tratament ca la tegnia care tunde părul. Aci smulgerea părului este foarte dificilă, pentru că el se retéză chiar în grosimea pellei.

Tetanos. — Este uă afecțiune care se arată mai cu seamă în urma frîgului umed, precum și în răniri grave și cu ruperea unui nerv. Se deosebesce tetanos spontanéu séu din frig și tetanos traumatic séu din lovitură cu rană.

Tratamentul consistă a lua sânge la început, a pune ventuse, a face să înădușescă mult, a da afionul și chloralul în dosă mare; decă nu pôte înghiți, să se dea prin clistire, a face să inspire eter și mai bine cloroform, și decă tetanosul vine din lovitură, se va căuta rana, se va scôte corpul strein, se va tăia nervul și chiar se va amputa

partea unde se află rana, mai cu sémă decât va fi pe un membru.

Toenia. — Acesta este un verme ca uă panglică albă, lungă și îngustă, care se forméză în mațele subțiri ale omului. Ea este formată din uă mulțime de inele numite *cucurbite*. Panglica se forméză din măzerica care se află în carnea de porc numită *spurcată*. Uă dată intrată mazerica, în stomac panglica scóte capul și prin cărligele ce le are împrejurul gurei, se înfige în carnea stomacului și în câte va țille ia uă lungime de mai mulți coți. Inelele sunt înguste către códă și către cap.

Cei cari aū panglică sunt ómenii cei mai nenorociți, căci tótă viața lor nu este de cât uă suferință, când nu se caută.

Iată tratamentul ce se póte da contra panglicei: Trebuie să se alegă timpul de a da medicamente, atuncea când pacientul începe să dea afară bucăți de panglică. În nainte de a da medicamentul, pacientul să nu mănce cu uă ți în nainte și imediat înaintea luarei doctoriei, să ia un clistir ca să spele căpătaiu de jos al mațelor, după acésta se dá extract de muguri verđi de fugeră bărbătéscă (*Ferigă*) amestecat cu calomel și dat în capsule. Fie-care capsulă să conțină 0 gr. 50 de extract, și 0 gr. 05 de calomel, pacientul va lua 20 de capsule în 4 dați: câte 5 din 5 în 5 minute. Pacientul se va pune pe un vas de nópte cu apă, așa că panglica să nu se rupă prin greutatea ei, ci se nóte în apă. Vermele se scóte într'uă ți. Se mai dá cója de rădăcină de rodii (*Punica granatum*) de la 60—90 grame, pe care le maceréza în timp de 24 ore în 400 grame apă. După acéastă macerație, se ferbe pênă ce scade pe țiu-

mătate. Acastă dosă este luată de uă dată seű cel mult in duoě dăŕi. Dēcă pacientul are dureri prin pēntece se va da 20—30 grame unt de ricină. Sulfat de peleiterină 15 până la 30 centigrame, intr'ua soluție cu tanin in 50 grame apă este foarte recomandat. Se mai dău granulele de kouso, tinctura de kamala in dosă de 15 grame. La copii se vor da 15—45 grame de seminte de dovléc, făcute ca laptele de migdale. (*V. Panglică*).

Tuberculosa, phthisia, seű oftica, de la grecescul φθίσις, mă usuc. Cuvēntul phthisie in adevēratul lui înțeles însemnēză *topire*, *sfirșire*, orī-care ar fi adevērata ei cauză. S'aũ admis mai multe feluri de oftică. *O. plămănilor*, *O. ficatului*, *O. mesenterului*, etc., după organul in care leziunea care topesce pe om, și-a avut locul recunoscut seű presupus. Astă-đi se recunósce mai cu seună sub numele de *oftică* orī-ce stricare a plămănilui care are aplicare a produce uă desorganizare a lui. in urma căria se face rană la plămăni. Acēsta este definiția dată ofticei de Bayle, care a admis șese feluri de oftică; *Oftică tuberculósă*, *granulósă*, *oftică nígră*, *ulcerósă*, *oftică cu pētră* și *oftică cancerósă*. *Oftica galopantă* seű *próspētă* orī *granulósă* diferă de oftica tuberculósă.

Oftica tuberculósă. Acest fel de oftică provine din ședere in aer rece și igrasios, seű in locuri unde aerul nu se schimbă cu inlesnire, dintr'ua hrănire próstă și nu deajuns, nemișcare, masturbația (malahia) și abuserile sexuale. Adesea ea se moștenesce de la părinți. Începutul ei este foarte diferit, adesea ea nu se recunósce de cât numai când a ajuns in cel din urmă grad. Ea incepe de obicei printr'ua tuse sécă și nesupērátóre, din care cauză s'a đis adesea că acastă oftică este rezultatul unui gu-

turaiu neingrijit. Acastă tuse persistă mai multî ani, fără a se arêta alte simptome; și, decă în acest timp, pacientul móre de altă afecțiune se găsesc în plămâni mulțime de granulații mici. Cele de mai multe ori se arată uă tuse cu sânge (hemoptisie). Acêsta este și cel dintău simptom care atrage băgarea de sémă asupra inceputului oficeii; câte puțin puțin se stabilește uă expectorație mucosă și nisce friguri care nu incetéză lesne ce se arată și chiar de duoë ori pe ȓi : un acces se arată dupě prând și altul la inceputul nopței seú chiar în timpul acestia. Despre ȓioă se arată multă nădușală; respirația numai câte uă dată este mai scurtă de cât în starea normală; funcțiunile digestive sunt adesea în stare normală; chiar puterile musculere se păstréză multă vreme. Cu tóte acestea, câte uă dată, pe lângă acea nădușela obositóre se arată și uă eșire la scaun care sfirșesce pe oficos; fie, seú din causă că tuberculele se arăt pe mațe și fac rănî, seú fără a exista cea mai mică ulcerație și inflamație a mațelor. Uă dată ce căldura slăbitóre se stabilește, se arată și magrórea generală a trupului care face progrese însemnate, dupě cum nădușela și urdinarea sunt în mare cantitate.

Arétés ne dă tabloul următor despre starea de plâns a unui oficos : «Nasul ascuțit, obrazî proeminți, buzele suptiate; gúțul cocărjat și greoiú în mișcările lui; spetele ridicate ca duoë aripî, cóstele se vêd, și locurile dintre cóste sémănă cu niște șanțuri adânci, câte uă dată coșul peptului este strimptorat și peptul îngustat. Când ofica merge încet, pântecile este turtit și subt, articulațiile (incheeturile) nodurose și *unghiile devin bombate*, extremitățile degetelor sunt umflote întocmai ca nisce ciocane de tolă.» Fórte adesea ori se întâmplă ca

stetoscopul să ne arate că uă escavație tuberculósă se rupe, ca afecțiunea să se îmbunătățescă séu chiar să se vindece (Lainnec); dară în general această îmbunătățire séu tãmadurire înșelătore nu ține de cât câte-va zile séu săptămâni, după cum și erupțiile secundare ale tuberculelor sunt mai mult séu mai puțin înaintate. Dureri locale nu se arată mai nici uă dată, și mai tot-déuna elle nu aũ un loc sigur. Scuipatul nu este mai caracteristic; el este mai aprópe ca acela care se vede în catarul cronic. Flegma acésta este mucósă, opacă, nu se topesce în apă și adesea cu bėșici de aer, gãlbue, câte uă dată, și observată de aprópe, se vėd în ea nișce firicele ca vermuși, cari nu sunt alt ceva de cât mucosități mai întărite, eșite din bronchele celle mici. Nu-mai ascultarea și percutarea asupra coșului peptului ne pot da semnele celle mai sigure, pentru a recunóșce oftica. Tuberculele în genere se desvoltă la vėrful plãmânului, și celle d'ântaiũ simptome se arată d'asupra claviculelor, în adâncătura de d'asupra spinei spetei și în subțioră și mai cu sémă la partea dréptă, unde prin percutare se găsesce uă rezonanță mai mică și nu de uă potrivă peste tot, asemenea și prin ascultare se aude uă bronco-fonie. Când tuberculele se móie, pe lângă simptomele de mai sus, se aude și un sgomot de crepitație umedă mai gros la început, și mai subțire mai târđiũ. Dupě acésta încep să se arate semnele unei escavații a plãmânului. În locul bronco-foniei se arată pectorilochia.

Tratamentul ofticel este fórte variat.

Mulțime de medicamente, cari mai de cari mai recomandate, nu aũ putut aduce de cât îmbunătățiri, adesea puțin simplitóre. Apele minerale iodate și sulfuróse

sunt cele mai recomandate. Lăinnéc recomandă călătoria pe mare și locuirea în orașele de pe margina mării, dară, cel mai bun meșloc sunt îngrijirile igienice, uă hrană bună, a locui într'ua climă temperată, a se feri de răcelă și de luare de guturaiu. Numai urmând cu sfințenie aceste reguli aū putut ofticoși declarați să'si mai prelungescă viața.

Turbare. — Caracterisată prin convulsii cu spumă la gură, adesea frică de apă și tot-déuna neputință de a înghiți; omul turbat simpte când are să ȳ vină accesul și spune cellor ce ȳ înconjoră că ȳ vine să mușce. Acestei teribile afecțiunii până astă-đi nu ȳ s'a găsit lécul, cu tóte că unī șarlatanī pretind că posedă meșlocul de a vindeca turbarea, prin tăerea sub limbă și alte pretinse méthode de vindecare radicală.

Dară, decă turbarea este mortală, nu trebuie să stăm cu brațele încrucișate. Indată ce un om este mușcat de un căine bănuīt turbat, să se ardă un fer în foc și să se pună pe rană, fără nici uă temere. Decă ferul este ajuns la roșu deschis, durerile sunt fôrte slabe, mai cu sémă decă se pune indată pe rană uă cărpă muiată în apă (*V. Rabies.*)

Timpanită intestinală, desvoltare de gazuri în mațe fără inflamație. — Se vor da bēuturi calde carminative (care dau gazurile afară), licuoruri tonice (elixirul lui Carus, curaço, aniseta, chartreusa, rachiul grecesc, anasonul, chimionul, etc.), afumături calde și aromatice pe pantece; chiar ghiață aplicată pe pantece; se va introduce în ședut uă sondă lungă de gumi elastic, și chiar se vor trage gazurile cu uă tulumă. Decă unflătura este prea mare și amenință să asfixieze pe pacient, se va fa-

ce însuși punctia cu an trocar subțire asupra mațelor. ér când este inflamație se vor aplica antiflogistice; precum sunt lipitorile, ungerile cu alifie cu beladonă și chiar cataplasme cu acéstă buruénă (*V. Meteorism*).

Typhosul și frigurile typhoide. *Lungóre négră și lungóre simplă.* — La început să se așede pacientul în aer curat și mult, cameră mare, mai cu sémă într'ua grădină, care să se aereze fără a expune pe pacient la un curent. Pacientul se va culca și va lua limonade răcoritóre (cu lémăie, cu acid de fosfor, cu cremór-tartre, orangeadă), comprese cu apă rece pe cap, spélături reci și mai cu sémă duși de apă rece, date de la uă înălțime de mai multe metre, cu uă stropitóre, decă nu are uă baie speciala; séu ciarșafuri cu apă rece de 10 minute fiă-care și repetate de mai multe ori pe zi, până ce scade căldura. Pacientul va fi ținut *în cea mai mare curățenie*, și pentru a fi mai sigur, să fie pus la dispoziția lui duoé paturí. La început se vor da purgative uleóse și de preferință untul de ricină și repetat din 2 în 2 zile, iar mai târziu se vor întreține puterile pacientului cu béuturi nutritóre, lapte, bulion, apă cu vin, și chiar vin curat, céiú rusesc, etc.

T. Cu formă mucósă séu catarrhală, al mațelor. — Pe lângă tratamentul arătat mai sus, se vor ajuta și spélături generale simple séu amestecate cu uă substanță antiseptică, acid fenic, acid salicilic, hypochlorit de sodă de 5 gr. pentru 100 de apă, purgative sárate; sulfat de sodă 30 gr. sulf. de magnesie 45 gr. apă de sedlitz, etc. din béut se va da și acetat de potasă 10 gram. într'ua béutură acrișóră. Purgativele se vor repeta la fie care duoé séu trei zile.

T. Cu formă adynamică. — Acastă formă este aceia în care puterile scad. Se vor da băuturi hrănitore, lapte, apă cu vin, limonadă vinosă, zémă de carne fără grăsimi și ușoră, bulion. Fertură de cõje de chinchina, sulfat de chinină de la 1—3 gr. Cafea, vin bun, țuică, canfor; a se urma cu spălăturile reci și cu purgativele repetate. Desvoltarea gazurilor se va combate cu fricțiuni făcute cu unt de mușetel (romaniță) cu canfor și cataplasmе, băi reci și mâi cu sémă duși și chiar mâi multe pe di.

T. Cu formă ataxică. — Se vor da băi reci la 15°, a-fion, moșus séu mosc, 30—40 centigrame de canfor. vin hrănitor, etc.

T. Cu formă biliósă, cu gălbinare. — Se vor da băuturi recoritore și acrișore, purgative sárate în tóte ȃilele, spălături reci.

T. Cu formă pectorală, cu tuse. — Ventuse seci și tăiate, vesicători, ipecacuana, canfor și acid benzoic.

T. Cu complicăit. — Hemoragie prin mațe. Se vor da băuturi și clistire reci, gheață pe pantece, sub-nitrat de bismuth în dosă mare, se va da și perchlorur de fer.

T. Cu eschara și brâncă. — În timpul typhosului se arată pe spate pete roșii, de aceea trebuie a schimba pe pacient din locul unde zace, și este bine a se pune pe perine de plévă de ovéz séu pe uă saltea de gumelastic umplută cu apă, érá partea roșită va fi des spălată cu apă rece și cu vin roșu séu cu spirt de canfor. Décă se fac jupuituri se va pune plasture de diachilon, colodiũ, și le va spéla cu uă soluție de chloral hidrat de 1 la 200. Décă se complică de brâncă se va presăra partea afectată cu

praf de scrobélă, cu semințe de lycopodiū său cu praf de plută.

T. *Cu Perforația mațelor.*—Se va aplica uă vesicătore pe tot pântecele, érá interne se va da afion în dosă mare, câte 5 centigrame la fie-care oră.

U.

Urticaria, blândă. — Ea pôte fi *simplă*, și atunci să se dea băturî rēcoritore, purgative ușore, băi: ea pôte fi cu căldură, *febrilă*, și atunci se va lua sânge, decă omul este sângeros, său se vor aplica lipitorî la ședut, și băi de tărițe: pôte fi din stricare de stomac, *Ab ingestie*, atunci se vor da de vėrsătură, decă materiile se află în stomac; érá de nu, se vor da curățenii și clistire de curățenie; cėiū, de mușețel său de flóre de tei. Ea pôte fi *chronică*, învechită, atunci se va face un regim serios, nu va mânca pesce, sārături și iritante, ca ardei, piper, etc., va sta la țeră, va lua băi emoliente și alcaline. Băturî indulcitore, curățenii ușore, etc.

V.

Vaccinare. Este operația prin care se introduce în organism un virus specific, pentru a feri de vėrsat. Vaccina său altoiul se ia de la viței (altoiu animal), său de la om (altoiū umanizat). Vaccinarea se face la brațe însă să se aibă grije, mai cu sēmă la femeî, ca cicatricea să nu fie mult vėdută, căci elle se lasă decoltate și semnele celle urite ce lasă altoirea, le vatămă frumusețea. Cel altoit să fie bine îngrijit. La început se vor pune cārpe muiate în apă de plumb său în cėiū de nalbă, ér după ce s'a făcut supurația, se va unge cu unt prospăt său cu

alifie de spermançet și se vor pune cataplasme de scrobělă, pentru a potoli umflătura și a înlesni scurgerea puroiului, ca să nu mănânce pellea și să lase semne neplăcute.

Varice. — Umflături în formă de moșoróie de cărtiță, ce se arată la membrele inferioare, la femeile însărcinate și la aceia cari staū mult timp pe picioare: bucătăresele, spělătoresele, etc. Le va ține strînse cu ciorapī de gume-lastic, să nu pună nici uă dată jaretiere sėu alte legături d'asupra varicelor; decă se aplică un bandagiū, să se începă de la extremități și să nu'l stringă prea tare, mai cu sémă cu cât se apropie de rădăcina membrului.

Variola. Vėrsat. — Bube pe pelle, venind după ce cineva a avut durere mare de cap și la međiloc, căldură multă. Morbă forte contagiósă; va da cėiuri de nalbă și de micșunele de pădure, temperatura potrivită, camera spațiosă cu aer mult și curat.

Va unge mereū faça cu unt de migdale, pentru a feri bubele de contactul aerului și să împedice ast-fel formarea de coji, ca să nu resulte cicatrice diforme.

Veninul șerpilor. — Când un om este mușcat de șerpe, trebuie a suga cu gura partea mușcată, decă nu se póte pune uă ventusă, cu tóte că acėsta s'ar putea face orī unde, înlocuindu-se printr'un mic păhărel, în care ar turna spirt, și după ce il clătesce, ca să se ude bine pe-reții, varsă spirtul și dă foc paharului și il aplică repe-de cu gura asupra părței mușcate. Șerpiī la noi nu sunt otrăvitori, afară de năpărcă (vipera) care se găsesce în unele părți ale țerei. Când mușcătura este de năpărcă să se sugă partea mușcată, cum s'a đis mai sus, să se ardă cu orī ce foc va fi mai la îndemână, și de prefe-

rintă, de va fi cu putință, să se ardă cu spirt de țiperig. Se vor da băuturi cu amoniac și cu eter, va face uă legătură asupra membrului între rană și inimă (*V. mușcatură de șerpe și otrăvuri*).

V. Albinelor, Gărgăunilor, Vespilor. — Se va scôte acul, érá partea înțepată se va spêla cu apă cu spirt de țiperig, se vor da băuturi cu amoniac și cu eter.

Vermii din mațe (V. Taenia, panglică).

Vermii ascaridi. Oxiuri vermiculari. — Sunt nișce vermuși cari se prăsesc în partea de jos a mațelor; ei sé-mănă cu ața tocată, sunt subțiri și lungi ca de un centimetru. Ei produc uă mâncărime care *supêră* pe paci-enți. Se vor da laxative, calomel, 15—30 centigrame, clistire cu glicerină curată de 50—100 grame, la fie-care opt zile și în timp chiar de mai multe luni, clistire cu ferturi de burieni care omórá vermiu din mațe precum sunt: pelinul, *tanacetum vulgare*, clistire cu 2—5 centigrame de sublimat, sêpunele cu 10—15 centigrame de calomel saũ de acid fenic.

Vermii intestinali. — Să nu se credă esistența lor până ce nu se vor vedea în materiile scóse afară; 1. Va da unturi grase de bêt; 2. Clistire cu muschi din Corsica (*muschi de piatră*); 3. A urma tratamentul pres-cris de medic érá nu a da medicamente banale, reco-mandate de babe și de șarlatani. (*V. Limbrici, Taenia*).

Vertige. (V. Syncopă. Hysterie, Apoplecie, etc.)

Vêrsături. — A combate cauzele, érá contra vêrsături-lor se vor da băuturi reci séũ chiar bucăți de ghêtă; bêu-turi gazóse reci, limonade gazóse, apă de selz cu un sirop acidulat, poția lui Rivier; ghêtă pe stomac, până și revulsivele (muștar, vesicatóri, și chiar ciocanul cald al

lui Mayor). Emplastru de mătrăgună, creozot, acetat de potasă, etc.

Versăturile femeilor însărcinate. — Se vor da măn-cări reci, vin cu apă gazoasă. A schimba orele de mân-care, a mânca de culcată, câte uă dată să bea ceva ra-chiuri, mai cu sémă rachiū de simburī de cirēse (kirsch) un păhăruș după masă, curat séu cu sacchar și apă. Pep-sină, creozot, lapte cu ape alcaline, hidrat de chloral, pulverisații de eter pe stomac. S'a recomandat asemenea mult preparația următoare :

Apă distilată de cirēse amare . . . 4 gr.
Tinct de nucă vomică. . . . . 2 picături

Va lua diminéța și séra câte 10 picături într'un pahar de apă : séu chiaru tinctură de iod 2—4 picături într'un pahar cu apă cu sachăr; afion în dosū mare; și când aceste vėrsături amenință viața femeii, se pôte provoca de me-dicul mamos chiar lepădătura.

Vėrsături, la inceputul saū în cursul unor afecțiuni.
— 1. Dēcă nu slăbesc pe pacient, să le inlesnescă prin un cėiū cald de nalbă; 2. Dēcă supără pe pacient, a-tunci să le modereze prin bėuturi de cėiū rusescū cald cu uă lingură de rom séu de un licuor, bėut cu paharul. Acéstă tisană trebuie să se bea ferbinte, și cu in-ghițitura; 3. să se scótă des vasul cu vėrsăturile, cār-pele murdare și vasul de nópte; 4. Să se inlesnescă multă transpirație.

Vėrsătură cu sänge. — Vėrsătura cu sänge ce ese pe mucósa stomacului, numită *haematemesa* séu *gastro-rhagie*. Ea provine din lovituri asupra stomacului, din otravă, din rēcēla produsă prin punerea piciórelor în apă

rece, din cauza emoțiunii morale vii. Simptomele emoragiei stomacale sunt : durere în partea stângă a stomacului, amețelă, paliditatea feței, răcirea extremităților și scóterea sângelui prin vërsături de culóre roșie séu négră (*Melena*).

Tratamentul consistă în : 1. A desbrăca pe pacient de haine și a'l culca cu capul măridicat, de cât trunchiul, și pe un pat rece : 2. Va aplica comprese reci pe stomac ; 3. Va da de înghițit bucățele de ghëță ; 4. Odihnă (nici uă miscare) ; 5. Pacienții să fie feriți de emoțiunii morale, să le întărescă curagiul și încrederea ; 6. Dietă, și tóte bëuturile să fie reci. (*V. Gastrorrhagie*).

Vertigiũ de stomac. Vertigo-stomaco-leso. *Amețelă din stomac.* — Va bea puține licuide, regim uscat, înainte de masă va bea lucruri amare : nucă vomică (turta lupului) în praf saũ în tinctură, quasiã, gențiană, centaula mică, vermuth, biter ; când se pane la masă să ia prafuri de cretă, fosfat de var, prafuri de ochi de rac, ape alcaline bicarbonate, prafuri de cărbuni, băi alcaline și umblare multă pe jos.

Z.

Zona, foc viũ. — Este uă bólă de pelle care se arată pe uă parte a corpului, de preferință pe torace, ca uă jumătate de cingătoare sub formă de bubulițe mici albe, pline cu uă zémă apătósă și insoțită de roșëta pellei, cu durere fórté vie și arsură. Starea generală es'te fórté rea Pentru a combate acest fel de *eczemă*, nu se vor aplica doctorii apătóse, se va presăra partea afectată cu prafuri de scrobélă, singure séu amestecate cu oxid de zinc séu cu sub-nitrat de bismut, mai cu sémă decât durerile sunt

prea mari. Când bășicuțele s'aũ uscat, se vor face băi căldicele, pentru a face să cadă cojile; dacă rămân răni, se vor primeni cu alifie de ștubet (carbonatul de plumb) séũ alifie cu aŃion. Când există părți gangrenate, se va presăra praful de quiquina și se va da tratamentul imputernicitor, ungeri cu alifii narcotice, etc., și cataplasme de cartofi séũ de scrobélă aplicate pe partea cu bube. (*V. Herpetic séũ Herpes*).

VOCABULARUL ÎNGRIJITORILOR DE PACIENȚI

A.

Abces, substantiv masculin. Apostimă, grămădire de puroi, care se află așezat mai cu seamă sub piele, de culoare roșie, cald, umflat și dureros.

Abdomen, s. m. Pântece, partea trupului de la pept până în stîngîi.

Abondentă, substantiv feminin. A fi în mare cantitate; a avea în destul, a avea din belșug.

Abort, s. m. Lepădătură, stîrpitură, un născut în nainte de timp, fără vreme.

Absorbțiune, s. f. Acțiune prin care vasele înghit un lichid óre-care.

Abstinență, s. f. Abstinere, înfrânare, a se ține de parte, a răbda, a se priva de un lucru.

Acarul, s. m. Uă mică insectă care pricinuesce rîia.

Accelerațiune, s. f. Frecvență, repedițiune, accelerația pulsului.

Acces, s. m. Apucare, apucătură, prindere, acces de friguri.

Acid, s. m. Acet seú oțet, acru, acid sulfuric, etc.

Achille, tendonul lui, s. m. Vina cea mai puternică care se află deasupra călcâiului și în napoiul glesnei piciorului.

Acțiune, s. f. Puterea, maniera, chipul de a lucra.

Activ, adjectiv. Vrednic, ager, energetic, când este un om fără preget, este numit de popor om fără splină.

Acut, adj. De curind, cu violență.

Aderent, adj. Lipit, prins, care se ține de altul.

Adolecență, s. f. În creștere, a crește, a se mări, a avea între 10—18 ani.

Adult, adj. Etatea unui om, între 20—40 ani.

Adynamie, s. f. Slăbiciune, lipsă de putere.

Aeriform, adj. Care este ca aerul.

Afectiv, adj. Uă mișcare a sufletului, a facultăților afective.

Aflon, s. m. Opiu.

Afundare, s. f. Care se duce la fund, se scufundă.

Agent, s. m. Care lucrează cu uă putere ôre-care.

Agitațiune, s. f. Mișcare neregulată și continue.

Aglatinativ, adj. Care lipesce.

Agonie, s. f. Lupta între viață și mörte.

Alăptare, s. f. A da țită copilului, a da lapte, a da să sugă.

Albumină, s. f. Albuș, licuid transparent, fără gust, care formază albușul oului și se închégă la căldură. Albumina se află în sânge, etc.

Albuminoide, s. f, Materiî cari conțin albumină, precum este albușul de ou.

Albuminose, s. f. Uă stare a sucului nutritiv ce rezultă din acțiunea pepsinei asupra materiilor albuminoide.

Albuminurie. s. f. Afecțiune în care udul conține multă albumină ce se inchiagă prin apă tare și căldură.

Alcali seî alcalin, adj. Sălcîu, care nu este acru.

Alcaloid. s. m. Care sémănă cu alcali, care nu este acru.

Alcohol, s. m. Spirt.

Alcoholism, s. m. Nebunie din beție.

Algid, adj. Rece, înghețat, períodoa algidă în choleră.

Alifie. s. f. Unguent, pomadă, grăsime, unsóre.

Alimentațiune, s. f. Hrană, nutrire, hrănire.

Alienațiune, s. f. Înstrăinare, rătăcire, smintelă.

Alopecie, s. f. Chelie, pleșuvie, fără păr pe cap.

Alterațiune, s. f. Schimbare, prefăcere, turburare, stricăciune, falsificare.

Alternativ, s. m. Care se schimbă prin altul.

Alveolară. adj. Care ține de rădăcina dinților.

Alveole, s. f. Celule cari sémănă cu adâncăturile în cari intră rădăcinile dinților.

Amanrosa, s. f. Orbire, apă négră.

Amenorrhée, s. f. Lipsă de period la femei.

Ammoniac, s. m. Spirt de țiperig.

Ammoniacal, adj. Care are miros de spirt de țiperig

Amputat, adj. Cu mâna seî cu piciorul tăiat.

Amygdale, s. f. Gâlcile ce se află în gût și care sémănă cu migdala.

Amygdalită, s. f. Gâlcî, inflamația amigdalelor.

Anæmie, s. f. Stare de slăbiciune și paliditate, care provine diu împuținarea seî stricarea sângelui.

Anasarca, s. f. Dropică peste tot trupul.

Anastomosă, s. f. Comunicarea între două vase, seî imbucarea lor.

Anatomie, s. f. Știința care ne învață cunoștința diferitelor țesături ale corpului, dobândită cu ajutorul disecțiilor pe cadavre.

Anatomist, s. m. Care se ocupă cu studiul anatomiei.

Anesthesie, s. f. Nesimțire locală sêu generală, care există în unele afecțiuni. — Anesthesia chirurgicală se produce mirosind eter sêu chloroform, spre a putea face uă operație mare

Anevrysm, s. m. Tumoră care conține sânge din cauza lărgirii unui vas sêu din ruperea lui.

Angina, s. f. Durere de gât.

Angiologiă, s. f. Studiul vaselor pline cu sânge și cu lymphă.

Ankylosă, s. f. stare de înțepenire a unei încheeturi. formată prin ferbarea ôselor sêu numai din scurtarea vinelor.

Anodyne, s. f. Doctorii pentru potolirea durerilor.

Anorexie, s. f. Perderea poștei de mâncare.

Antagonism, s. m. Care lucrăză contra altuia.

Antebraçu, s. m. Partea de la mână până la cot.

Anterior, adj. Aședat din naintea altuia.

Anteversiune, s. f. Care se întôrce inuainte, anteversiunea uterului.

Antheelmentie, adj. Doctorie contra limbricilor.

Antrax, s. m. Serpengea.

Antidot, adj. Medicament care se dă contra otrăvilor.

Antifebril, adj. Medicament ce se da contra frigurilor, sinonim cu febrifug

Antiflogistic, adj. Medicament cu care se combate inflamația sêu flogosa.

Antimoniu. s. m. Metal din care se prepară tartarul stibiat.

Antiperistaltică, adj. Mișcarea mațelor de jos în sus.

Antiscorbutic, adj. Care se dă contra scorbutului.

Antiseptic, adj. Substanță care împiedică putrețirea.

Antispasmodic, adj. Care se dă contra spasmurilor.

Antisiphylitic, adj. Care se dă contra syphilisului.

Antiveneric, adj. Care se dă contra morbelor venerice.

Anus, s. m. Orificiul, deschidătura, gura de jos a mațelor.

Anxietate, s. f. Turburare și nelinisce, cu simțire de strânsore în regiunea stomacului.

Aorta, s. f. Arteria cea mai grosă care plécă de la partea stângă a inimei, spre a împărți sângele roșu în tot trupul.

Aponevrosă, s. f. Un fel de pelle tare, care invelesce muschii, pojghită.

Apoplexie. s. f., Vărsare de sânge în creier, dambla, perderea cunoscintelor cu paralisie.

Apophysă, s. f. Ridicătură pe un os.

Apetit. s. m. Poftă de mâncare.

Aphonie, s. f. Perderea glasului, răgușelă.

Aphthe, s. f. Mică jupuitură albicioasă și foarte durerose, ce se formază pe mucósa gurei. Poporul le atribue măn-cării de obiecte pișate de șoreci, arsuri din stomac.

Apyretic, adj. Periodul unei afecțiuni când nu mai este căldură.

Aramă, s. f. (*Otrăvire cu*). Cupru.

Aromatic, adj. Substanță mirositoare, cu aromă.

Arterie, s. f. Vas care duce sângele roșu de la inimă către periferie, după ce se oxygenază în plămâni.

Arthrită, s. f. Inflamația unei încheeturi.

Arsenic, s. m. (*Otrăvire cu*). Săricică seŃu șoriclăică, ori șoricésă.

Ascaridi, s. m. Vermī ce se află in mațe. maī cu sémă la copīī, ceea ce se cunosc sub numele de limbricī.

Ascaridi vermiculari, s. m. Nisce vermī carī se află in partea de jos a mațuluī.

Ascită, s. f. Dropică in pântece. apă in burtă.

Asphyxie, s. f. Astupare, sufocație provenită din impedicarea intrărei aeruluī ori din stricarea luī, seŃu chiar din lipsa luī completă.

Asthma, s. f. Năduf. Afecțiune caracterisată prin impedicarea rėsufărei și care vine in periode.

Asupire, s. f. Adormire, seŃu dormitare, ațipire.

Atlas, s. m. Înțāia vertebră cervicală.

Atrophie, s. f. Micșorarea unei părți ori care a trupuluī.

Auricular, adj. Care merge la ureche.

Auscultație, seŃu *Ascultare*, s. f. Examenul ce se face asupra peptuluī cu urechea singură seŃu armată cu un stetoscop, spre a recunósce uă afecțiune a inimei cu vasele sale, seŃu a plămănilor.

Avortare, seŃu *abortare*, s. f. Lepădătură.

Axis, s. m. A duoa vertebră de la cefă seŃu osia pe care se învėrtesce capul.

B.

Baterie, s. f. Se numesce ast-fel un aparat capabil de a da un curent electric.

Bicuspidă, a. f. Cu două piciore.

Billa, s. f. Veninul, Fierea. Este un licuid verđuiū, care se forméză in ficat și fôrte trebuincios in mistuire, pentru a saponifica mănćările grase.

Risturin s. n. Cuțitaș, trebuincios chirurgului.

Blennorrhagie. s. f. Scursóre albă.

Blepharita. s. f. Inflamația pleopelor cu scurgere purulentă.

Bossă sanguină s. f. Umflătură plină cu sânge.

Bronche. s. f. Téva prin care respiră plămâni.

Bronchită. s. f. Inflamația bronchelor.

Bronhofonia. s. f. Vorbire din bronche.

Bujie, s. f. Candeletă, care servește a lărgi.

C.

Calcul, s. m. Pétră care se găsește de obicei în bēșica udului (calcul vesical) sēu în bēșicuța fierei (calcul biliar) ori în rinichi (calcul renal) sēu în glandele scuipatului (calcul salivar).

Calomel. s. m. Protochlorur de mercur, preparație de argint viū, bun purgativ.

Candeletă. s. f. Sondă de gumă pentru canalul udului.

Canin, s. m. Cănesc.

Canin. (*dinte*), s. m. Dinte cănesc.

Cantharide, s. f. Gândăcei, musce cari produc vesicătore și cu cari se face plastorile de vesicătore.

Cannula. s. f. Tub găurit care se întrebuințază la irigațorele de pansament și de clistire, canula de trachiotomie precum și téca (*téva*) trocarului sēu trocartului.

Capilar, adj. Se numește ast-fel un tub subțire, și printr'ua elasticitate a vorbirei, s'a đis și de un trocart cu care se cercetază tumorile.

Capilare. (*vase*) s. f. Vasēle cu sânge cari se află așdate între arteri și vene.

Carcinomă. s. m. Uă formă de schiros.

Cardia, s. f. Deschiștura de sus a stomacului.

Cardiac, adj. Care aparține inimei.

Caria, s. f. Stricarea óselor, mîncătura lor; precum este stricarea dinților.

Carp, s. m. Ósele de la mînă, cari unesc antebraçul cu metacarpul și forméză brăçara mînei.

Cartilagiu, s. m. Sgârçiu.

Catalepsie, s. f. Uă afecțiune în care, pe timpul atacului, membrele păstréză poziția ce li se dă.

Catamenial, adj. Care aparține periodului.

Cataractă, s. f. Perdea, opacitatea cristalinului ochiului.

Catarrh, s. m. Uă secrețiune de mucositățe și cu puroi dintr'ua membrană mucósă.

Catarrh bronchic, s. m. Tuse veche cu scuipat mucopurulent.

Catarrh uterin, s. m. Scurgere de materie mucopurulentă din matrice.

Caustic, s. m. Orice substanță care strică carnea prin acțiunea ei chimică.

Cauter, s. m. Instrument care servește a aplica focul în chirurgie: — *Galvano-cauter*, acela care lucréză prin electricitate; — *Thermo-cauter*, prin vaporii inflamabili. — *Cauter actual*, ferul roșu. — *Cautere potențiale*, cari au puterea în ele și lucréză chimicesee; piatra iadului, apa tare, vitriolul, etc.

Cava, (*Vena*) s. f. Vena cea largă.

Cecul, (*mațul*) s. m. Partea cea mai largă a intestinelor, fundul.

Cephalalgie, s. f. Durere de cap, Sóre sec.

Cephalic, adj. Care ține de cap.

Cerebel, s. m. Creerul cel mic seú creerușul.

Cerebral, adj. Care ține de creer.

Cerebru, s. m. Uă parte a encephalului.

Cervical, s. m. Care ține de gât.

Chloroform, s. m, Corp chimic cu care se adorm 6-
menii ca să'i opereze.

Chlorosa, s. f. Lipsă de cul6re in sânge, slăbiciune.

Cholera, s. f. Afectiune epidemică, caracterisată prin-
tr'ua mare slăbiciune, crampe, v6rsături și eșire afară
in formă de b6be de orez.

Choree, s. f. Uă afectiune in care uă parte a trupului
se mișcă continuu.

Choroida, s. f. Membrana neagră care c6ptușesce ochiul
pe din năuntru.

Chylul, s. m. Uă stare de prefacere a bucatelor in
mațe și care se absorb6 de vasele chilifere.

Chymul, s. m. A dua prefacere a bucatelor in mațele
subțiri.

Circulația cerebrală, s. f. Cursul sângelui in creer.

Circulația mare, s. f. Cursul sângelui făcut in tot corpul.

Circulația mică, s. f. Care se face numai intr'un or-
gan, precum este in ficat, in plămâni.

Cirrhusa, s. f. Afectiune a ficatului, care se arată mai
cu s6mă la bețivi.

Clinic, adj. Care ține de patul pacientului. — *Studii cli-
nice*, adecă făcute la patul suferindului.

Clonice, adj. Se numesc ast-fel spasmurile când sunt
scurte și se repetă des (*V. Tonice*).

Clystir, s. m. Introducerea unui medicament in ședut.
Se mai numesce clyster s6u clistir și tulumba cu care
se introduce medicamentul.

Cuagulațiune, s. f. Fenomen in puterea căruia părțile

tarî ale unui licuid se reunesc împreună și se despart de elementele licuide (laptele se închegă, sângele se închegă).

Coccy's, s. m. Osul nădeî.

Cochelușă, s. f. Tuse măgărăscă.

Col, s. m. Gât. (gât anatomic, gâtul mitreî etc.)

Colica, s. f. Durere în pânțece. *C. hepatică* : care vine de la ficat. — *C. nephritică* : care vine de la rinichi.

Colită, s. f. Este inflamația mațului celui gros.

Coloana Vertebrală, s. f. Șirul spinărei.

Colonul, (*mațul*) s. m. Partea cea grăasă a mațelor.

Coma, s. f. Prostrație completă cu pierderea cunoscințelor.

Combustie, s. f. Arsură.

Condyl, s. m. Părți rotunde care termină un os, aproape de uă încheetură.

Congenital, adj. Care este din nascere.

Congestiune, s. f. Uă grămădire de sânge într'un organ, fără a exista rupțura parenchimului.

Conjonctiva, s. f. Membrana care căptușește ochiul și pleopele.

Conjonctivită, s. f. Inflamația conjunctivei.

Conjugare, (*apertura de*) s. f. Uă uvertură la oșele capului.

Consumțiune, s. f. Sfârșelă, slăbire, se topește dea împiciorele.

Constipațiune, s. f. Încuetură, greutate de a eși la scaun, în poiană, la privată.

Contagios, adj. Care se transmite prin contact său prin vecinătate.

Contimporan, s. m. Care este din timpurile cutăruia.

Contractilă, s. f. Care se strânge și se întinde.

Contractură, s. f. Stare de contracție său scurtare a-

normală a unui mușchiu său a mai multora de uă dată.

Contusiune, s. f. Uă sdrobire, uă pată vênătă său vênătie, uă umflătură după uă lovitură.

Convulsiune, s. f. Mișcare fără voie și adesea înteruptă, care atacă mai cu sémă mușchiil membrilor și ai obrazilor, (*Vedți Clonic și Tonic*).

Clonic, adj. Spasm care ține puțin și iar revine.

Córdele vocale, s. f. Duoë indoituril de mucósă, cari se află în laringe și servescū la vorbire.

Corneea, s. f. Membrana négră care se află la fața din afară a ochiului.

Cornet, s. m. Un os rêsucit care se află în nas.

Corp vitros, s. m. Un licuid gros ca sticla topită, care se află în ochiū.

Coryza acută, s. f. Guturaiū prôspêt.

Coxal, (*osul*), s. m. Care sémănă cu un topor.

Cramp, s. m. Sgârcire durerosă a muschilor.

Cran, s. m. Partea de sus și din napoiū a capului (cutia creerilor).

Crepitațiune, s. f. Simțire de trosnituri, care se recunosc prin degete, când se frécă unul de cel-l-alt celle duoë căpêtăie ale unui os rupt.

Crystalinul, s. m. Un corp lungueț care se află în ochiū și servește la vedrre.

Cruor, s. m. Chégu! cel alb al sângelui.

Crup, s. m. Gușter.

Cuagul, s. m. Chégū.

Cubitus, s. m. Os aședat la partea din năuntru a antebraçului.

Cutanat, adj. Care ține de fața pellei (afecțiune); său care interesază pellea (rană).

Cystită cantharidienă, s. f. Inflamația bėșiceii udului din cauză cã pacientul a luat gãndãcei, sėu a pus uã vesicãtore.

D.

Dalac, s. m. Carbunculus.

Dartre, s. f. Afecțiunii pe pelle, din clasa plescaviței.

Debilitare, s. f. Slãbire (magróre).

Delir, s. m. Stricare de minte; *delir ordinar*, acela care se vede în afecțiunile acute; *delir chronic*, uã formã de nebunie.

Delirium tremens, s. m. Afecțiune caracterisatã prin delir, aiurare, tremurãtura mãnilor și a degetelor; el se aratã la bețivi (*V. Beție*).

Deltoid, s. m. Muschiul care formezã ridicãtura de pe uměr.

Demență, s. f. Smintelã, perioda din urmã a nebuniei.

Derin, s. m. Stratul profund al pellei, aședat sub epiderm.

Dextrina, s. f. Prefacerea materiilor fãinose prin scuipat.

Diabet, s. m. Afecțiune caracterisatã prin fόμε, sete escesivã, și uã mãrire în cuantitatea udului, care conține sacchar.

Diachylon, s. m. Emplastru lipicios, talion.

Diagnostic, s. m. Determinația naturei afecțiunii.

Diaphragmã, s. f. Un muschiu care desparte burta de coșul peptului.

Diarrhoea, s. f. Urdinare. Eșiri afarã fôrte dese și subțiri ca apa.

Digestiune, s. f. Mistuire, se numesc ast-fel tôte simptomele fisice și himice care se petrec în canalul alimentar (stomac și mațe).

Digluțiune, s. f. Înghițire.

Diphtherie s^{eu} **diphtherită**, s. f. Afecțiune contagi^osă și epidemică, caracterisată prin ar^etarea unor membrane ne adev^erate, mai cu s^emă pe murele g^utului (amygdale) și în beregată (larynge).

Diuresă, s. f. Adăogire a cătățimeⁱ udului făcut.

Dorsală, s. f. Care ține de spate.

Dothienanterie, s. f. V^ersat pe mațe, lung^ore (febră typhoidă).

Duoden, s. m. Un maț în formă de potc^ovă, lung de două-spredece degete.

Dyastolă, s. f. Lărgirea inim^ei.

Dysenterie, s. f. Eșire afară cu sânge.

Dyspepsie, s. f. Greutate de a mistui.

Dysphagie, s. f. Greutate de a înghiți.

Dyspnoea, s. f. Greutate de a r^esuf^la.

Dysurie, s. f. Greutate la facerea udului.

E.

Ecchymosă, s. f. Pată de sânge provenită din lovitură, ea se arată sub pelle s^{eu} sub uă muc^osă.

Eclampsie, s. f. Convulsiuni ce vin în timpul sarcin^ei s^{eu} sub influența otrăvirilor *E. femeilor*; *E. lucrătorilor otrăviți cu plumb*; *E. din uremie*.

Ecran, s. m. Paravan.

Eczema, s. f. Foc vi^u, spurcăciune. Afecțiune caracterisată printr'ună erupțiune de bășicuțe cari se acoper de uă c^oje.

Electuar, s. m. Medicament în formă de pastă molcuță, ca magiunul de prune.

Emetic, s. m. și adj. Se numesce ast-fel tartarul stibiat,

și în general se numește emetic ori-ce medicament care provăcă vărsătură.

Emolient, s. m. Doctorie, care mőie, care potolesce.

Emphysema, s. f. Introducerea aerului într-ua țesătură. (Emph. chirurgicală) sėu adunătură de aer în plămăni, prea dilatată (Emph. medicală) stenosis sėu năduf.

Encephal, s. m. Partea sistemului nervos central aședat în cutia ososă a cranului (*V. Anatomie*).

Endocardită, s. f. Afecțiune a inimėi, főrte frecuentă la cei ce sufer de reumatism.

Endocardul, s. m. Peluța din năuntru a inimėi care se continue cu aceea a venelor și din care începe aceea a arteriilor.

Endosmosa, s. f. Trecerea unui lichid de afară în năuntru.

Enterita copiilor, s. f. Inflamația mațelor la copii și care dă urdinare și dureri.

Entorsa, s. f. Diumătate de scrintelă, maț cu sēmă la glesna piciorului.

Epidemică, adj. Se numește ast-fel uă afecțiune care lovesce de uă dată un mare număr de persoane și în aceeași localitate.

Epidermul, s. m. Stratul cel maț superficial al pellei care are forma unei foite subțiri ce apără organele din năuntru.

Epigastru, s. m. Lingurea, în dreptul stomacului.

Epiglota, s. f. Un fel de capac care se pune pe gura laringelui.

Epilepsia, s. f. Bōla copiilor.

Epileptiform, adj. Care sēmănă cu convulsunile epileptice.

Epiploul, s. m. Praporul.

Epistaxis, s. m. Scurgere de sânge din nas.

Erysipel, s. m. Sinonim de erysipelas, brâncă. Afecțiune a pellei care vine, seû la omenii răniți, seû din cauza frigului, caracterisată prin roșeța pellei, umflătură și adesea prin formarea de bșici, de unde și brânca bșicată.

Erythemul, s. m. Sinonim cu Erythema. afecțiune de pelle; face parte din clasa *plescavițel*.

Eschara s. f. Sgaibă, cójă. Ea pôte fi de două feluri: *Chirurgicală*: care vine după rănire. *Medicală*: mortificarea pellei și a țesăturii celulare de sub ea, care vine fără cauză cunoscută, și se arată la ômenii cari zac mult în pat, mai cu seâmă la paralițici și în afecțiunile infecțioase.

Escoriație, s. f. Jupuitură.

Estesiologiă, s. f. Studiul simțurilor.

Excrețiunea, s. f. Mecanismul fiziologic ce execută darea afară a productului glandelor.

Excrețiunile, s. f. Se numesc rămășițele materiilor care sunt date afară din corp. (nădușelă, ud, excremente).

Exhalațiune, s. f. Eșire afară, strecurare în afară.

Exosmosa, s. f. Trecerea unui licuid în afară prin pereții unui vas.

Exostosă, s. f. Uă tumoră ososă care se formeză pe un os ôre care.

Expectora, verb. A scuipa.

Expirațiune, s. f. Darea aerului afară din plămâni.

Extensiune, s. f. Method chirurgical prin care se îndrepteză uă parte strâmbată seû ruptă; — în fiziologie extensiunea este starea opusă flexiunii.

F.

Facial, (*nervul*) adj. Care ține de față. — Prescurtare pentru nervul facial.

Fecale, (*Materii*), adj. Escrementele.

Feculente, s. f. Cari conțin feculă seû fâină (fasole, mazere, etc).

Febra, s. f. Căldură.

Femoral, adj. Care ține de cõpsă.

Femur, s. m. Os de la cõpsă, cel mai lung al corpului.

Fetus, s. m. Copilul în pântecul mamei se.

Fibrină, s. f. Care este compusă din firicele (se găsește în sânge).

Fibro-cartilagiū, s. m. Un sgârciū teios.

Fiere, s. f. Veninul, bila.

Fistulă, s. f. Se dă acest nume la tôte canalele prin care un organ interior comunică, fie cu un alt organ, fie cu partea de afară.

Fisură, s. f. Uă despicătură accidentală pe marginea unei guri naturale mucosă, pe partea cu pelle.

Flatulentă (*Colică*). Durere de stomac cu gazuri.

Fluctuație, s. f. Simțire de undă prin degetele chirurgului, când cercetază uă colecțiune de licuid (*V. abcese kyst*).

Fontanele, s. f. Duoë locuri gõle pe capul copiilor unde õsele se împreună mai târziū. Mõlele capului.

Forceps, s. m. Instrument de facere pentru scõtirea copilului (numit de popor, *fiarã*).

Fractură, s. f. Ruperea seû frângerea unei părți tari a corpului cum sunt sgârciul și õsele.

Fricțiune, s. f. Frecătura ce se face pe pellea unui suferind cu un medicament seû fără medicament.

Furuncul, s. m. Buboî.

Furnicăitură, s. f. Uă simțire analogă cu aceea care produce furnicile când umblă pe pelle.

G.

Gambă, s. f. Partea dintre genuche și picior numită și sgaîdă.

Ganglion, s. m. Micî gâlcî aprôpe de unele incheeturi.

Ganglionar, (*nerv*) s. m. Care este compus din ganglioni.

Gangrenă, s. f. Mórtea unei țesături seû a unei părți a trupului.

Gastric, (*sucul*). Care se formeză în stomac.

Gastrică, adj. Care ține de stomac.

Glande, s. f. Se numesc în anatomie nișce organe care produc un licuid. (Salivare, renale, sudoripare, sebacee, etc.).

Glicosă, s. f. Prefacerea bucatelor din dextrină.

Gloso-pharyngien (*nervul*) s. m. Care se duce la limbă și la faringe.

Glôtă, s. f. Deschidătură de la gâtlej, de la organele resuflărei.

Granulațiuni, s. f. Un produs organic care sémănă cu un grăunte, (Gr. tuberculöse).

Granulațiunile ochiului. Nișce micî grăunțe inflamatorii, prin care se deosebesc unele afecțiuni chronice ale ochilor.

Granulațiunile unei rane : Mugurî cârnoși cari se formeză pe uă rană ce este pe cale de vindecare.

Grêtă, s. f. Când Ț vine a vërsa.

Greșos, adj. Care produce vërsătură.

Gușă, s. f. Tumoră care se formëază la partea din nainte a gütului, și care se află mai cu sëmă la unii ömeni (la gușai).

Guttă, s. f. Afețiune caracterisatã prin atacuri de dureri vii, venind prin accese cu umflarea articulațiilor celloi micï, mai cu ssmă la police și degetul cel mare de la picior.

H.

Hecticã, adj. Se ñice ast-fel febra cu slãbiciune.

Hëmatemala, s. f. Vërsătură de sânge care vine din stomac.

Hëmaturie, s. f. Pișare cu sânge.

Hëmoptysie, s. f. Scuipare cu sânge care vine din plãmâni cu tusă.

Hëmorrhagie, s. f. Scurgere de sânge.

Hëmorrhoides, s. f. Trãnji.

Hepaticã, (*colicã*) s. f. De ficat.

Hernie, s. f. Surpătură.

Herpes, s. m. Afețiune de pelle, caracterisatã prin eruptia cu bëșicuțe micï: precum sunt acellea cari se aratã pe buze dupë friguri, numitã de popor *bëșicare de friguri*. Se numesce ast-fel și *Pecingina*.

Humerns, s. m. Osul braçului.

Hydatic, (*kyst*) adj. Se numesce ast-fel uã tumorã in care existã un parazit, mai cu sëmă parazit de panglicã.

Hydrocel, s. m. Umflăturã plinã cu apã, in scrot.

Hydrocephal, s. m. Apã in cap.

Hydrophobie, s. f. Turbare (*fricã de apã*).

Hydropisie, s. f. Dropicã. Adunăturã de apã intr'uã parte a trupului.

Hymenul, s. m. Fetia. uă induoitură a mucósei care dispare cu virginitatea.

Hyoïd. (*Osul*) s. m. Osul limbei.

Hyperesthesia. s. f. Sensibilitate peste măsură, adesea durerósă a pellei seú a unui organ orí care.

Hypertrophia. s. f. Mărire de volum.

Hypochondrie. s. f. Tristeță fără caúsă. Uă formă mai potolită a nebunieí, la persónele carí sufer de un organ abdominal.

Hypocondru, s. m. Una din regiunile abdomenului, în părțile de sub cóste.

Hypodermică. *Sub-pelle*. Injecție care se face sub pelle.

Hypogastru. s. m. Sub stomac. Partea pântecelui dintre buric și prag, (pubis).

Hypoglos, (*Nerv*), s. m. Care merge sub limbă.

Hysterie, s. f. Afecțiune care se arată mai cu sémă la femeí; ea vine cu convulsii, fără perderea completă a cunoscințelor.

Hystero-Epilepsie. s. f. Afecțiune convulsivă, care sémă-nă cu histeria și cu epilepsia.

Icter, s. m. Gălbinare.

Ignoranță. s. f. Lipsă de instrucție.

Ileon. (*mațul*), s. m. Partea subtire care este aprópe de cecum.

Iliac. (*osul*). Osul șoldului, unul din ósele lighénului.

Ilio-cecală. (*Valvula*), s. f. Care se află între mațul cecu și mațul subtire seú Valvula lui Bauhin.

Ilion, (*osul*) s. m. Care se află la lighén.

Imbibițiune, s. f. Strecurare prin pereții cu țesătură slabă.

Imediată, s. f. Care este deadreptul, fără intervenire.

Inanițiune, s. f. Slăbire prin lipsă de hrană, izinelă sevă zilizelă.

Incisivă (*dinț*), s. m. Care taie.

Incisiune, s. f. Tăietura pellei.

Incubațiune, s. f. Periodul cât se clocesc oul. Se țice și de timpul de când se ia uă afecțiune până când se arată e .

Indurație, s. f. Întărire.

Ingestiune, s. f. Înghițire.

Inguinal, adj. Care ține de vintre. Stinghiile.

Injecțiune, s. f. Introducerea unui licuid în țesături, în vase sevă într' uă cavitate orî-care.

Inspirațiune, s. f. Tragerea aerului în plămâni.

Intestin, s. m. Mațu.

Invaginație, s. f. Se numesc ast-fel uă afecțiune în care uă parte a mațelor intră în alta, întocmai ca un deget de mânășe.

Iris, s. m. Muschiu al ochiului, găurit la međiloc, formând luminița ochiului. După cum este culórea lui, iaș și ochii numele de O. negri, O. căprui, O. verđi, O. albastri, etc.

Irigațiune, s. f. Când face să curgă neîntrerupt un licuid pe uă parte a trupului.

Ischion, (*osul*) s. m. Care se află la ligén.

Isochron, adj. Care se petrece în același timp cu altul. Orarele se țic isochrone, când merg de uă potrivă. Pulsul este isochron, când bate uă dată cu inima.

K.

Kyst, s. m. Tumoră care conține uă materie ca apa sevă

maî grósă, aşedată într'ua pungă care îl desparte de celelalte ţesături.

L.

Lacrymală. Glanda care forméză lacrămile.

Lacrymale. (*conductele*). Canale care se află la unghiul despre nas (*intern*) al ochiul şi prin care trec lacrămile în nas.

Laryngele, s. m. Gütlejul.

Laryngită, s. f. Inflamaţia gütlejului.

Laryngoscop, s. m. Instrument cu care se uită în laringe.

Lesiune, s. f. Orî ce rănire a corpului se numesce lesiune, uă tăietură, uă sdrelire, etc.

Lethargie. s. f. Mórtea aparentă.

Leucorrhée, s. f. Scursóre albă.

Ligament, s. m. Ţesătură care ţine în loc un organ.

Legătură. s. f. Međiloc prin care se prinde un canal maî cu sémă uă arterie.

Limbarită, s. f. Tumoră care se forméză sub limbă.

Linguală, adj. care ţine de limbă.

Liniment, s. m. Medicamentul care se întrebuintéză în fricţiuni pe pelle (Unt de migdale şi cu spirt de ţiperig) forméză un liniment.

Lithotritie, s. f. Operaţie prin care se sparge piatra din bęşica udului.

Lombe, s. f. Međiloc, şale, deşert.

Lombară, (*nevralgie*) s. f. Care se află la şale.

Lombric (*séu limbric*). Verme carî se găsesce în maţe, maî cu sémă la copii.

Lombricoid. (*ascariți*) s. m. Vermi care sémănă cu rămele și cari se prăsesc în mațe.

Loțiune. s. f. Spălătură.

Lumbago, s. f. Durere la șale, căderea mușchilor.

Luxație, s. f. Scrintelă, scrintitură.

Lymphă, s. f. Suc lăptos, sânge alb.

Limpha plastică, s. f. Care curge în vasele lymphatice și care formeză organele.

Lymphatice, (*vasele*) s f. Care duc limpha.

M.

Macră. (*carne*) adj. Carne môle, fără grăsime.

Maleolă, s. f. Oul piciorului.

Mamelon, s. m. Stârcul țitelor.

Mandrin, s. m. Firul care se pune în năuntrul sondelor.

Maxilar, s. m. Falcă.

Maxillar, adj. Se mai dice ast-fel și care ține de uă falcă *nervul maxillar*.

Meat, s. m. Orificiū, gura unui canal, (meatul uretral).

Mediată. adj. Prin ajutorul altuia.

Medicina. s. f. Sciința care ne învață a vindeca patimele.

Măduvă, s f. Care se găsește în canalul ôselor.

Măduva spinală, s. f. Partea de creer care se prelungește în canalul șirului spinărei.

Meningită, s. f. Inflamația învelișurilor creerilor.

Menorrhagie. s. f. Perioda prea mult, scurgere de sânge.

Menstruația, s. f. Timpul cât ține periodul, seū luna la femeie.

Menstruele. s. f. Periodul la femeie, (debarcarea englezilor, Comisarul de roșu, etc).

Mesanter, s. m. Momite, care lĂgă mațele de colĂna vertebrală.

Meso-Colon (*mesanterul*) s. m. Mesanterul care lĂgă calonul.

Meso-rectul, s. m. Mesanterul care lĂgă rectul.

Metacarp, s. m. Ősele de la mână dintre carp și degete.

Metatars, s. m. Ősele piciorului dintre tars și degete.

Metrită, s. f. Inflamația matricei seĂu a uterului.

Micțiune, s. f. Urinare.

Mitrală (*valvula*) adj. s. f. Care sĂmână cu căciula unui popă catolic. Care ține de valvula mitrală.

Morbid, adj. Care se reportă la uă morbă specială seĂu generală.

Myelită, s. f. Afecțiune a mĂduvei spinărei.

Myologia, s. f. Studiul muschilor.

N.

Naevus, s. m. Unflătura seĂu numai pată de sânge, care este din nascere la unele persoane.

Narcotic, adj. Care produce somn.

Nasal, adj. Care ține de nas.

Necrosa, s. f. Os mort.

Nephrită, s. f. Afecțiune de rinichi.

Nerv, s. m. Fir care plĂcă de la creier și din mĂduva spinărei.

Nevralgie, s. f. Durere pe unde trece un nerv.

Nevrilem, s. m. Învelișul nervilor.

Nevrologie, s. f. Studiul nervilor.

Normal, adj. Sănătos.

Nutrițiune, s. f. Hrănire.

O.

- Obesitate**, s. f. Prea multă grăsime.
- Obstetrică**, s. f. Știința moșitului
- Occiput**, s. m. Căfa.
- Oculomotori**, (*nervii*), s. m. Care mișcă ochii.
- Oedema**, s. f. Umflarea, dropica mai cu sémă la membre, (mâni și picioare).
- Oesophagul**, s. m. Canalul de înghițire.
- Olfactiv**, adj. Care ține de miros. Care simpte mirosul.
- Ombilic**, s. m. Buricul.
- Omșor**, s. m. Uă carne care atărnă din cerul gurei pe rădăcina limbei.
- Ophthalmie**, s. f. Afecțiune de ochi.
- Ophthalmica**, adj. Care ține de ochi.
- Ophthalmoscop**, s. m. Instrument cu care se pôte vedea în fundul ochiului.
- Optic**, adj. Care ține de ochi.
- Optic**, (*Nervul*), s. m. Care merge la ochi.
- Orbită**, s. f. Grópa în care este aședat ochiul.
- Orchită**, s. f. Inflamația testiculului.
- Orthopedie**, s. f. Meștesugul care învață cum să se îndrepteze membrele strâmbe.
- Orthopnee**, s. f. Afecțiune în care pacientul nu pôte resufla de cât stând pe picioare.
- Osteită**, s. f. Inflamația osului.
- Osteologia**, s. f. Studiul óselor.
- Otorrhee**, s. f. Scurgere de puroiú din ureche.
- Otoscop**, s. m. Instrument cu care se examinéză urechea.
- Ovariectomie**, s. f. Operație prin care se scóte cuíbul oélor.

Ovariū, s. m. Organ în care se produc oëele.

P.

Palatin, adj. Care se raportă la cerul gurei.

Palatin, (*Vclul*) s. m. Perdéoa cerului gurei.

Palmar, adj. Care se raportă la palma mânei.

Palpitațiune. s. f. Bătăile inimei, se numesc și palpi-tațiuni.

Pancreas, s. m. Uă glandă care se află îndărătul sto-macului și cu licuidul ce fabrică înlesnesce mistuirea.

Papilă, s. f. Uă ridicătură mică de carne pe uă parte ôre-care.

Paracentesă. s. f. Puncțiune, a da cep.

Paralyisie, s. f. Perderea mișcării seû a simptirei și a-desea a amânduror de uă dată, cunoscută în popor sub numele de dambă.

Paraplegie, s. f. Paralyisia diurnătăței de jos a trupu-lui (dambăoa piciorilor).

Parasit, s. m. Plantă seû animal care trăesce din spi-narea altuia. Un păduche este un parasit. Bureții sunt parasiți.

Parietal, s. m. și adj. Os care forméză partea latera-lă a cutiei capului. Care ține de parietal.

Parotidă. s. f. Glandă salivară aședată lângă ureche.

Paroxism, s. m. Agravarea unui acces.

Partnriție, s. f. Nascerea copilului.

Patetic, (*Nervul*), s. m. Nervul care servesce a pro-duce mișcările gingașe ale ochiului.

Pathologie, s. f. Studiul afecțiunilor : *Pathologia inter-nă*, medicina; *Pathologia externă*, chirurgia.

Patimă, s. f. Suferință.

Pectoral, adj. Medicament dat contra tusei : pastă, sirop, etc. Iar în anatomie se țice de tot ce se raportă la pereții peptului.

Pectorilochia, s. f. Vorbirea din pept. Când vorbește se aude glasul cu urechea ca cum ar vorbi în pept.

Pedicul său picior, s. m. Partea prin care uă umflătură se prinde de restul corpului.

Pediculi, s. m. Păduchii de pe corp.

Pelvis, s. m. Lighénul, cuvânt special în arta moșitului.

Pepsina, s. f. Principiū activ al sucului stomacului.

Pept, s. m. Partea din nainte a coșului peptului.

Peptone, s. f. Transformarea bucatelor prin pepsină.

Perforațiune, s. f. Uă deschidătură printr'un organ.

Pericard, s. m. Sacul în care este învălîtă inima.

Pericardită, s. f. Inflamația sacului inimei.

Perineu, s. m. Partea care se află în naintea anusului.

Periost, s. m. Membrana care învâlesce și hrănesce osul.

Peritoneul, s. m. Membrana care învâlesce mațele, cunoscută în popor sub nume de pojghița mațelor.

Peroneu, s. m. Cel mai mic os al gambei, și așezat la partea din afară a gambei.

Phagedenic, adj, Uă rană care se întinde mereū, care mănă carnea mereū.

Phalange, s. f. Ósele degetelor.

Pharmacie, s. f. Prăvălia, dughiana, de unde se iaă doctoriile.

Pharmacopee, s. f. Lista doctoriilor și modul de preparație.

Pharynge, s, m. Înghițitóra.

Phlebită, s. f. Inflamația venelor.

Phlebotomie, s. f. Luare, lăsare de sânge dintr'ună venă.

Phlegmon, s. m. Apostimă, Inflamația mărginită sevă întinsă a țesăturii celulare a unui membru și care se termină mai tot-deuna printr'un abces.

Photophobie, s. f. Frică de lumină. Nu poate răbda lumina vie.

Phthisie, s. f. Oțică.

Pied-bot, s. m. Picior strâmb.

Pituieteră, (*membrana*) s. f. Pelița mucosă care căp-țușese nasul pe din năuntru.

Physiologie, s. f. Studiul funcțiilor organelor.

Placenta, s. f. Casa copilului.

Plămâni, s. m. Două organe spongioase, cari servesc la respirație.

Pletoric, s. f. Un om cu sânge mult.

Pleurodinye, s. f. Dureri nervoase într'ună parte a coșului peptului.

Pleură, s. f. Pojghița care învelesce plămâni.

Pleuresie, s. f. Inflamația pojghiței plămânilor.

Plex, s. m. Încurcătura de mai mulți nervi.

Pneumogastric, (*Nervul*). Care se duce la plămâni și la mațe.

Pneumonie, s. f. Inflamația plămânilor.

Polyp, s. m. Uă carnositate. (P. nasal, P. uterin).

Ponțione, s. f. Uă mică întepătură făcută cu un instrument, pentru a înlesni curgerea unui lichid dintr'ună cavitate, (abces, kyst. etc.).

Populară, (*medicina*), s. f. Care să învețe pe popor cum să se tămăduiască de suferințe.

Porta, (*vena*), s. f. Vena care merge de la mațe la ficat.

Prepuciū, s. m. Capușonul glandului.

Prolapsus, s. m. Căderea său alunecarea unui organ.
P. uterului, P. rectului.

Prognostic, s. m. Părerea medicului asupra sfârșitului unei afecțiuni.

Prostata, s. f. Glandă specială numai la bărbat, și așezată lângă bēșica udului, împrejurului canalului.

Protuberanță, s. f. Ridicătură ososă.

Prurit, s. m. Măncărime.

Psoas, s. m. Muschiul din pāntece, adevēratul muschiū care se vinde la măcelărie.

Ptyalina, s. f. Partea puternică a scuipatului.

Pubis. (*osul*), s. m. Osul pragului.

Puerperal, adj. Care se raportă la femeile ce nasc.
Febră puerperală.

Pulmonară, adj. Care se raportă la plămāni.

Puls, s. m. Bătāile inimei.

Pupilă, s. f. Luminița ochiului.

Purgativ, s. m. Doctorie care produce eșire la scaun său eșire afară, său eșire în poiană, său la privată orī la plimbătoare.

Purpura, s. f. Scorbut. Pete mici roșii, ca mușcăturile de purece pe pelle și care nu pier prin apăsarea cu degetul.

Puroiū, s. m. Un licuid gălbuiū, gros, care se găsește în abcese, pe rāni, numit în popor *materic*.

Purulent, adj. Care conține puroiū.

Pustulă, s. f. Bēșică sub epiderm plină cu puroiū.

Pylor, s. f. Uvertura stomacului despre mațe.

Pyohemie, s. f. Infecțiune purulentă, puroiul a trecut în sānge.

R.

Rachidienă. (*măduva*), s. f. Măduva spinărei.

Rachis, s. m. Șirul spinărei.

Rachitism. s. m. Afecțiune a óselor la copii, care produce diformități ce rămân pentru totă viața.

Radius, (*osul*) s. m. Osul care este așezat la partea din afară a antebrațului și cu care se articulează mai cu seamă mâna.

Ranula. s. f. Limbariță.

Rectum, s. m. Căpătâiul de jos al mațului gros.

Reducțiune, s. f. Procedeu după care chirurgul repune la loc un organ eșit din locul lui normal.

Regușală. s. f. Aphonie, sitivelă.

Respirație. s. f. Lucrarea fiziologică a plămânilor.

Retențiune, s. f. Strângerea unui lichid într'ună cavitate, (mai cu seamă urina în bėșică).

Retina. s. f. Desfacerea nervului optic, așezat înăuntru și la partea din dărăt a ochiului și care priimesce impresiunile luminei.

Retresisement, s. m. Strămptorarea unui canal escretoriu.

Rheumatism. s. m. Afecțiune próspectă însemnată prin durere, umflarea încheeturilor cellor mari și cu multă nădușelă. — *Chronic*, prinde cu încetul articulațiile cele mici de la mâni și la picioare.

Rinichiu sėu *rărunchi*, s. m. Organ care secretă udul, așezat de fie-care parte a șirului spinărei, în deșert, și în apropiere de diafragm.

Roseola. s. f. Forma cea mai ușoră a pojarului. Ea mai

pöte fi și o afecțiune a pellei, venită după unele medicamente seü în gradul al duoilea al sifilisului.

S.

Sacru, (*osul*), s. m. Osul crucei, care se află la partea din napoiü a lighénului.

Saliva, s. f. Scuipatul.

Scapulo-umerală, adj. Încheetura umérului.

Scarlatină, s. f. Cochinar seü chochinadă. Afecțiune ce se arată în timpul copilăriei, cu mare durere în güt și cu pete roșii stacojii pe pelle și care se termină prin căderea peilor.

Schiros, s. m. Forma tare a cancerului.

Sclerotica, s. f. Partea cea albă a ochiului.

Sciatic, (*nervul*) s. m. Nervul care merge pe la partea din napoiü a cöpsel.

Sciatică, (*nevralgie*), adj. Care se raportă la nervul sciatic.

Scrofula, s. f. Afecțiune constituțională, de obiceiü moștenită și care se arată câte uă dată la copii în güt.

Scrofulide, s. f. Accidente ce se arată pe pelle seü pe mucöse, sub influența scrofulelor.

Scrotum, s. m. Punga, învelișul testiculelor.

Sebacee, adj. Se numesc ast-fel glandele pellei cari secretă uă materie unșuroasă.

Scheletul, s. m. Panta osösă a corpului.

Secrețiune, s. f. Mecanismul fiziologic prin care uă glandă își produce secretul ei.

Secuestru, s. m. Uă bucată de os mort.

Serösă, (*membrana*), adj. Se numesc ast-fel pojghița plămânilor, a mațelor, a creerilor.

Serpengea, s. f. Anthrax.

Serum, s. m. Zer, partea apăsă a sângelui.

Sînter, s. m. Inel care strînge.

Sigmoidă, (*valvula*), s. f. Care are forma unui segment de cerc.

Simpatie, s. f. Dragoste.

Sold, s. m. Regiunea articulației coxo-femorale.

Sondă, s. f. Un instrument găurit cu care se trece printr-un canal, pentru a deșerta un licuid care este oprit dincolo de el.

Sonda canelată, s. f. Instrument chirurgical cu care se examinează rănila și al căria șanț servește pentru a merge pe el cu bisturiul.

Spasm, s. m. Conracțiune vremelnică a unui mușchi; de exemplu *Crampele*.

Spatulă, s. f. Un fel de lopătică cu care se întind alifiile.

Specifică, (*greutatea*), adj. Comparația ce se face între greutatea unui volum al unui corp tare cu greutatea aceluiași volum de apă.

Specifică, (*afecțiune*), adj. Se dice ast-fel când este vorba de syphilis.

Speculum, s. m. Un instrument pentru a examina canalurile naturale. Ureche, Vagin, etc.

Sperma, s. f. Licuidul producător al bărbatului.

Spermatorrhee, s. f. Curgerea fără voie a spermului (perderile seminței).

Sphacel, s. m. Mortificare sevă *gangrenă* a cărnurilor.

Sphygmograph, s. m. Instrument care scrie cu mișcările pulsului.

Spinal, (*nervul*), s. m. Care merge la spate.

Splahnologia, s. f. Studiul organelor din năuntru corpului.

Splină. s. f. Organ din pânțece, aședat la partea stângă a stomacului.

Spontană. adj. Care vine fără cauză vădută.

Sternum. s. m. Un os vertical aședat la fața din nainte a peptului.

Stethoscop. s. m. Instrument pentru a asculta inima și plămâni.

Stomatită. s. f. Inflamația gurei.

Strabism. s. m. Uitare cruciș.

Strangulația, s. f. Sugrumare.

Strumos. adj. Scrofulos.

Stylet, s. m. Un mic instrument cu care se caută a-dâncimea și drumul ce face uă rană.

Styptic, s. m. Medicament care opresce curgerile de sânge.

Sub-cutanat, adj. Care este aședat sub pelle.

Sub-linguală, (*glanda*) s. f. Care se află sub limbă.

Sudamina. s. f. Erupțiune de beșicute, care vin după multă nădușelă.

Supra-numerar, adj. Peste număr. Organ suplimentar.

Sutură, s. f. Cusătură, articulația cu dinți a oșelor capului.

Syncopă. s. f. Leșin.

Syndesmologia. s. f. Studiul legăturilor incheeturilor.

Synovia. s. f. Licuidul din incheturi.

Synoviala, (*membrana*). s. f. Care secretă sinovia.

Systolă, s. f. Strângerea inimii.

T.

Taenia. s. f. Panglica din mațe.

Tars, s. m. Ósele care forméză partea despre călcăiu a piciorului.

Taxis. s. m. Procedeul întrebuițat de chirurgi pentru a reduce uă hernie (surpătură).

Teignia. s. m. Afecțiune parasitară a capului, care produce chelia.

Tenaculam, s. m. Un cârlig.

Tendon. s. m. Continuația fibrăasă a unui muschiu cunoscută de vulg sub numele de vină.

Tenotomie. s. f. Operație prin care se taie tendónele.

Testicule. s. m. Organe care secretă sémánța bărbatului.

Tetanos, s. m. Afecțiunea caracterisată prin contracții spasmodice ale muschilor, începând prin aĩ falcei de jos și prin cei de la cefă.

Thermometru. s. m. Instrument cu care se mėsórá seú se ia temperatura, fie a corpului, a aerului seú a apei.

Thorace, s. m. Coșul peptului.

Thyroid. (*Cartilagiú*). adj. Unul din cartilagele laringelui (ridicătura pomului lui Adam).

Thyroid. (*Glanda*), s. f. Glanda așeđată la partea din nainte a gútului și care, când se măresce de volum constituie *gușa*.

Tibia. s. f. Osul cel mai mare de la gambă și așeđat la partea din năuntru. care se simpte sub pelle.

Tisană, s. f. Doctorie care se bea cu lingura.

Tonic, (*Medicament*), adj. Care imputernicesce, dând și poftă de mănecare.

Tonice, (*Convulsiuni*), adj. Conracțiuni musculare fără voie, care țin mult timp și care aduc rigiditatea.

Torticolis. s. m. Strămbarea permanentă a gútului, fie din cauza muschilor seú dintr'a óselor.

Trachee. s. f. Těva prin care respirăm, (beregata).

Tracheotomie, s. f. Operație prin care se deschide tracheea, pentru a lăsa să intre aerul când laringele este astupat.

Transfuziune, s. f. Injecție de sânge de la o persoană sănătoasă la alta anemică.

Traumatic, adj. Care ține de traumatism, de lovitură.

Traumatism, s. m. Lovitură.

Trepanațiune, s. f. Operație pentru a perfora oasele.

Tricus-pida, (*valvula*), s. f. Cu trei piciore.

Trigemen, s. m. Mușchiu cu trei capete.

Trismus, s. m. Constrațiunii tetanice ale fălcilor (înclăstarea gurei).

Trocart, s. m. Instrument înțepător pentru a face puncție (a da cepu).

Trochanter, s. m. Ridicătură osoasă care se află aproape de căpătâiul de sus al femurului.

Tuberculosă, s. f. Oftică.

Tumor, s. f. Umflătură.

Tympan, s. m. Membrană întinsă în ureche și care transmite sunetul către creier.

Tympanită, s. f. Intindere prin gazuri a unui organ întocmai ca uă tobă.

Typhlită, s. f. Inflamația cecului său a fundului matelor.

Typhoidă, adj. Care ține de febra typhoidă său care seamănă cu ea.

U.

Ulcer, s. m. Uă rană care nu are aplicare să se vindece.

Ureter, s. m. Canalul care conduce urinul de la rinichi până în vesică.

Urethra. s. f. Canalul prin care urina iese din bătă.

Urticaria. s. f. Blandă. Afecțiune a pellei caracterisată prin mici ridicături albe pe uă pată roșie, și însoțite de uă mâncărime foarte vie, asemănătoare cu aceea produsă de urzici.

Uterus. s. m. Mitra. Organul unde se dezvoltă copilul.

V.

Vaccinație. s. f. Altoire. Meșloc întrebuintat pentru a feri de vârsatul mare.

Vagiu. s. m. Canal membranos, care se termină la uter.

Valvulă. s. f. Capac.

Varice, s. f. Lărgimea venelor care sêmână întocmai cu mușuroiele de cârțiță.

Varicel, s. m. Vârsatul cel mic.

Varicocel, s. m. Dilatația venelor testiculului, care se asemănă cu mâțele de găină.

Varicos, adj. Care se raportă la varice.

Variola, s. m. Vârsatul cel mare.

Vas. s. m. Tub în care se face circulația sângelui (arterii, vene).

Vascular, adj. Care se raportă la vase.

Venă, s. f. Un vas care conține sânge negru.

Veniu, s. m. Fierea, otravă. Veninul șerpilor.

Ventră, s. f. Burtă, pântece.

Ventricula, s. f. Cămaruță.

Vertebră, s. f. Vrabie, oscior din șirul spinărei.

Verru, s. m. Negu. Uă tumoră papilară a pellei.

Vermiculari, (*ascaridi*), s. m. Vermi cari sêmână cu ața tocată și se prăsesc în înduoiturile mucosei rectale.

Vesică, s. f. Locul unde se adună urina, fierea.

Vesical, adj. Ori ce privesce vesica.

Vesiculă, s. f. Uă mică pungă.

Viscer, s. m. Organ din năuntrul corpului.

Vomerul, s. m. Plugul, numit ast-fel osul din nas care desparte nările, și pentru că sémănă cu un fer de plug.

X.

Xyphoid, (*apendicele*) s. m. Cartilagiu care termină sternul, lingurica.

Z.

Zer, s. m. Se numesce ast-fel partea apösă care rămâne după ce se închégă sângele, séu laptele.

Zonă, (*Herpes*), s. f. Uă erupțiune vesiculösă în formă de ȃiumătate de cingătoare, care se arată în dreptul unui nerv sensitiv, numită în vulg : foc viu. Francesii o numesc : focul Sântului Antoniu.

T A B L A D E M A T E R I E

	Pag.		Pag.
Abcese.	127	Asphyxie prin spuma	
Abcesele calde	128	bronhică	133
» reci.	—	Asphyxia copiilor dnpé	
» de lapte	—	facere	134
Absorbțiunea	48	Asthma	—
Acces de friguri.	128	Avortare	135
Acușement	—	Basinul	25
Agitație	130	Beșici	135
Alăptarea	—	Blepharită	—
Alimentația	—	Bosă sanguină	136
Alcoholism	—	Betia	—
Amenorrhoe	—	Buba rea	—
Anatomia și fiziologia		Căldura	137
omului	13	Camera suferindului	71
Anevrișm	131	Capul	21
Angina	—	Caria dinților	138
Antispasmodice	92	Cathar bronhic	—
Aparate pentru pansa-		» uterin	139
ment.	97	Caustice	97
Apoplexie	131	Chlorosa	139
Arsură	132	Cholera	—
Arterie deschisă	—	Cochelușă	142
Asfixiile	122	Colica	140
Astringente	96	Colica hepatică	—
Asupire	132	Combustie	141
Ascaridi vermiculari	—	Convalescența	117
Asphyxie	122	Convulsii la copil	141
» prin înecare în		Corpi streini în organism.	142
apă	—	» » » ochi	—
Asphyxie prin spânzu-		» » » urechi	145
rare	138	» » » nas	146
Asphyxie prin acid carbo-		» » » Esofag	147
nic și oxyd de carbon.	—	» » » laringe	148

	Pag.		Pag.
Coriza acută	150	Gastralgie	164
Cramp	—	Gastrorrhagie	—
» de stomac	—	Grăsimi	—
Crisă	—	Greutăți și măsuri	97
Crise nervoase	151	Gutta	165
Crup	—	Hæmatemesa	166
Cystită cantharidienă	149	Hæmoptysie	—
Dalac	152	Hæmorrhagie	—
Dartre	153	Hæmorrhoides	—
Degerătură	—	Hepatică	167
Dementă	154	Herpetie	—
Desinfecante	97	Hernie intestinală	—
Despre răni	125	Hysterie	—
Diarrhoe	154	Icter	168
Diphtherie	156	Indigestie	—
Disenterie	155	Inflamație	—
Diuretice	95	Insolație	169
Dothienanterie	155	Insomnie	—
Dyspepsie	155	Intermittent	—
Dysphagie	—	Înțepături de insecte	—
Dyspnee	156	Intertrigo	—
Dysurie	—	Kur de găină	—
Echymosa	—	Kyst	170
Emoliente	95	La farmacie	98
Emphysema	156	Laringită	170
Enterită	156	Legături și articulații	31
Entorsa	157	Leziune	171
Epilepsia	—	Lethargie	—
Epistaxis	158	Limbrici	—
Erysipel	—	Lipothymie	—
Erythema părților geni- tale	159	Luxație	171
Eschara	—	Lymphatism	—
Escitante	96	Marasm	—
Escoriații	—	Mărgăritărel	—
Febră	—	Mătreța	—
» intermitentă	160	Medicamentele ce se pot păstra în farmacia por- tativă	91
Flictene	161	Medicamentele ce se pot face în casă	99
Fractura	—	Membrele	27
Frigurile typhoide	212	Meningita	172
Frison	162	Menopausă	—
Furuncul	162	Meteorism	178
Galactorrhoe	—	Metrită	—
Galbinare	163		
Gangrena	—		

	Pag.		Pag.
Metrorrhagia	174	Parasit	187
Migrena	—	Parasiticiđ	—
Morbele inimel	175	Pathologie generală	118
» din cauza laptelui	—	» specială	127
» peptului	—	Patul suferindului	74
» ochilor	176	Pecingina	187
Mughet	—	Peritonita	188
Muşcătură de şerpe	—	Pharmacia de familie	189
Muschil	32	» populară	90
Myopie	—	Plaga	189
Năjit	178	Plescaviţă	—
Narcotice	91	Plethora	190
Narcotism	—	Pleuresie	—
Nervosism	—	Pleurodynie	—
Nevralgie	—	Pneumonie	—
» faciala	—	Pojar	191
Nevrologie	32	Pityriasis	193
Nutritivul pacienţilor	111	Presbytie	—
Obesitate	179	Prescripţiunile medicale	87
Obrintelă	179	Prietiniil	113
Odontalgie	—	Prophylaxie	194
Oedema	—	Prostraţiune	—
Oftica	—	Prurit	—
Onanism	—	Puerperal	—
Onghie	—	Purgative	93
Opărela	180	Pustula maligna	194
Operaţiune chirurgicală	—	Putrefiantă	—
Ophthalmie	—	Pyrexie	—
» purulentă	—	Rabies	194
Oreillon	—	Răe (Rie)	194
Organele respiraţiunei	51	Răguşală	—
» circulaţiunei	55	Rană	195
» simpturilor	63	Regurgitaţie	196
Orgelet	180	Remittent	—
Orthopnee	181	Retenţie de urină	—
Otită	—	Revaccinaţie	—
Otorrhee	182	Revoluşiune	—
Otrăvire	—	Rheumatism acut	197
Otrăvurile	120	Ris sardonice	—
Păduchi	185	Rubefiante	96
Palpitaţiunii	—	Rudele	113
Panariţiu	—	Rugeola	197
Panglică	—	Scarlatina	197
Pansamentele	107	Schelet	17
Paralisie	185	Sciatica	198

	Pag.		Pag.
Scorbut	199	Turbare	211
Scrintéla	200	Timpanită	—
Scuipare cu sânge	201	Typhosul	212
Scurgere de lapte	202	Urticaria	214
Serpenga	—	Vaccinare	—
Sgaibă	203	Varice	215
Sore sec	—	Variola	—
Spasmuri	—	Veninul șerpilor	—
Spasm cinic	—	Vermi din mațe	216
Splachnologie	43	Vermi ascaridi	—
Spurcăciune	203	Vermi intestinali	—
Somnul pacientului	115	Versături	—
Stomatită	203	Versăturile femeilor în-	
Stimulante generale	93	sărcinate	217
Suferințele chirurgicale	123	Versături în cursul afec-	
Sudorifice	94	țiunilor	—
Surorile de caritare	81	Versătură cu sânge	—
Systemul lymphatic	61	Vertige	216
Tegnia seú tignia favosă	205	Vertigiu	218
Tetanos	206	Vesicante	96
Toaleta unui suferind	78	Vocabularul îngrijitorilor	
Toenia	207	de pacienți	221
Tonice	95	Vomitivitate	93
Trunchiul	22	Visita medicului	84
Tuberculosa	208	Zona	218

E R A T A

Pagina rândul in loc de : să se citească :

38	5	marcă	macră
34	17	lui Silviu	mediană cea mare.
52	6	<i>Bronchiile</i>	<i>Bronchiile</i>
68	31	isbec	isbec
180	12	se vor lega	i se vor lega
164	8	mai	mai
164	21	cri-ce	orî-ce